

คณาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
โรงเรียนประถมศึกษานานาชาติ กรุงเทพมหานคร
ตำราเรียนภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒
คำแปลบ้านเบ็ญ จังหวัดชลบุรี

พระยาศรี อภการังโก (ศรีสวัสดิ์เชษ)

๒๕๑๓
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานศึกษาวิจัยที่ศูนย์พัฒนาการศึกษาภาษาจีน
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
พุทธศักราช ๒๕๑๓

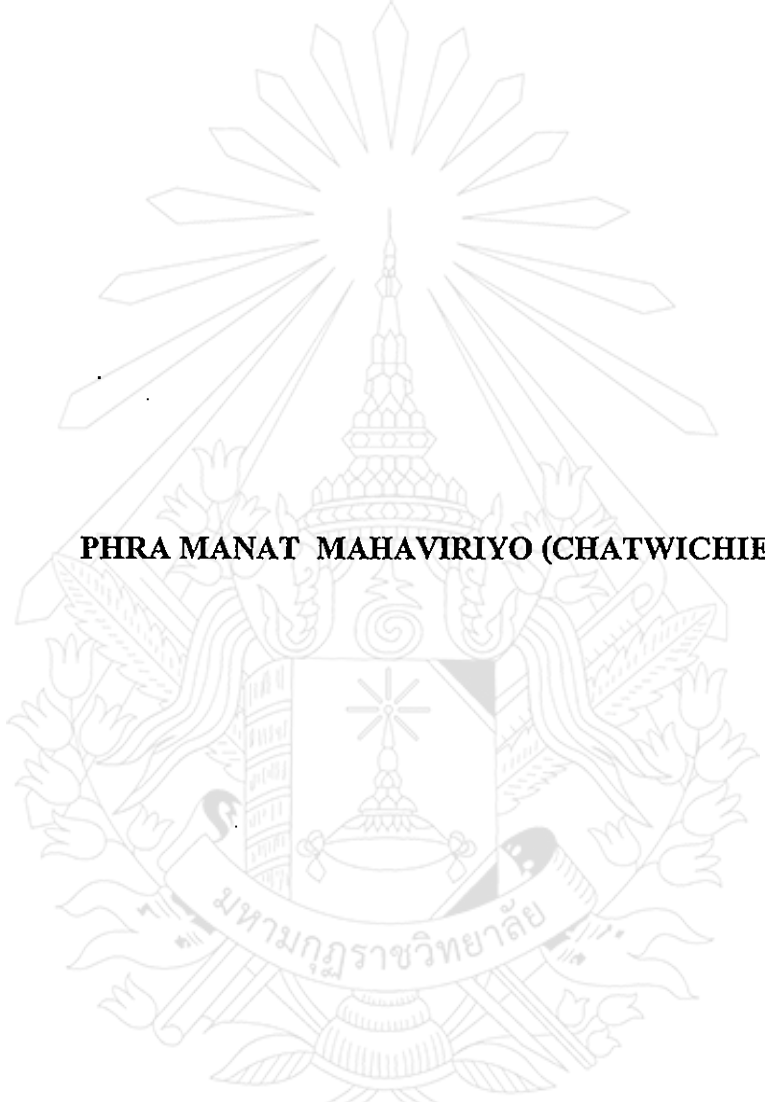
ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของ
โรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ
อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๖

B 16153

**OPINIONS OF STUDENTS ON THE SCHOOL'S ROLE IN PROMOTING
DEMOCRACY OF CHUMCHON BAN ANGWIAN SCHOOL,
TAMBON NONG IRUN, BANBUENG DISTRICT,
CHONBURI PROVINCE**

PHRA MANAT MAHAVIRIYO (CHATWICHEN)

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFLLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY**

B.E. 2556 (2013)

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย
ของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง
จังหวัดชลบุรี

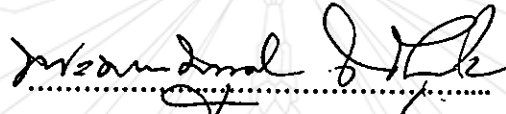
ชื่อนักศึกษา : พระมนัส มหาวิริโย (ฉัตรวิเชียร)

สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา : พลเรือตรี รองศาสตราจารย์ทองใบ ชีรานันท์ทางกูร

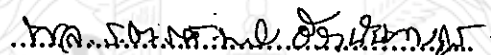
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : พระครูศรีปริยัติวิธาน (ดร.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

..... รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระมหาบุญศรี ญาณวฑฺฒโน (ผศ. ดร.))

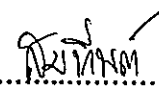
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์สงบ เชื้อทอง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(พลเรือตรี รองศาสตราจารย์ทองใบ ชีรานันท์ทางกูร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(พระครูศรีปริยัติวิธาน (ดร.))

..... กรรมการ
(พันตำรวจเอก รองศาสตราจารย์ ดร. นิธิ ศรีวัฒนา)

..... กรรมการ
(ดร. สมเกียรติ จองจิตมัน)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thesis Title : Opinions of Students on the School's Role in Promoting Democracy of
Chumchon Ban Angwian School, Tambon Nong Irun, Banbueng District,
Chonburi Province

Student's Name : Phra Manat Mahaviriyo (Chatwichien)

Department : Government

Advisor : Rear Admiral Assoc. Prof. Tongbai Dhiranandankura

Co-Advisor : Phrakhrusripariyattivitan (Dr.)

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

P.S. Nānavuddho
..... Acting Dean of Graduate School
(Phramaha Boonsri Nānavuddho (Asst. Prof. Dr.))

Thesis Committee

S. Chuatong
..... Chairman
(Assoc. Prof. Sa-ngob Chuatong)

T. Dhiranandankura
..... Advisor
(Rear Admiral Assoc. Prof. Tongbai Dhiranandankura)

Phrakhrusripariyattivitan
..... Co-Advisor
(Phrakhrusripariyattivitan (Dr.))

N. Srivatana
..... Member
(Pol. Col. Assoc. Prof. Dr. Nithi Srivatana)

Somkiat
..... Member
(Dr. Somkiat Jongjitman)

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย
ของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง
จังหวัดชลบุรี

ชื่อนักศึกษา : พระมนัส มหาวิริโย (ฉัตรวิเชียร)

สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา : พลเรือตรี รองศาสตราจารย์ทองใบ ธีรานันท์ทางกูร

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : พระครูศรีปริยัติวิธาน (ดร.)

ปีการศึกษา : ๒๕๕๕

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ
บทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง
จังหวัดชลบุรี ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย
ของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ของนักเรียนที่มี
เพศ อายุ และชั้นปีการศึกษา ต่างกัน และ ๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริม
ประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียน
ชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี จำนวน ๘๒ คน ซึ่งได้จากการ
กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางของเกรจซี (Krejcie) และมอร์แกน (Morgan) และ
ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยการจับสลากในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้
คือ สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่
การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) หากพบ
ความแตกต่างจะทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffé) แล้วนำมาวิเคราะห์และประมวลผล
ด้วยคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัยพบว่า

๑. นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้าน
อ่างเวียง โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังนี้
ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย
อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากที่สุด

๒. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักเรียนที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓. นักเรียนได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ดังนี้ ๑) ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย บุคลากรในโรงเรียนต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จัก กล้าแสดงออก รู้จักใช้ความคิด ฝึกฝนให้นักเรียนรู้จักปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อตกลง รู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น จะต้องปลูกฝังและพัฒนาวิถีชีวิตประชาธิปไตยอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และเป็นระบบ ๒) ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตยให้กับนักเรียนในลักษณะต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ การจัดกิจกรรมเพื่อรักษาศิลปวัฒนธรรมของไทย การจัดกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน การจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ การจัดกิจกรรมด้านอาสาพัฒนาและบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น และ ๓) ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน เน้นให้ครูผู้สอนทุกคนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มในทุกกลุ่มประสบการณ์/รายวิชาตามหลักสูตร เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นกระบวนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันวางแผน และร่วมกันประเมินผล รวมทั้งช่วยสร้างเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะทางสังคม ทักษะในการศึกษาค้นคว้า ทักษะทางปัญญา และทักษะในการทำงานกลุ่ม

Thesis Title : Opinions of Students on the School's Role in Promoting Democracy of Chumchon Ban Angwian School, Tambon Nong Irun, Banbueng District, Chonburi Province

Student's Name : Phra Manat Mahaviriyo (Chatwichien)

Department : Government

Advisor : Rear Admiral Assoc. Prof. Thongbai Dhiranandankura

Co-Advisor : Phrakhrusripariyattivitan (Dr.)

Academic Year : B.E. 2555 (2012)

ABSTRACT

The objectives of this thesis were as follows: 1) to study opinion of students of the school's role in promoting democracy of Chumchon Ban Angwian School, Tambon Nong Irun, Banbueng district, Chonburi province 2) to compare opinion of students having the role in promoting democracy of Chumchon Ban Angwian School, Tambon Nong Irun, Banbueng district, Chonburi province, classified to different genders, age, levels of classes and 3) to study the suggestions and solution concerning promoting democracy of Chumchon Ban Angwian School, Tambon Nong Irun, Banbueng district, Chonburi province. Research instruments were questionnaires. The sample groups were 92 of the students studying in Chumchon Ban Angwian School, Tambon Nong Irun, Banbueng district, Chonburi province, sized by Krejcie and Morgan's finished table used by simple random sampling by drawing lots on collecting data. The used statistics were descriptive statistics; frequency, percentage, Mean, standard deviation and inferential statistics: t-test and One-Way ANOVA test. If differentiation was found, it was tested in a pair by mean of Scheffé and analyzed by computing.

The results of research were found as follows:

1. The students had opinion on the role in promoting democracy of Chumchon Ban Angwian School in the whole view of the 3 aspect of the highest. Having been considered each aspect; the aspect of democratic lifestyle was at the highest, the aspect of democratic form of government was at the highest and the aspect of democratic ideals was at the highest.

2. The results of hypothesis test were found that the students with different genders and age had no difference of opinion on promoting democracy of Chumchon Ban Angwian School in the whole view of 3 aspects. But the students with different levels of education had difference of opinion on the role in promoting democracy of Chumchon Ban Angwian School in the whole view of 3 aspects in the statistic significant average 0.05.

3. The students had suggested some problems and solution concerning promoting democracy of Chumchon Ban Angwian: 1) The aspect of democratic ideals; the personnel in the schools should be good models, accept the students' opinions, support the students to express, to think, to practice, to follow the roles and agreements, to respect the right of others, to be aware and develop democratic lifestyle seriously, continually and systematically, 2) The aspect of democratic lifestyle; the schools should provide activities to promote democratic lifestyle to the students in different ways such as activities of policies of Ministry of Education, Thai culture, abilities and interesting of the students, sports, entertainment, and volunteers etc and 3) The aspect of democratic form of government; activities in the classes, all teachers should have activities of teaching and learning by using group processes these give chances to the students to have participation on thinking, doing, planning and evaluation, including supporting the students to develop various skills; social, study, wisdoms and working as a group.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์จากทางมหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ศูนย์การศึกษาชลบุรี

กราบขอบพระคุณคณะผู้บริหาร พระครูปริชาทรรมวิธาน รองอธิการบดี โดยเฉพาะ พระกัณ
ญาณวิโร (ดร.) ผู้ประสานงานโครงการปริญญาโทที่เมตตาและให้คำปรึกษาคอยสอบถามความ
คืบหน้าของวิทยานิพนธ์อยู่ตลอดเวลา

กราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์สงบ เชื้อทอง ประธาน
กรรมการ ตลอดจนจนขออนุ โมทนา คร. สมเกียรติ จองจิตมั่น และพันตำรวจเอก รองศาสตราจารย์ คร.
นิธิ ศรีวัฒนา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ช่วยแนะนำสิ่งต่าง ๆ เป็นอย่างดี

กราบขอบพระคุณ อาจารย์ฝ่ายบรรพชิตและขออนุ โมทนาคณาจารย์ฝ่ายฆราวาสทุก ๆ ท่าน
ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาด้วยความลึกซึ้งและซัดแน่น โดยเฉพาะ พลเรือตรี รองศาสตราจารย์
ทองใบ ชีรนนันทกุล อาจารย์ที่ปรึกษา และ พระครูศรีปริยัติวิธาน (ดร.) อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
ที่แนะนำทำให้เกิดความเข้าใจในขั้นตอนการทำวิทยานิพนธ์ สมดังพุทธพจน์ที่ว่า ปราชญ์ย่อม
แนะนำสิ่งที่ควรแนะนำ การแนะนำดีเป็นความดีของปราชญ์ รวมทั้ง ดร. วิญญู กิณะเสน และ
อาจารย์กรุณา ชันทอง ที่ช่วยแก้ไขตรวจสอบปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ด้วยดีเสมอมา
เช่นกัน

ขอขอบคุณ บิดา มารดา และพี่น้องเพื่อน ๆ ทุกคนที่เป็นกำลังใจ และสนับสนุน และถวาม
ถึงความก้าวหน้าในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด และขอขอบคุณเพื่อน นักศึกษามหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย รุ่นที่ ๖ ทุกคนที่ช่วยเหลือเกี่ยวกับการเรียนและ
การทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วง

ผู้วิจัยคาดหวังว่า งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท
ของโรงเรียนในการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่นักเรียน ให้มีความเข้าใจการ
ปกครองระบอบประชาธิปไตยให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

คุณความดีและประโยชน์ที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่บุพการีและผู้มี
พระคุณทุก ๆ ท่าน อนึ่งงานวิจัยฉบับนี้หากมีความผิดพลาด บกพร่อง ที่พึงจะมี ผู้วิจัยขออ้อมรับ
เพื่อดำเนินการแก้ไขในโอกาสต่อไป

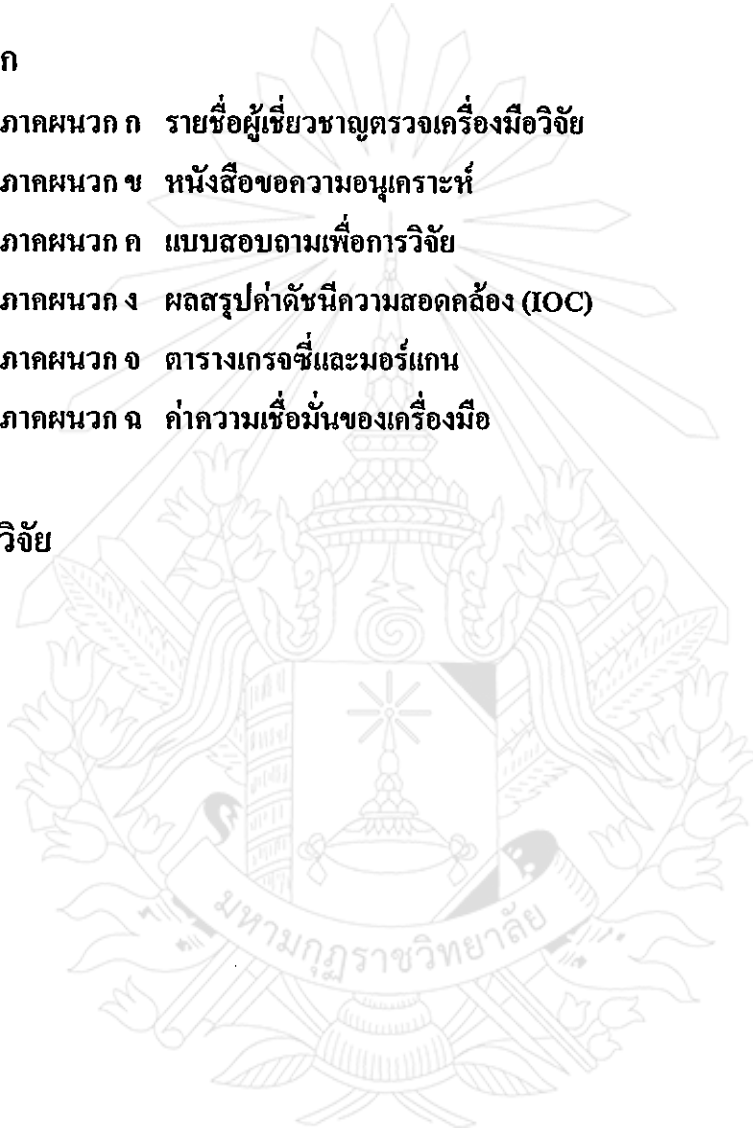
พระมนัส มหาวิริโย (ฉัตรวิเชียร)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	ด
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ สมมติฐานของการวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๔
๑.๖ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	๖
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย	๑๗
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย	๒๕
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย	๓๑
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย	๓๔
๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย	๓๗
๒.๗ แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน	๔๔
๒.๘ สภาพพื้นที่ทำวิจัย	๖๖
๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๖

๒.๑๐	สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	๗๕
บทที่ ๓	วิธีดำเนินการวิจัย	๗๖
๓.๑	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๗๖
๓.๒	เทคนิควิธีการกลุ่มตัวอย่าง	๗๗
๓.๓	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๗๘
๓.๔	การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๗๘
๓.๕	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	๘๐
๓.๖	การวัดค่าตัวแปร	๘๐
๓.๗	การวิเคราะห์ข้อมูล	๘๑
๓.๘	สถิติที่ใช้ในการวิจัย	๘๑
บทที่ ๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๘๔
๔.๑	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๘๕
๔.๒	ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล	๘๕
๔.๓	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๘๖
ตอนที่ ๑	ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๘๖
ตอนที่ ๒	ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริม ประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนอง อิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี	๘๘
ตอนที่ ๓	การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย	๙๒
ตอนที่ ๔	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน ชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัด ชลบุรี	๑๑๑
บทที่ ๕	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๑๔
๕.๑	สรุปผลการวิจัย	๑๑๕
๕.๒	อภิปรายผลการวิจัย	๑๑๗
๕.๓	ข้อเสนอแนะ	๑๒๘

๕.๓.๑	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๑๒๘
๕.๓.๒	ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย	๑๓๐
บรรณานุกรม		๑๓๑
ภาคผนวก		๑๓๓
ภาคผนวก ก	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย	๑๓๘
ภาคผนวก ข	หนังสือขอความอนุเคราะห์	๑๔๐
ภาคผนวก ค	แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๔๖
ภาคผนวก ง	ผลสรุปค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	๑๕๑
ภาคผนวก จ	ตารางเกรงซีและมอร์แกน	๑๕๓
ภาคผนวก ฉ	ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ	๑๕๕
ประวัติผู้วิจัย		๑๕๗

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ ๓.๑	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นปี	๓๓
ตารางที่ ๔.๑	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) บัณฑิตส่วนบุคคลของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ	๔๖
ตารางที่ ๔.๒	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) บัณฑิตส่วนบุคคลของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ	๔๗
ตารางที่ ๔.๓	แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) บัณฑิตส่วนบุคคลของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา	๔๗
ตารางที่ ๔.๔	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน	๔๘
ตารางที่ ๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย	๔๙
ตารางที่ ๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย	๕๐

- ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ๕๑
- ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ ๕๒
- ตารางที่ ๔.๙ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ ๕๒
- ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ ๕๓
- ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ ๕๓
- ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ ๕๔
- ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ ๕๔

- ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามเพศ ๕๕
- ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามเพศ ๕๕
- ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุ ๕๖
- ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุ ๕๖
- ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุ ๕๗
- ตารางที่ ๔.๑๙ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุ ๕๗
- ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุ ๕๘

ตารางที่ ๔.๒๑	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุ	๕๕
ตารางที่ ๔.๒๒	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามอายุ	๕๕
ตารางที่ ๔.๒๓	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามอายุ	๑๐๐
ตารางที่ ๔.๒๔	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย จำแนกตามชั้นปีการศึกษา	๑๐๐
ตารางที่ ๔.๒๕	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย จำแนกตามชั้นปีการศึกษา	๑๐๑
ตารางที่ ๔.๒๖	แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)	๑๐๒
ตารางที่ ๔.๒๗	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย จำแนกตามชั้นปีการศึกษา	๑๐๓

- ตารางที่ ๔.๒๘ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย จำแนกตามชั้นปีการศึกษา ๑๐๓
- ตารางที่ ๔.๒๙ แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé) ๑๐๔
- ตารางที่ ๔.๓๐ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามชั้นปีการศึกษา ๑๐๕
- ตารางที่ ๔.๓๑ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามชั้นปีการศึกษา ๑๐๖
- ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé) ๑๐๗
- ตารางที่ ๔.๓๓ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามชั้นปีการศึกษา ๑๐๘
- ตารางที่ ๔.๓๔ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามชั้นปีการศึกษา ๑๐๙

- ตารางที่ ๔.๓๕ แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé) ๑๑๐
- ตารางที่ ๔.๓๖ แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ๑๑๑
- ตารางที่ ๔.๓๗ แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ๑๑๒
- ตารางที่ ๔.๓๘ แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ๑๑๓

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ ๒.๑ แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

๗๕

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ “คณะราษฎร” ได้ทำการยึดอำนาจ และได้เปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ จึงถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นต้นมา และประชาธิปไตยได้กลายเป็นสัญลักษณ์ทางการเมืองที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ในระยะแรก คณะราษฎรพยายามที่จะใช้ “รัฐธรรมนูญ” ให้เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความเป็นประชาธิปไตย มีการจัดทำรัฐธรรมนูญจำลองไปตั้งไว้ยังจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ และให้ทำความเคารพรัฐธรรมนูญทุกครั้งที่เกิดขึ้นผ่านรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้แล้วหลวงวิจิตรวาทการยังได้เสนอญัตติให้กระทรวงธรรมการออกคำสั่งให้นักเรียนทุกชั้นท่องจำบทรัฐธรรมนูญ ความตอนหนึ่งว่า

โดยความมุ่งหมายที่จะรักษารัฐธรรมนูญแห่งพระราชอาณาจักรสยาม ให้สถิตย์สถานยืนยงอยู่คู่กับสยามรัฐสีมา ตราบเท่ากัลปาวสาน สมดังคำปรารภในรัฐธรรมนูญนั้น จึงขอเสนอให้กระทรวงธรรมการออกคำสั่งให้นักเรียนทุกชั้นท่องจำบทรัฐธรรมนูญแห่งพระราชอาณาจักรสยามให้จำได้ตั้งแต่ต้นจนปลาย และให้ครูพยายามอธิบายให้นักเรียนเข้าใจตามสมควรแก่วัย ข้อสำคัญที่สุดคือ ให้ครูสอนชี้แจงให้นักเรียนแลเห็นประโยชน์ความสำคัญและบังเกิดความเคารพเลื่อมใสรักใคร่นับถือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามให้มากที่สุด*

การที่จะส่งเสริมคุณค่าของระบอบประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงเพื่อให้เกิดขึ้นกับบุคคลได้นั้น จะต้องผ่านกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมและการเมือง (Political Socialization) ซึ่งโรงเรียนนับเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อการวางรากฐานประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียน เพราะการปลูกฝังแนวคิด อุดมการณ์ รูปแบบการปกครอง และวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ในโรงเรียนจะทำให้เด็กนักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยจึงมีความสำคัญมาก นอกจากนี้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกหลักสูตร เช่น การจัดตั้งสถานักเรียน โดยอาศัยรูปแบบของรัฐสภา วิธีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร การ

*กนก วงษ์ตระหง่าน, การเมืองในระบอบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๕.

ทำงานโดยอาศัยกระบวนการกลุ่ม ฯลฯ นับเป็นรูปแบบของรัฐสภา วิธีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร การทำงานโดยอาศัยกระบวนการกลุ่ม ฯลฯ นับเป็นวิธีการที่ดีในการส่งเสริมให้นักเรียนมีความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ปัจจุบันนักเรียนยังขาดอุดมการณ์ แนวคิด วิถีชีวิต และรูปแบบของระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นเรื่องที่จะต้องเข้าใจถึงสิทธิหน้าที่ พลเมืองตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้ไว้ และสภาพปัญหาในปัจจุบันการพัฒนาประเทศได้หยุดชะงัก กลับจะถอยหลังลงคลอง ทำให้ประชาธิปไตยไทยขาดความต่อเนื่องเกิดจากบุคลากรในสังคม แสวงหาอำนาจ เพื่อประโยชน์ตนและพวกพ้อง เกิดการฉ้อราษฎร์บังหลวง ไม่เคารพกฎกติกาของ ความชอบธรรม ใช้รัฐธรรมนูญเปลืองที่สุดก็ว่าได้ เพราะนักการเมืองเป็นสำคัญที่ขาดความรู้ ความเข้าใจที่ต่อ่งแท้ และไม่ปฏิบัติตามอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย มีวาทถ้อยคำกับอำนาจเงิน อำนาจ อิทธิพล อำนาจพวกมากลากไป จนถูกต่างชาติเข้าแทรกแซงกิจการภายในของประเทศชาติ มีการ ไหลของวัฒนธรรม นักการเมืองขาดผลประโยชน์ ที่กล่าวมาจึงขาดเสถียรภาพที่มั่นคง ดังนั้นควร แก้ปัญหาโดยที่ราทุกคนควรเข้ามามีส่วน เริ่มจากการบ่มเพาะเยาวชนโดยสถาบันการศึกษาที่มี บทบาทอย่างมาก ในการสร้างชาติให้แก่เยาวชน โดยเฉพาะนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียงนี้ และยังอยู่ในช่วงของการที่จะเจริญเติบโตเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิผลต่อไป ด้วยเหตุนี้จึงต้องอาศัย โรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญ เป็นแรงผลักดัน ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยอย่าง มีคุณค่าตามวิถีชีวิตแบบไทยได้อย่างถูกต้องต่อไป

โรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี เป็นโรงเรียน แรกในตำบลหนองอิรุณ อีกทั้งทางโรงเรียนได้มีการส่งเสริมประชาธิปไตยให้เกิดแก่นักเรียนทั้งใน ด้านความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ อุดมการณ์ รูปแบบวิถีชีวิตและการปฏิบัติเป็นพลเมืองดีตามระบอบ การปกครองประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ทั้งนี้เป็นแนวทางเพื่อที่โรงเรียนจะได้ บ่มเพาะเยาวชนที่มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น เป็นนักการเมืองที่มีศักยภาพตามอุดมการณ์มีรูปแบบและ วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยก้าวหน้าได้ถูกต้อง โดยโรงเรียนต้องมีการส่งเสริมให้ความรู้โดยเริ่มจาก ความคิดเห็นให้มากขึ้น และจะได้เป็นแบบอย่างของโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียง ที่ได้มีการส่งเสริม บทบาทต่าง ๆ เต็มที่ จึงจะเป็นไปตามเจตนารมณ์ของระบอบประชาธิปไตยเพื่อประชาชนอย่าง แท้จริงต่อไป ทางโรงเรียนนั้นจึงจำเป็นต้องนำปัญหาในเรื่องของบทบาทดังกล่าว ไปจัดกระบวนการ ให้ครอบคลุมในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านความรู้หรือทฤษฎี ถึงแม้จะปรากฏอยู่ในกลุ่มวิชาสังคม ศึกษา ซึ่งจุดประสงค์ของกลุ่มวิชาสังคมศึกษาระบุไว้ว่า เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ กระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจและการปกครองแล้วก็ตาม แต่ต้องมี ความสามารถที่จะนำความรู้ไปปฏิบัติใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาของสังคม สามารถแก้ไขปัญหาและ มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตน โดยใช้เหตุผล กระบวนการกลุ่มและ

วิธีการที่หลากหลาย ยึดมั่นในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย มีหลักธรรมและคุณธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ รักและผูกพันกับท้องถิ่นจนถึงประเทศชาติ มีความภูมิใจในความเป็นไทย และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ สามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มุ่งมั่นในการทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทที่โรงเรียนได้ปลูกฝังทั้งความรู้ความเข้าใจตามบทบาทของระบอบประชาธิปไตยมาแล้วอย่างถูกต้อง

ดังนั้น จากสภาพปัญหาดังที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี” เพื่อจะได้นำผลการวิจัยเป็นข้อมูลไปใช้ในการประชาสัมพันธ์ อบรม พัฒนา ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยให้แก่นักเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การปลูกฝังบ่มเพาะให้เกิดค่านิยม วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดในโอกาสต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ของนักเรียนที่มีเพศอายุ และชั้นปีการศึกษา ต่างกัน

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

๑.๓ สมมติฐานของการวิจัย

๑.๓.๑ นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน แตกต่างกัน

๑.๓.๒ นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน แตกต่างกัน

๑.๓.๓ นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน แตกต่างกัน

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ โรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา ๒๕๕๔

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ใน ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ๒) ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย และ ๓) ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ โรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ ทำให้ทราบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

๑.๕.๒ ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ของนักเรียนที่มีเพศ อายุ และชั้นปีการศึกษา ต่างกัน

๑.๕.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

๑.๕.๔ ทำให้สามารถนำผลวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมบทบาทของโรงเรียนเรื่องประชาธิปไตยให้แก่นักเรียนได้

๑.๖ คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ความคิดเห็น หมายถึง การที่ประชาชนมีการแสดงออกทางความรู้สึก ความคิด การพูด การเขียน การโต้ตอบ เกี่ยวกับบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยอันเป็นพื้นฐานทางด้านอุดมการณ์ของหลักที่ว่าประชาชนอยู่เหนืออำนาจอธิปไตย มีสิทธิปกครองตนเอง โดยมีวิธีปฏิบัติที่ชัดเจน ตามวิถีชีวิตที่เสมอภาคของคนทุกคนในสังคม

บทบาท หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ในการส่งเสริมประชาธิปไตยตามขอบเขตของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

การส่งเสริมประชาธิปไตย หมายถึง การเพิ่มเติมส่วนขาดหรือบกพร่องให้สมบูรณ์ เป็นกระบวนการทางการศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาความรู้ ความเข้าใจหลักนิติรัฐ ระบอบการปกครองของ รัฐตามรัฐธรรมนูญที่ถูกต้อง โดยโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรีเป็นผู้มีบทบาทและส่งเสริมประชาธิปไตย

โรงเรียน หมายถึง หน่วยงานตามกฎหมายที่มีหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นของภาครัฐหรือภาคเอกชน เป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาเป็นแหล่งของการแสวงหา ความรู้จึงต้องมีหลักสูตรเป็นของตนเอง คือหลักสูตรสถานศึกษาต้องครอบคลุมภาระงานการจัด การศึกษาทุกด้าน หลักสูตรสถานศึกษาจึงประกอบด้วยการเรียนรู้ทั้งหมดเป็นประสบการณ์อื่น ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียนซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรและ ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สำหรับวิทยานิพนธ์เล่มนี้เลือกเฉพาะ โรงเรียนชุมชน บ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง แบบแผนการดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการ จัดเป็นระบบอย่างสัมพันธ์และสอดคล้องกับทฤษฎีหลักการการเรียนรู้หรือการสอนที่รูปแบบนั้น ยึดถือ โดยผ่านกระบวนการวิจัย และได้รับการพิสูจน์และทดสอบว่ามีประสิทธิภาพ ซึ่งรูปแบบการ สอนจะแสดงขั้นตอนที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้และผู้สอนต้องดำเนินการตามขั้นตอนในรูปแบบดังกล่าว เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของรูปแบบนั้น ๆ เป็นกระบวนการในการจัดกิจกรรม หรือประสบการณ์การเรียนรู้ให้เกิดแก่ผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

การปกครอง หมายถึง การใช้อำนาจอธิปไตยตามกฎหมายในการบริหารและจัดการ ประเทศในรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เป็นการ ใช้ อำนาจที่มีผลบังคับใช้ทางการเมืองหรือเหนือการกระทำหรือกิจกรรมของหน่วยงานทางการเมือง และพลเมือง เป็นต้น กล่าวคือ เป็นการกระทำในการปกครอง หรือเป็นการปกครอง หรือการ บริหารงานทางการเมืองและเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นที่ได้รับการหนุนหลัง โดยการใช้อำนาจที่มีผล บังคับใช้อย่างเป็นทางการ ซึ่งจะเป็นอำนาจที่ทำให้เกิดการจัดระเบียบเพื่อสร้างหลักประกันว่าการ นานโยบายที่มีอยู่มาปฏิบัติได้ผล

อุดมการณ์แบบประชาธิปไตย หมายถึง แนวทางความคิดที่วางหลักเกณฑ์ให้อำนาจการ ปกครองแก่ประชาชนส่วนใหญ่ตามกฎหมายสูงสุดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย จำเป็นต้องมีกฎหมายรัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ อำนาจ อธิปไตย เป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ อำนาจอธิปไตยแบ่งออกเป็น ๓ ประการคือ

อำนาจในการออกกฎหมายหรือนิติบัญญัติ อำนาจในการนำกฎหมายไปบังคับใช้หรือบริหาร และ
อำนาจในการตัดสินใจคดีตามตัวบทกฎหมายหรืออำนาจตุลาการ

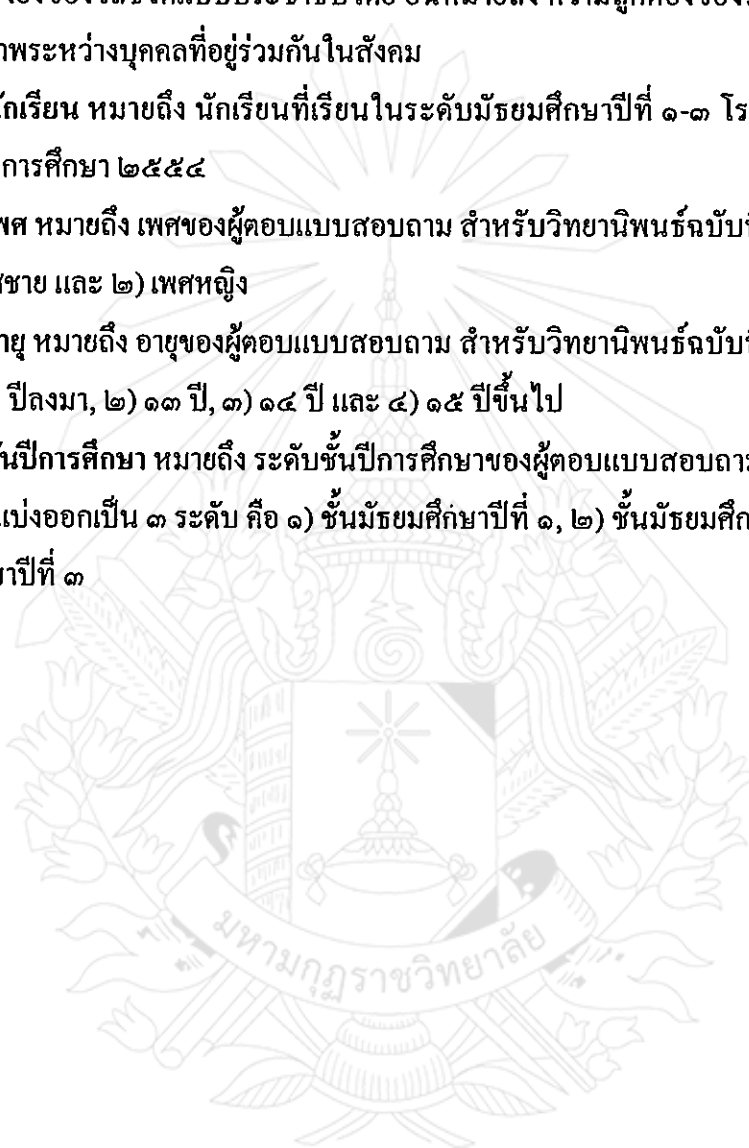
วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย หมายถึง การดำเนินชีวิตของคนในสังคม ทั้งในกระบวนการ
เมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ตามหลักสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค ซึ่งเป็นหัวใจ
สำคัญอย่างยิ่งของวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย อันหมายถึง ความถูกต้องของระบบสังคมและความ
สัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่อยู่ร่วมกันในสังคม

นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โรงเรียนชุมชนบ้านอ่า
งเวียน ในปีการศึกษา ๒๕๕๔

เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แบ่งออกเป็น ๒ เพศ
คือ ๑) เพศชาย และ ๒) เพศหญิง

อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แบ่งออกเป็น ๔ ช่วง
คือ ๑) ๑๒ ปีลงมา, ๒) ๑๓ ปี, ๓) ๑๔ ปี และ ๔) ๑๕ ปีขึ้นไป

ชั้นปีการศึกษา หมายถึง ระดับชั้นปีการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ได้แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือ ๑) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑, ๒) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และ ๓) ชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๓

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี” นี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำราแนวความคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๒.๗ แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

๒.๘ สภาพพื้นที่ทำวิจัย

๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑๐ สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

๒.๑.๑ ความหมายของความคิดเห็น

นักวิชาการได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ ดังนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความคิดเห็นว่า “ข้อวินิจฉัยหรือความเชื่อที่แสดงออกตามที่เห็น รู้หรือคิด”

สุรางค์ จันทน์แอม ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า “เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ (Perceive) ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งนั้น ไม่ว่าข้อมูลนั้นจะมีหลักฐานอ้างอิงหรือไม่ หรืออาจเห็น

ด้วยตามทัศนคติ คือ การที่บุคคลมีความรู้สึกทั่ว ๆ ไปต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ส่วนความคิดเห็นคือการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ”^๒

สุชา จันทน์เอม กล่าวว่า “ความคิดเห็น คือ ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง แต่เป็นลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเหมือนกับทัศนคติ คนเรามักจะมีความคิดเห็นแตกต่างกันไป ความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ”^๓

โยธิน ศันสนยุทธ และ จุมพล พูลภัทรชีวิน ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า “เป็นการแสดงออกทางถ้อยคำ (Verbal Expression) เกี่ยวกับทัศนคติค่านิยมและความเชื่อถือ ความคิดเห็นดังกล่าวอาจประกอบด้วย องค์ประกอบทางอารมณ์หรือทางพฤติกรรมด้วยก็ได้”^๔

สุโท เจริญสุข ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า “ความคิดเห็นเป็นสภาพความรู้สึกทางด้านจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคล อันเป็นผลให้บุคคลมีความคิดต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะที่ชอบ ไม่ชอบ หรือเฉย ๆ”^๕

ลัดดา กิตติวิภาค ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า “ความคิดเห็น คือ ความคิดที่มีอารมณ์เป็นส่วนประกอบซึ่งทำให้เกิดความพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาโต้ตอบ ในทางบวกหรือทางลบต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด”^๖

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า “เป็นการแสดงออกซึ่งวิจารณ์ญาณที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะความคิดเห็นของบุคคลเปลี่ยนแปลงไป

^๒ สุรางค์ จันทน์เอม, จิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แพร์พิทยา, ๒๕๒๐), หน้า ๔๓.

^๓ สุชา จันทน์เอม, จิตวิทยาวัยรุ่น, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒), หน้า ๒๓.

^๔ โยธิน ศันสนยุทธ และจุมพล พูลภัทรชีวิน, จิตวิทยาสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๓๘), หน้า ๕๖.

^๕ สุโท เจริญสุข, หลักจิตวิทยาและพัฒนาการของมนุษย์, (กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา, ๒๕๒๕), หน้า ๒๔.

^๖ ลัดดา กิตติวิภาค, ทัศนคติทางสังคมเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : แสงจันทร์การพิมพ์, ๒๕๒๕), หน้า ๑.

ตามข้อเท็จจริง ทักษะคิดของบุคคล ในขณะที่ทัศนคติแสดงความรู้สึกทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับสิ่งหนึ่ง ความคิดเห็นเป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าใจ^๑

พรรณณี ช. เจนจิต ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า “ความคิดเห็นเป็นเรื่องของความรู้สึกทั้งที่พอใจและไม่พอใจ ที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีอิทธิพลทำให้แต่ละคนสนองตอบต่อสิ่งเร้าแตกต่างกันออกไป”^๒

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า “ความคิดเห็น คือ การประเมินหรือการตัดสินใจเกี่ยวกับความชอบหรือไม่ชอบ ในวัตถุ คนหรือเหตุการณ์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกของคน ๆ หนึ่งเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่าง”^๓

จากความหมายของความคิดเห็นที่นักวิชาการได้ให้ความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกด้านอารมณ์ ความรู้สึกการนึกการคิด การพูด การเขียน และการโต้ตอบของบุคคลซึ่งเป็นการแสดงออกทางด้านทัศนคติอย่างหนึ่งที่มีต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งการแสดงออกนั้นเป็นผลมาจากความรู้ ประสบการณ์ ที่ได้รับการสั่งสมมา และสามารถสื่อสารออกมาเป็นคำพูด ลักษณะท่าทางซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกของคน ๆ หนึ่งเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่างหรืออาจจะไม่แสดงออกเลยก็ได้

๒.๑.๒ ประเภทและหน้าที่หรือกลไกของความคิดเห็น

กาญจนา คำสุวรรณ และนิตยา เสาร์มณี ได้กล่าวถึง การเกิดความคิดเห็นว่าเกิดจาก

- ๑) การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่เกิดในครอบครัวที่นับถือศาสนาพุทธก็จะมีความเลื่อมใส นับถือศาสนาพุทธไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากได้พบเห็น ได้ปฏิบัติทางด้านพุทธศาสนาอยู่ทุกวัน
- ๒) จากเหตุการณ์ที่ประทับใจ ซึ่งมักจะเป็นประสบการณ์เพียงครั้งเดียว
- ๓) การรับเอาความคิดเห็นเดิมของผู้ที่มีอยู่แล้วมาเป็นความคิดเห็นของตนเอง เช่น เมื่อเป็นนิสิตใหม่ของมหาวิทยาลัยเรามากจะรับเอาความคิดเห็นต่าง ๆ จากนิสิตเก่า
- ๔) เกิดจากบุคลิกภาพของแต่ละคน เช่น บางคนที่มีมองโลกในแง่ร้าย

^๑ สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ, จิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : ชัยศิริการพิมพ์, ๒๕๒๒), หน้า ๓๑.

^๒ พรรณี ช. เจนจิต, จิตวิทยาการเรียนการสอน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๘), หน้า ๒๘๘.

^๓ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, พฤติกรรมองค์การ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท วิสิทธิ์พัฒนา จำกัด, ๒๕๔๐), หน้า ๕๔.

๕) เกิดจากอิทธิพลของสื่อมวลชน สื่อมวลชนเป็นแหล่งให้ข้อมูลที่ก่อให้เกิดความเข้าใจและอารมณ์

๖) ความต้องการที่จะให้สมปรารถนาทำให้เกิดความคิดเห็นต่อสิ่งอื่น ๆ เช่น คนไข้มีความคิดเห็นที่ดีต่อหมอ และหมอบเป็นผู้ที่รักษาเขาให้หายได้^{๑๐}

นอกจากนี้ การวัดระดับความคิดเห็นซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล การวัดจึงวัดจากแรงจูงใจ การรับรู้ แต่มีข้อแตกต่างกันไปตามประสบการณ์และปัจจัยอื่น ๆ จึงมีวิธีวัดความคิดเห็น ดังนี้

๑) การฉายภาพ เป็นการวัดโดยการสร้างจินตนาการจากภาพ โดยภาพจะเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงความคิดเห็นออกมา และสามารถพิจารณาได้ว่าบุคคลมีความคิดเห็นหรือมีความรู้สึกอย่างไรต่อภาพที่เห็น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับมาเป็นสำคัญ

๒) การสัมภาษณ์ เป็นการซักถามบุคคลเพื่อช่วยให้ได้ข้อมูลที่ขยายครอบคลุมทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

๓) การใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีการวัดความคิดเห็นที่สิ้นเปลืองเวลา และเงินทุนน้อยกว่าวิธีอื่น โดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มที่ต้องการศึกษาให้ตอบกลับมา แต่มีข้อจำกัดอยู่ว่าผู้ที่ถูกถามต้องอ่านออกเขียนได้

๔) การเล่าความรู้สึก เป็นการวัดโดยการให้บุคคลเล่าความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมา ซึ่งผู้เล่าจะบรรยายความรู้สึกนึกคิดตามประสบการณ์และความสามารถออกมา ถึงแม้จะไม่สามารถวัดความคิดเห็นได้โดยตรง แต่เนื่องจากความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้วยภาษาพูด ภาษาเขียนจึงสามารถวัดได้จากการแสดงออกดังกล่าว โดยอาศัยเครื่องมือต่าง ๆ เช่น การตอบแบบสอบถาม การฉายภาพ การสัมภาษณ์ และการเล่าความรู้สึก เป็นต้น

นวม สงวนทรัพย์ ได้สรุปเกี่ยวกับความคิดเห็นว่า ความคิดเห็นมีลักษณะสำคัญ ๓ ประการ คือ

๑) ความคิดเห็น คือ ความพร้อมทางจิตหรือระบบประสาท กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความคิดเห็น คือการแสดงออกแห่งภาพทางสมองทางจิตเกี่ยวกับวัตถุ ปัจเจกชน และสถานการณ์ต่าง ๆ

๒) ความคิดเห็นมิใช่สิ่งคิดมาแต่กำเนิด หากเป็นการเรียนรู้ของมนุษย์

๓) ความคิดเห็นทำหน้าที่กระตุ้นหรือเร้าให้บุคคลควรประพฤติ หรือแสดงปฏิกิริยาในอาการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อปัจเจกชน วัตถุ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ความคิดเห็นจะครอบคลุม

^{๑๐}กาญจนา คำสุวรรณ และนิตยา เสาร์มณี, จิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒), หน้า ๘๓.

เกี่ยวกับการประเมินค่าหรือความรู้สึกเกี่ยวกับอารมณ์ เป็นการรวบรวมความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ และความจริง รวมทั้งความรู้สึกที่เรียกว่า เป็นการประเมินค่าทั้งในทางบวกและทางลบ ซึ่งทั้งหมดจะเกี่ยวพันถึงกันและจะบรรยายให้ทราบถึงจุดแกนกลางของวัตถุนั้น ๆ ความรู้ และความรู้สึกเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น^{๑๑}

พิมพ์พิชชา อ่อนฉะนัย ได้อธิบายถึง หน้าที่หรือกลไกของความคิดเห็นที่สำคัญไว้ ๔ ประการ คือ

๑) เพื่อใช้สำหรับการปรับตัว (Adjustment) หมายความว่า ตัวบุคคลทุกคนจะอาศัยความคิดเห็นเป็นเครื่องยึดถือ สำหรับการปรับพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองมากที่สุด และให้มีผลเสียน้อยที่สุด ดังนั้น ทศนคติจึงสามารถเป็นกลไกที่จะสะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมายที่พึงประสงค์ และที่ไม่พึงประสงค์ของเขา และด้วยสิ่งเหล่านี้เองที่จะทำให้แนวโน้มของพฤติกรรมเป็นไปในทางที่ต้องการมากที่สุด

๒) เพื่อป้องกันตัว (Ego-Defensive) โดยปกติในทุกขณะ คนทั่วไปมักจะมีแนวโน้มที่จะไม่ยอมรับความจริง ในสิ่งซึ่งเป็นที่ขัดแย้งกับความนึกคิดของตน (Self-Image) ดังนั้น ความคิดเห็นจึงสามารถสะท้อนออกมาเป็นกลไกที่ป้องกันตัว โดยการแสดงออกเป็นความรู้สึก ถูกเหยียดหยามหรือติฉินนินทาคนอื่นและขณะเดียวกันก็จะยกตนเองให้สูงกว่าด้วยการมีความคิดเห็นที่ดีว่าตนนั้นเหนือกว่าผู้อื่น การก่อตัวที่เกิดขึ้นมาของความคิดเห็นในลักษณะนี้ มีลักษณะแตกต่างจากการมีความคิดเห็นเป็นเครื่องมือในการปรับตัว ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น กล่าวคือ ความคิดเห็นจะมีใช้พัฒนาขึ้นมาจากการมีประสบการณ์กับสิ่งนั้น ๆ โดยตรง หากแต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภายในตัวผู้หนึ่งเองและสิ่งที่เป็นเป้าหมายของการแสดงออกมาซึ่งความคิดเห็นนั้นก็เพียงสิ่งที่เขาผู้หนึ่งหวังใช้เพียงเพื่อการระบายความรู้สึกเท่านั้น

๓) เพื่อการแสดงความหมายของค่านิยม (Value Expressive) ความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมต่าง ๆ และด้วยความคิดเห็นนี้เอง ที่จะใช้สำหรับสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมต่าง ๆ ในลักษณะที่จำเพาะเจาะจงยิ่งขึ้น ดังนั้น ความคิดเห็นจึงสามารถใช้สำหรับอธิบายและบรรยายความเกี่ยวกับค่านิยมต่าง ๆ ได้

๔) เพื่อเป็นตัวจัดระเบียบเป็นความรู้ (Knowledge) ความคิดเห็นเป็นมาตรฐานที่ตัวบุคคลจะสามารถใช้ประเมิน และทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมที่มีอยู่รอบตัวเขา ด้วยกลไก

^{๑๑} นวม สงวนทรัพย์, สารัตถจิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรินติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๕), หน้า ๗๗.

ดังกล่าวนี้เอง ที่ทำให้ตัวบุคคลสามารถรู้ และเข้าใจถึงระบบและระเบียบของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเขาได้^{๑๒}

สรุปได้ว่า ประเภทและหน้าที่หรือกลไกของความคิดเห็นของบุคคลจะเกิดขึ้นเพื่อใช้สำหรับการปรับตัว หรือการปรับพฤติกรรมของตนให้เป็นไปในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองมากที่สุด และให้มีผลเสียน้อยที่สุด โดยมี ปัจจัยหลายประการเช่น พื้นฐานทางครอบครัว การเลี้ยงดู เหตุการณ์ที่ประสบในชีวิต อิทธิพลของสังคม ซึ่งความคิดเห็นจะเป็นเชิงบวกหรือลบ ก็เนื่องจากความเข้าใจ และการแสดงออกทางจินตนาการ การให้สัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถาม การเล่าความรู้สึก ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ทำให้บุคคลแสดงความคิดเห็นที่มีความแตกต่างกัน

๒.๑.๓ ความสำคัญของความคิดเห็นและการเปลี่ยนแปลง

เฮอริเบริท ซี. เคลแมน ได้อธิบายถึง การเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น โดยมีความเชื่อว่า ความคิดเห็นเป็นอย่างเดียวกัน อาจเกิดในตัวบุคคลด้วยวิธีที่ต่างกัน จากความคิดเห็นนี้ เฮอริเบริท จึงได้แบ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นออกเป็น ๓ ประการ คือ

๑) การยินยอม (Compliance) การยินยอมจะเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อตัวเขาและมุ่งหวังจะได้รับความพอใจจากบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลนั้น การที่บุคคลยอมกระทำตามสิ่งที่อยากให้เขากระทำนั้น ไม่ใช่เพราะบุคคลเห็นด้วยกับสิ่งนั้น แต่เป็นเพราะเขาคาดหวังว่า จะได้รับรางวัล หรือการยอมรับจากผู้อื่นในการเห็นด้วย และกระทำตามดังนั้น ความพอใจที่ได้รับจากการยอมกระทำตามนั้น เป็นผลมาจากอิทธิพลทางสังคมหรืออิทธิพลของสิ่งที่ก่อให้เกิดการยอมรับนั้น กล่าวได้ว่าการยอมกระทำตามนี้ เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นซึ่งจะมีผลผลักดันให้บุคคลยอมกระทำตามมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับจำนวนหรือความรุนแรงของรางวัลและการลงโทษ

๒) การเลียนแบบ (Identification) การเลียนแบบเกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งเร้าหรือสิ่งกระตุ้น ซึ่งการยอมรับนี้เป็นผลมาจากการที่บุคคลต้องการจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรือที่พอใจระหว่างตนเองกับผู้อื่น หรือกลุ่มบุคคลอื่นจากการเลียนแบบนี้ ความคิดเห็นของบุคคลจะเปลี่ยนไปมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าให้เกิดการเลียนแบบ กล่าวได้ว่าการเลียนแบบเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น ซึ่งเป็นพลังผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้ จะมากหรือ

^{๑๒}พิมพีพิชชา อ่อนฉะนัย, “ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการถ่าย โอนสถานศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลนาจารย์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๕๐, หน้า ๘ - ๙.

น้อยขึ้นอยู่กับการโน้มน้าวใจของสิ่งเร้าที่มีต่อคุณคนนั้น การเลียนแบบจึงขึ้นอยู่กับพลัง (Power) ของผู้ส่งสาร บุคคลจะรับเอาบทบาททั้งหมดของคนอื่นมาเป็นของตนเองหรือแลกเปลี่ยนบทบาทซึ่งกันและกัน บุคคลจะเชื่อในสิ่งที่ตัวเองเลียนแบบ แต่ไม่รวมถึงเนื้อหาและรายละเอียดในการเลียนแบบความคิดเห็นของบุคคลจะเปลี่ยนไปมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

๓) ความต้องการที่อยากจะเปลี่ยน (Internalization) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่าซึ่งตรงกับความต้องการภายในค่านิยมของเขา พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในลักษณะนี้จะสอดคล้องกับค่านิยมที่บุคคลมีอยู่เดิม ความพึงพอใจที่ได้จะขึ้นอยู่กับเนื้อหาของรายละเอียดของพฤติกรรมนั้น ๆ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวถ้าความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมถูกกระทบไม่ว่าจะในระดับใดก็ตาม จะมีผลต่อการเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งสิ้น องค์ประกอบต่าง ๆ ในกระบวนการสื่อสาร เช่น คุณสมบัติของผู้ส่งสารและผู้รับสาร ลักษณะของข่าวสาร ตลอดจนช่องทางในการสื่อสารล้วนแล้วแต่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นได้ทั้งสิ้น นอกจากนี้ความคิดเห็นของบุคคลเมื่อเกิดขึ้นแล้วแม้จะคงทน แต่ก็สามารถเปลี่ยนได้โดยตัวบุคคล สถานการณ์ ข่าวสาร การชวนเชื่อและสิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการยอมรับในสิ่งใหม่ แต่จะต้องมีความสัมพันธ์กับค่านิยมของบุคคลนั้น นอกจากนี้อาจเกิดจากการยอมรับโดยการบังคับเช่น กฎหมาย^{๑๑}

แมคไกวร์และมิลแมน กล่าวว่า “แนวความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นโดยใช้อิทธิพลทางสังคม เกิดจากความเชื่อที่ว่าบุคคลจะพัฒนาความคิดเห็นของตนเองในลักษณะใดนั้นขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ได้รับจากผู้อื่นในสังคม สิ่งที่มีอิทธิพลทางสังคม แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทคือ

๑) กลุ่มอ้างอิง (Reference Group) หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เราใช้เป็นมาตรฐานสำหรับประเมินความคิดเห็น ความสามารถของเราหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยทั่วไปบุคคลจะใช้กลุ่มอ้างอิงเพื่อประเมินความคิดเห็นของตน และตัดสินใจว่าความคิดเห็นของตนถูกต้อง เพราะคิดว่าคนส่วนใหญ่ในกลุ่มมีความคิดเห็นเช่นเดียวกับตนนี้

๒) บุคคลอ้างอิง (Reference Individuals) หมายถึง บุคคลที่เราใช้เป็นมาตรฐานเพื่อประเมินความคิดเห็นความสามารถของเขาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับอิทธิพลของผู้อื่น ที่มีต่อความคิดเห็นของบุคคลตรงกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เรียกว่า การเลียนแบบ (Identification) ซึ่งเป็นกระบวนการที่บุคคลรับเอาคุณสมบัติของผู้อื่นมาเป็นของตน ข้อมูลข่าวสาร

^{๑๑}เฮอร์เบิร์ต ซี เคลแมน, อ้างใน เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕-๑๐.

ที่ได้รับจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของความคิดเห็น ในส่วนของการรับรู้เชิงแนวคิด (Cognitive Component) และเมื่อองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลง องค์ประกอบส่วนอื่น จะมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนด้วยบุคลากรทางการแพทย์ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารต้องมีความเชี่ยวชาญ (Expertness) และความน่าไว้วางใจ (Trustworthiness) จะทำให้มีความน่าเชื่อถือสูงสามารถชักจูงใจ ได้ดีอีกทั้งมีบุคลิกภาพ (Personality) ดีก็จะมีผลสำคัญต่อการยอมรับ นอกจากนี้หากข้อมูล ข่าวสารมีการเตรียมมาเป็นอย่างดี การเรียงลำดับความชัดเจนตลอดจนมีความกระชับและมีช่องทาง ในการส่งที่เหมาะสม ผู้ใช้บริการซึ่งเป็นผู้รับสารก็อยากฟังและมีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยน พฤติกรรมตามคำแนะนำหรือชักจูง^{๑๔}

ความสำคัญของความคิดเห็น เป็นการศึกษาเชิงสำรวจความคิดเห็นนั้น เป็น การศึกษาจากองค์ประกอบของความคิดเห็นของบุคคลโดยทั่วไป ๓ ประการ คือ

บุคคลที่ถูกวัด สิ่งเร้า และการตอบสนอง ซึ่งจะแสดงออกมาในระดับที่สูงต่ำ มาก หรือน้อย โดยทั่วไปแล้ววิธีวัดความคิดเห็นนั้นจะใช้การตอบแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ทั้ง เพื่อจะค้นหาความรู้สึก การตัดสินใจจากการประเมินค่า หรือทัศนคติเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะของ บุคคล กลุ่มบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ดังนั้น การศึกษาวิจัยด้านความคิดเห็นจึงเป็นประโยชน์ต่อการวาง แนวทาง กำหนดนโยบาย การพัฒนาหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดี ขึ้น ตรงเป้าหมาย และยังสามารถตอบสนองความต้องการของหน่วยงานหรือบุคคลในหน่วยงาน นั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการปลูกฝัง อบรมให้ความรู้ สร้างสรรค์ พัฒนาสติปัญญาของบุคคลด้วยแล้ว ยังต้องตระหนักในการสำรวจ เก็บข้อมูลความคิดเห็น ความรู้สึกเหล่านี้ เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับมาปรับปรุงเตรียมความพร้อมของหน่วยงานให้ทันสมัย ทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอ^{๑๕}

สรุปได้ว่าความคิดเห็นมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเกิดจากการยอมรับและ ยินยอม หรือความต้องการที่อยากเปลี่ยน ซึ่งเกิดจากการเลียนแบบ หรือเกิดจากอิทธิพลที่ได้รับ มีสิ่งของตนเองยอมรับหรือในความต้องการสิ่งใหม่ ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะสร้างความสัมพันธ์ที่ ดีหรือประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับตัวเองหรือการแลกเปลี่ยนบทบาทความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อให ้เกิดความพึงพอใจต่อตนเองและสังคมมากขึ้น

^{๑๔}แมคไกวร์ และมิลแมน, อ้างใน เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐-๑๑.

^{๑๕}พลกฤต ทุ่มแก้ว, “ความคิดเห็นและความคาดหวังของนักเรียนต่อการสอนวิชาพระ พุทธศาสนาของพระนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”, วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๕๖, หน้า ๑๕-๒๐.

๒.๑.๔ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

ความคิดเห็นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือสิ่งเดียวกัน จึงไม่จำเป็นต้องคล้ายคลึงกันหรือเหมือนกันเสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่ได้รับอิทธิพลต่อการแสดงออกของความคิดเห็นในสิ่งนั้น ๆ ปัจจัยพื้นฐานเหล่านี้ได้มีผู้เสนอแนวความคิดไว้หลายประการสามารถสรุปสาระได้ดังนี้

เพ็ญ อารีรัตน์ กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดเห็นมีดังนี้

๑) ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย (Gene and Physiological Factors) เป็นปัจจัยตัวแรกที่ไม่ค่อยจะพูดถึงกันมาก โดยมีการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านพันธุกรรมจะมีผลต่อระดับความก้าวร้าวของบุคคล ซึ่งจะมีผลต่อการศึกษา เจตคติ หรือความคิดเห็นของบุคคลนั้น ๆ ได้ ปัจจัยทางร่างกาย เช่น อายุ ความเจ็บป่วย และผลกระทบจากการใช้ยาเสพติดจะมีผลต่อความคิด และเจตคติของบุคคล ยกตัวอย่าง เช่น คนที่มีความคิดอนุรักษ์นิยมมักจะเป็นคนที่มีอายุมาก เป็นต้น

๒) ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล (Direct Personal Experience) คือ บุคคลได้รับความรู้สึกและความคิดต่าง ๆ จากประสบการณ์โดยตรง เป็นการกระทำหรือได้พบเห็นต่อสิ่งนั้น ๆ ด้วยตนเอง ทำให้เกิดเจตคติหรือความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ เช่น เด็กทารกที่แม่ได้ป้อนน้ำส้มคั้นให้ทาน เขาจะมีความรู้สึกชอบ เนื่องจากน้ำส้มหวาน เย็น หอมชื่นใจ ทำให้เขามีความรู้สึกต่อน้ำส้มที่ได้ทานเป็นครั้งแรก เป็นประสบการณ์โดยตรงที่เราได้รับ

๓) อิทธิพลจากครอบครัว (Parental Influence) เป็นปัจจัยที่บุคคลเมื่อเป็นเด็กจะได้รับอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และครอบครัว ทั้งนี้ เมื่อตอนเป็นเด็กเล็ก ๆ จะได้รับการอบรมสั่งสอน ทั้งในด้านความคิด การตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย การให้รางวัล และการลงโทษ ซึ่งเด็กจะได้รับจากครอบครัว และจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับมา

๔) เจตคติและความคิดเห็นของกลุ่ม (Group Determinants of Attitude) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นหรือเจตคติของแต่ละบุคคล เนื่องจากบุคคลจะต้องมีสังคมและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้น ความคิดเห็นและเจตคติต่าง ๆ จะได้รับการถ่ายทอดและมีแรงกดดันจากกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนใน โรงเรียนกลุ่มอ้างอิงต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดความคล้อยตามเป็นไปตามกลุ่มได้

๕) สื่อมวลชน (Mass Media) เป็นสื่อต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับ สื่อต่าง ๆ เหล่านี้ ไม่ว่าจะ เป็นหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ ต่าง ๆ จะมีผลทำให้บุคคลมีความคิดเห็น มีความรู้สึกต่าง ๆ เป็นไปตามข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อ^๖

ประภาเพ็ญ สุวรรณ กล่าวว่า อายุมีผลต่อเจตคติของบุคคลส่วนใหญ่มีปรับตัวให้ เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้ยาก ซึ่งทำให้มีผลต่อเจตคติของเขาเอง นอกจากอายุแล้วยังมีตัวแปรอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น ปฏิกริยาของบุคคลต่อสิ่งเร้า ข่าวสาร เป็นต้น บุคคลที่แตกต่างกัน จะมี ปฏิกริยาไม่เหมือนกัน ผลที่จะมีต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ความคิด ย่อมแตกต่างกันไปด้วย^๗

ขวัญใจ สมรรคนบุตร กล่าวว่า ความคิดเห็นของบุคคลจะเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติ ประจำตัวของแต่ละบุคคลอีกด้วยซึ่งคุณสมบัติประจำตัวบางอย่าง เช่น พื้นความรู้ ประสบการณ์ใน การทำงานและการคิดต่อกันระหว่างบุคคล นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลและกลุ่มมีความ คิดเห็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ทั้งนี้ เพราะพื้นฐานความรู้อันเป็นกระบวนการสังคม กรณีที่ได้รับ จากการศึกษามาเป็นเวลานานหลายปีจะเป็นรากฐาน ในการก่อให้เกิดความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยเฉพาะ ซึ่งในทางทฤษฎีต่าง ๆ เช่น ทฤษฎีด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลงหรือสิ่งใหม่ ๆ ของ Rogers กลุ่มตัวอย่างผู้มีการศึกษาหรือพื้นฐานความรู้สูงจะยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ได้รวดเร็วกว่าผู้ที่มีพื้นฐาน ความรู้ต่ำ^๘

จากการศึกษาความคิดเห็นของนักวิชาการต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่าปัจจัย ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็นของบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ใน ลักษณะของการยอมรับ หรือปฏิเสธนั้นขึ้นอยู่กับสถานภาพ ประสบการณ์และความรู้โดยตรงของ บุคคล ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกายและการเลี้ยงดูจากครอบครัว เจตคติ ความคิดเห็นของกลุ่ม

^๖เพ็ญ อารีรัตน์, “ความคิดเห็นของผู้ประกอบการสถานบริการต่อมาตรการการจัดระเบียบ สังคมของกระทรวงมหาดไทย”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), ๒๕๔๖, หน้า ๑๕-๑๖.

^๗ประภาเพ็ญ สุวรรณ, ทัศนคติการวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐), หน้า ๕๐.

^๘ขวัญใจ สมรรคนบุตร, “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยพัฒนาการ เคลื่อนที่ กรป. กลางที่มีต่องานอาสาพัฒนาชนบทของนิสิตนักศึกษาระหว่างปี พ.ศ.๒๕๒๑- ๒๕๒๓”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), ๒๕๒๔, หน้า ๑๗.

มวลชน ระดับการศึกษา บริบทของสังคมที่เกี่ยวข้อง และถึงแวดล้อมเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ก็เป็นส่วนหนึ่ง ซึ่งตัวแปรเหล่านี้ถือได้ว่ามีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

ดังนั้น ความคิดเห็นจึงหมายถึง การแสดงออกของบุคคลที่มีต่อความรู้สึกรู้สึก นึกคิดทัศนคติ ซึ่งการแสดงออกนั้น จะเป็นเชิงบวกหรือเชิงลบก็ตาม ย่อมแสดงออกมาจากพื้นฐานของความรู้ ประสบการณ์ และความเข้าใจของตนเองซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคล การแสดงความคิดเห็นมักจะมีหลากหลายในอารมณ์เป็นส่วนประกอบ และพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาตอบโต้ต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งเสมอ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

๒.๒.๑ ความหมายของประชาธิปไตย

นักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” ไว้ดังต่อไปนี้

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายว่า ประชาธิปไตย หมายถึง ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่^{๑๕}

หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช และชาญวิทย์ เกษตรศิริ ได้ให้ความหมายว่า ประชาธิปไตย คือสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค สิทธิประกอบด้วยความรู้จักหน้าที่ เสรีภาพจะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นทางใด ๆ ส่วนความเสมอภาคคือความเสมอภาคในโอกาสที่จะทำงานทุกชนิด ตลอดจนความเสมอภาคในการที่จะก้าวต่อไปในกิจการงานของตน^{๑๖}

ธานีินทร์ กรัยวิเชียร ได้ให้ความหมายว่า ประชาธิปไตย หมายถึง ระบอบการปกครองประเทศระบอบหนึ่ง ซึ่งเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน^{๑๗}

จรรยา สุภาพ ได้กล่าวถึงความหมายของประชาธิปไตยว่า มี ๒ ประเภท คือ ความหมายแคบ หมายถึง การที่ประชาชนมีอำนาจปกครองตนเอง ส่วนในความหมายที่กว้าง

^{๑๕}ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, อ่างแล้ว, หน้า ๖๕๖.

^{๑๖}หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช และชาญวิทย์ เกษตรศิริ, ประชาธิปไตยของชาวบ้าน, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์, ๒๕๑๘), หน้า ๕๔.

^{๑๗}ธานีินทร์ กรัยวิเชียร, ระบอบประชาธิปไตย, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : กรมยุทธการทหาร กระทรวงกลาโหม, ๒๕๑๘), หน้า ๑.

ประชาธิปไตยเป็นวิถีชีวิตแบบหนึ่ง มีแบบแผนแห่งพฤติกรรมในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม^{๒๒}

ชวงศ์ ฉายะบุตร ได้กล่าวถึงประชาธิปไตยในความหมายที่กว้าง หมายถึง ปรัชญาของสังคมมนุษย์ หรือวิถีชีวิตที่ยึดถือ อุดมคติ และหลักการบางประการที่กำหนดแบบแผนแห่งพฤติกรรมระหว่างมนุษย์ในสังคม^{๒๓}

เอนไซโคลปีเดีย กาลแลคติก (Encyclopedia Galactica) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ประชาธิปไตย คือ รูปแบบการปกครองประเทศรูปแบบหนึ่ง ตั้งอยู่บนฐานหลักการว่าประชาชนเป็นผู้ปกครองตนเองและในสมัยใหม่ตั้งอยู่บนฐานที่มีสถาบันต่าง ๆ ที่มีผู้แทนที่ได้รับเลือกมาอย่างเสรีและมีฝ่ายบริหารที่รับผิดชอบต่อประชาชนและยังหมายถึงวิถีชีวิตซึ่งตั้งอยู่บนฐานคติพื้นฐานแห่งความเสมอภาคของปัจเจกชนทุกคน และแห่งสิทธิเสมอภาคของประชาชนในด้านชีวิตเสรีภาพ (รวมทั้งเสรีภาพแห่งความคิดและการแสดงออก) และวิถีที่จะแสวงหาความสุข^{๒๔}

เอลเลียต และซัมเมอร์สกีล (Allaet and Summersgill) ให้คำนิยามว่า ประชาธิปไตยมาจากภาษากรีก ระหว่าง Demos แปลว่าประชาชน และ Kratos แปลว่า อำนาจ หมายถึง รัฐบาลโดยประชาชน ประชาธิปไตยอาจเป็นแบบ โดยตรง หรือแบบ โดยอ้อม และยังหมายรวมไปถึงว่า ต้องตั้งอยู่บนบททฤษฎีการแบ่งอำนาจ และการปกครอง โดยกฎหมาย^{๒๕}

วิลเลียม ริเคอร์ (Villiem Riker) ให้ความหมายว่า ประชาธิปไตย คือ รูปของรัฐบาลที่พลเมืองมีส่วนมากพอสมควรมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศโดยตรงหรือโดยอ้อม จึงแตกต่างชัดเจนจากรัฐบาลที่คนชนชั้นหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งควบคุมหรือโดยคนคนเดียว ในประชาธิปไตยโดยตรงพลเมืองออกเสียงลงมติออกกฎหมายในที่ประชุมใหญ่ดังที่เคยทำในนครรัฐของกรีซโบราณ และในเมืองแถบนิวอิงแลนด์ในปัจจุบัน ประชาธิปไตยโดยอ้อม พลเมืองเลือกเจ้าหน้าที่มาเป็นตัวแทนตนในรัฐบาล การมีผู้แทนจึงเป็นแบบอย่างของประเทศประชาธิปไตยจึง

^{๒๒} จรูญ สุภาพ, ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๘), หน้า ๒๕.

^{๒๓} ชวงศ์ ฉายะบุตร, ขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครอง, ๒๕๓๕), หน้า ๓.

^{๒๔} เอนไซโคลปีเดีย กาลแลคติก (Encyclopedia Galactica), อ้างใน อมร รักษาสัตย์ และคณะ, ประชาธิปไตย : อุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๒๗ - ๒๘.

^{๒๕} เอลเลียต และซัมเมอร์สกีล (Allaet and Summersgill), อ้างใน เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๕.

ได้แก่ลักษณะที่ว่าพลเมืองต้องมีอิสระในการพูด และการประชุม เป็นต้น เพื่อจะก่อตั้งพรรคการเมืองต่าง ๆ มารณรงค์ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถจะเลือกผู้สมัครจากพรรคเหล่านี้ในการเลือกตั้งที่ทำกันอยู่เป็นปกติ^{๒๖}

โยเซฟ ชุมปีเตอร์ (Josep Chumpitor) ให้ความหมายว่า ประชาธิปไตย คือ การจัดแจงทางสถาบันเพื่อการตัดสินใจทางการเมืองซึ่งในสถาบันนั้นปัจเจกชนอาจแสวงหาอำนาจที่จะตัดสินใจด้วยวิถีทางแห่งการต่อสู้ แข่งขันเพื่อคะแนนเสียงของประชาชน^{๒๗}

สมีท และชัวร์เชอร์ (Smit and Shucher) ให้ความหมายว่า ประชาธิปไตย คือ การปกครองโดยประชาชน ในทางปฏิบัติหมายถึงว่าอำนาจที่จะตัดสินใจประเด็นปัญหาสำคัญของนโยบายสาธารณะต้องอยู่กับคนจำนวนมากหรือข้างมากของชุมชนนั้น และในการตัดสินใจเช่นนั้นแต่ละคนจะออกเสียงได้เสียงเดียวไม่มีใครจะมีเสียงได้มากกว่าหนึ่งเสียง ดังนั้นประชาธิปไตยจึงจะอธิบายว่า ได้แก่รัฐบาลโดยความยินยอมและความเสมอภาคทางการเมืองประชาชนให้อำนาจโดยตรง (เช่น ในการลงมติขึ้นชั้น หรือในการประชุมชาวเมือง) หรือโดยอ้อมผ่านสถาบันตัวแทนซึ่งบทบาทของประชาชนจะมาจำกัดอยู่ที่บัตรเลือกตั้งที่จะบังคับความรับผิดชอบให้บังเกิดแก่ผู้ที่ได้รับมอบอำนาจไป^{๒๘}

พลาโน (Plano) ให้ความหมายว่า ประชาธิปไตย คือ ระบบการปกครองแบบหนึ่งที่มีอำนาจทางการเมืองในที่สุดนั้นอยู่ที่ประชาชนในรัฐประชาธิปไตยพหุนิยมสมัยใหม่ตามปกติอำนาจจะถูกกลุ่มหรือสถาบันต่าง ๆ นำไปใช้ในระบบปฏิสัมพันธ์อันซับซ้อน ซึ่งจะเกี่ยวข้องถึงการประนีประนอมหรือต่อรองในกระบวนการตัดสินใจอุดมการณ์ของประชาธิปไตย รวมถึงแนวคิดปัจเจกชนนิยม เสรีภาพ ความเสมอภาค ภราดรภาพ ประชาธิปไตยเริ่มด้วยฐานคติแห่งอธิปไตยของปวงชน การมอบอำนาจสูงสุดทางการเมืองให้แก่ประชาชน ทั้งสมมติว่าคนสามารถควบคุมชะตากรรมของตนเองได้ และสามารถตัดสินใจปัญหาศีลธรรม และการตัดสินใจปัญหาภาคปฏิบัติในชีวิตประจำวันของตนเองได้ ทั้งหมายอ้อมถึงการแสวงหาสังคมนิยมอย่างต่อเนื่องในความหมายที่ว่าคนจะพยายามปรับปรุงวิถีทางที่จะสร้างสถาบันทางสังคม และการจัดระเบียบความสัมพันธ์ของมนุษย์ให้ดีขึ้น^{๒๙}

^{๒๖}วิลเลียม ริเคอร์ (Villiem Riker), อ้างใน เรื่องเดียวกัน.

^{๒๗}โยเซฟ ชุมปีเตอร์ (Josep Chumpitor), อ้างใน เรื่องเดียวกัน.

^{๒๘}สมีท และชัวร์เชอร์ (Smit and Shucher), อ้างใน เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐.

^{๒๙}พลาโน (Plano), อ้างใน เรื่องเดียวกัน.

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ประชาธิปไตย หมายถึง ระบอบการเมือง การปกครองที่ประชาชนให้อำนาจแก่ตัวแทนเพื่อจัดสรรสิ่งต่าง ๆ ตามสิทธิ หน้าที่ที่จะพึงได้พึงมี แล้วตัวแทนกลับมาปกครองประชาชนกันเอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการ ดำรงชีวิตที่ดีของมนุษย์ เป็นการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทาง การเมืองและสามารถควบคุมการใช้อำนาจรัฐให้เป็นไปในทิศทางที่ประชาชนต้องการ เป็นการ ปกครองที่ยึดหลักของเสรีภาพ ความเสมอภาค คำนึงถึงเสียงส่วนใหญ่เป็นสำคัญ มีกฎหมาย กฎเกณฑ์ กติกาที่ประชาชนต้องเคารพนับถือ และอาจกล่าวได้ว่าประชาธิปไตยได้มีอิทธิพล และ เป็นระบอบการปกครองที่ประชาชนส่วนใหญ่ในโลกใบนี้ที่ยอมรับกันมากที่สุด

๒.๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

“ประชาธิปไตย” มีต้นกำเนิดมาจากภาษากรีก โดยความหมายดั้งเดิมของ ประชาธิปไตยที่รู้จักกันในหมู่ชาวกรีกโบราณ เมื่อประมาณ ๒,๐๐๐ กว่าปี หมายถึง การปกครองโดย หมู่ชนหรือประชาชน การปกครองแบบนี้ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Democracy” ซึ่งมีรากศัพท์เดิมมา จากคำว่า “Demos” ซึ่งแปลว่า “ประชาชน” และ “Kratos” แปลว่า “อำนาจ” เมื่อรวมกันเข้าแล้ว ก็มีความหมายว่า “อำนาจของประชาชน” หรือ “ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ” เพราะฉะนั้นหลักการ ขันมูลฐานของระบอบประชาธิปไตย ก็คือการยอมรับนับถือความสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ของบุคคล ความเสมอภาค และเสรีภาพในการดำเนินชีวิต^{๓๐}

เบิธเชม และบอยล์ (Beetham & Boyle) ได้ให้หลักการของประชาธิปไตยที่เห็นว่ามี ความสำคัญดังนี้

๑) การเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรม (Free and fair election) การเลือกตั้งที่มีลักษณะ เช่นนี้ เป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้ประชาชนสามารถควบคุมการปฏิบัติงานของกลไกทางการเมือง และอำนาจรัฐได้ การที่จะมีการเลือกตั้งแบบนี้ได้ทั้งระบบการเลือกตั้ง (Electoral System) และ กระบวนการเลือกตั้ง (Electoral Process) จะต้องมีความสมบูรณ์ชัดเจนทุกขั้นตอน เช่นจะเลือก ตำแหน่งใดบ้าง จะลงทะเลเบียนการเลือกตั้งอย่างไร จะหาเสียงอย่างไร จะนับคะแนนอย่างไร และ รวมถึงมาตรการต่าง ๆ ที่จะป้องกันการทุจริต และประพฤติมิชอบในการเลือกตั้งทั้งหมด

๒) รัฐบาลที่โปร่งใส และตรวจสอบได้ (open and accountable government) การ ตรวจสอบได้ของรัฐบาลมีอยู่ ๒ ด้านคือ

(๑) ด้านกฎหมาย (Legal Accountability) คือการทำหน้าที่โดยอิสระของศาล

^{๓๐}โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, รัฐศาสตร์กับการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : ตะเกียง, ๒๕๓๔), หน้า

(๒) **ด้านการเมือง (Political Accountability)** คือการทำหน้าที่ผ่านร่างกฎหมาย และควบคุมรัฐบาลของรัฐสภานอกจากการตรวจสอบที่เป็นทางการดังกล่าวนี้แล้ว รัฐบาลประชาธิปไตยยังควรตอบสนองต่อมติมหาชนในรูปแบบต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด

๓) **สิทธิทางการเมืองและพลเมือง (Civil and Political rights)** สิทธิดังกล่าวนี้ครอบคลุมเสรีภาพขั้นพื้นฐานของพลเมืองในระบบประชาธิปไตย เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ในการรวมกันเป็นสมาคม ในการเดินทาง เลิกถิ่นที่อยู่และอื่น ๆ เป็นต้น

๔) **สังคมที่เป็นประชาธิปไตย (Democratic Society) หรือประชาสังคม (Civil Society)** คือรูปแบบของการสมาคมทุกชนิดที่จัดตั้งขึ้น โดยเป็นอิสระจากการขึ้นหรือบงการของรัฐ ประชาสังคมจะเป็นองค์กรอิสระที่ช่วยจำกัดอำนาจของรัฐให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมทำให้มิติสาธารณะเกิดขึ้นจากประชาชนอย่างแท้จริง และทำให้สังคมมีความมั่นใจในตัวเองที่จะต่อต้านการใช้อำนาจปกครองโดยพลการ (Arbitrary rule) จากรัฐและรัฐบาล ซึ่งหลักองค์ประกอบดังกล่าวของประชาธิปไตย จะทำให้ประชาธิปไตยดำเนินไปได้อย่างมั่นคง^{๓๓}

อับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) อดีตประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย ไว้ว่า “รัฐบาลประชาธิปไตย คือ รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” ซึ่งคำกล่าวนี้สามารถขยายความได้ดังนี้

รัฐบาลของประชาชน (Rule of people) หมายถึง การที่ประชาชนอยู่ในฐานะเป็นเจ้าของรัฐบาล คือมีส่วนร่วมในการกำหนดผู้ที่จะเป็นผู้ปกครอง สามารถเปลี่ยนแปลงผู้ปกครองได้ ถ้าผู้ปกครองไม่บริหารปกครองประเทศเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชนโดยมีส่วนร่วม รัฐบาลของประชาชนอาจขยายความถึงความผูกพันของประชาชนที่มีต่อระบอบการเมือง เป็นหลักยึดพื้นฐานในการแสวงหาสิ่งที่เป็นเป้าหมายสูงสุดของการเมืองการปกครอง ซึ่งเป็นนัยของการสร้างพันธะยึดเหนี่ยวที่เรียกว่า อุดมการณ์ทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งก็คือการกำหนดให้อำนาจสูงสุดในการเมืองการปกครองหรืออำนาจอธิปไตยให้เป็นของประชาชน ไม่ใช่ของรัฐบาลนั่นเอง ดังเช่น การกำหนดให้ผู้ปกครองต้องมาจากการเลือกตั้งทั่วไป โดยการเปิดให้มีการใช้สิทธิออกเสียงเป็นการทั่วไปของประชาชน การกำหนดให้การใช้อำนาจของผู้ปกครองต้องอยู่บนพื้นฐานความยินยอมของประชาชน และการกำหนดให้ประชาชนเป็นผู้กำหนดให้ความตกลงใจในการปกครอง การเปลี่ยนแปลงและการยกเลิกสัญญาประชาคม เป็นต้น

^{๓๓} บีธัม และบอยล์ (Beetham & Boyle), อ้างใน ร้อยตำรวจเอกจักรกริช ใจดี, “ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนิติคมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), ๒๕๔๒, หน้า ๑๓-๑๔.

รัฐบาลโดยประชาชน (Rule by people) หมายถึง ประชาชนหรือพลเมืองทุกคนมีสิทธิที่จะเป็นผู้ปกครองหากได้รับเสียงสนับสนุนจากประชาชนโดยส่วนใหญ่ของประเทศ การเป็นผู้ปกครองหรือผู้แทนราษฎรต้องไม่ถูกจำกัดให้อยู่ในแวดวงของกลุ่มชนชั้นใดชั้นหนึ่งโดยเฉพาะ ต้องมีการเปิดโอกาสให้ทุกคน โดยเท่าเทียมกัน เป็นหลักยึดพื้นฐานในการแสวงหาสิ่งที่เป็นกระบวนการวิธิต่างการเมืองการปกครอง ซึ่งเป็นนัยของกระบวนการสร้างกระบวนการทางการเมืองการปกครองให้รองรับกับการกำกับควบคุมของประชาชน ในรูปของการสร้างวิธิต่างในการใช้สิทธิเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนคู่ขนานกันไปกับวิธิต่างในการใช้อำนาจของผู้ปกครอง ที่ต้องรับผิดชอบและตอบสนองต่อประชาชนพร้อมกันไปด้วย ซึ่งเป็นวิธิต่างของความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับประชาชนผู้รับการปกครองนั่นเอง ดังเช่นการกำหนดให้ใช้เสียงข้างมากในการปกครอง โดยต้องเคารพเสียงข้างน้อยด้วย การยึดเจตนารมณ์ของฝ่ายประชาชนเป็นบรรทัดฐานอ้างอิงพันธะผูกพันสัญญาประชาคมแก่ฝ่ายผู้ปกครอง และการเคารพความเป็นสูงสุดของสัญญาประชาคมที่ผู้ปกครองจะละเมิดมิได้

รัฐบาลเพื่อประชาชน (Rule for people) หมายความว่า รัฐบาลหรือคณะบุคคลที่ขึ้นปกครองประเทศนั้น จะต้องมิจุดประสงค์เพื่อความผาสุกของปวงชนเป็นหลัก และพยายามที่จะบริหารสังคมให้ดำเนินไปตามวิถีที่กำหนดไว้เพื่อให้บรรลุถึงจุดหมายนั้น หลักการรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน เป็นหลักการที่ให้คิดว่ารัฐบาลที่ปกครองอยู่เป็นประชาธิปไตยหรือไม่ การที่รัฐบาลใดจะได้รับการยอมรับว่าเป็นรัฐบาลประชาธิปไตยจะต้องมีลักษณะครบทั้ง ๓ ประการ คือ

- ๑) เป็นรัฐบาลที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน
- ๒) การเลือกตั้งนั้นเปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิเสนอตัวเข้ารับการเลือกตั้ง
- ๓) รัฐบาลจะต้องบริหารประเทศตามความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ เพื่อให้ประชาชนมีความสมบูรณ์พูนสุข

รัฐบาลที่เป็นประชาธิปไตยจะมีเพียงลักษณะหนึ่งลักษณะใดหรือสองลักษณะไม่ได้จะต้องมีครบทั้งสามลักษณะ การปกครองเพื่อประชาชนเป็นหลักยึดพื้นฐานในการแสวงหาสิ่งที่เป็นความชอบธรรมรัฐบาลที่ยุติธรรม ซึ่งเป็นนัยของการจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางอำนาจขององค์กรรัฐบาลให้สอดคล้องกันตามครรลองของระบอบการเมืองการปกครองอันเป็นการสร้างหลักประกันขั้นพื้นฐานให้เกิดความเชื่อมั่นในการใช้อำนาจการปกครองที่ยุติธรรมของรัฐบาลและการได้รับคำยินยอมจากประชาชนในความชอบธรรมของการใช้อำนาจในการปกครองนั้นด้วย เพื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นในการใช้อำนาจการปกครองของรัฐบาลไม่ให้บิดเบือนไปจากกฎหมายอันเป็นตัวแทนเจตนาร่วมของสัญญาประชาคมได้ ซึ่งจะเป็นหนทางสำคัญในการเอื้อประโยชน์ให้เกิด

ความยุติธรรมในการปกครองได้ในที่สุด โดยเฉพาะรัฐบาลจะต้องทำหน้าที่ในการรักษาและสนองตอบเจตนารมณ์ตามสัญญาประชาคมของประชาชน ซึ่งถือว่ามีความสูงสุด โดยที่รัฐบาลจะละเมิดมิได้นั่นเอง ดังเช่นการกำหนดให้อำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจอสูงสุดในการออกกฎหมาย โดยที่ฝ่ายบริหารนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ของประชาชนในการทำหน้าที่ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายที่เป็นตัวแทนเจตนารมณ์ของประชาชนนั้นกำหนดให้รัฐบาลต้องสร้างและรักษาความชอบธรรมในการปกครอง โดยการสงวนสิทธิให้ประชาชนเป็นฝ่ายให้การยอมรับหรือปฏิเสธการมีอำนาจเหนือตนของรัฐบาลได้ รวมทั้งการกำหนดให้ถือประเด็นประโยชน์ด้านความปลอดภัย ความมั่นคง สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคเป็นเครื่องมือของประชาชนในการทำและยกเลิกสัญญาประชาคม^{๒๖}

๒.๒.๓ หลักการและลักษณะของประชาธิปไตย

นักวิชาการทางรัฐศาสตร์ได้บัญญัติถึงหลักการและลักษณะของประชาธิปไตยไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ ได้กล่าวถึงหลักการของประชาธิปไตยโดยแบ่งเป็น ๔ ประการคือ^{๒๗}

- ๑) ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย คือประชาชนมีอำนาจอสูงสุดในรัฐ
- ๒) ประชาชนทุกคนในรัฐมีความเสมอภาคเท่าเทียมกันตามกฎหมาย ตลอดจนมีสิทธิเสรีภาพในขอบเขตของกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน
- ๓) การดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐนั้น ถือหามติของเสียงข้างมากเป็นเครื่องตัดสิน แต่ในเวลาเดียวกัน เสียงส่วนน้อยหรือคนส่วนน้อยในรัฐจะได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายที่ป้องกันมิให้ประชาชนส่วนใหญ่กดขี่ข่มเหงหรือผิดทำนองคลองธรรม
- ๔) กระบวนการของประชาธิปไตย คือวิธีการปกครองซึ่งได้รับการยินยอมพร้อมใจของประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงออกในรูปการออกเสียงเลือกตั้ง การอภิปราย การออกเสียงประชามติ การเสนอร่างกฎหมายของประชาชน เป็นต้น

ระบอบประชาธิปไตยนั้น มิได้จำกัดรูปแบบของการปกครองว่าจะต้องเป็นไปในรูปแบบของการปกครองแบบรัฐสภา (Parliamentary Government) หรือการปกครองแบบประธานาธิบดี (Presidential Government) ครอบคลุมเท่าที่มีลักษณะสำคัญ ๔ ประการของการปกครองแบบประชาธิปไตยก็นับได้ว่าเป็นรัฐประชาธิปไตย

^{๒๖} อับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln), อ้างใน สนธิ เชนานนท์, พื้นฐานทางรัฐศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : ฟีนีქซ์บุ๊คซิง, ๒๕๔๐), หน้า ๑๗๔.

^{๒๗} โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, รัฐศาสตร์กับการเมือง, อ้างแล้ว, หน้า ๘.

คังนี้ เฮอร์ เมโย (Henry Mayo) ได้เสนอแนวคิดหลักการของประชาธิปไตยไว้ ๔ ประการ

- ๑) การควบคุมผู้วางนโยบายโดยประชาชน
- ๒) ความเสมอภาคทางการเมือง
- ๓) เสรีภาพทางการเมืองหรือประสิทธิผลในการควบคุมโดยประชาชน
- ๔) หลักแห่งเสียงส่วนมาก^{๓๔}

อมร รักษาสัตย์ มีแนวคิดหลักประชาธิปไตยนั้นมีสาระและหลักการที่สำคัญ ดังนี้

- ๑) ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและประชาชนเป็นผู้ทรงอำนาจสูงสุด
- ๒) รัฐบาลได้อำนาจมาจากประชาชนหรือโดยความยินยอมของประชาชน
- ๓) ในประเทศขนาดใหญ่ที่ใช้ประชาธิปไตยทางอ้อม จะต้องมีการเลือกตั้งผู้แทนและพนักงานของรัฐอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม โดยประชาชนสามารถออกเสียงเลือกตั้งได้โดยอิสระ
- ๔) สถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ในการตัดสินใจทางการเมืองหรือกำหนดนโยบายสาธารณะ ต้องตั้งขึ้นโดยวิธีทางแห่งการแข่งขัน เพื่อให้ได้รับคะแนนเสียงความเห็นชอบของประชาชน
- ๕) ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตลอดเวลา โดยกระทำผ่านกลไกต่าง ๆ หรือใช้สิทธิแสดงบทบาทต่าง ๆ ได้โดยตรง
- ๖) รัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อประชาชน ประชาชนมีสิทธิในการติชมควบคุมการทำงานของรัฐบาลตลอดเวลา และมีสิทธิที่จะเปลี่ยนแปลงรัฐบาลตามวิธีการที่กำหนดไว้
- ๗) อำนาจการปกครองประเทศต้องไม่อยู่ในกำมือของคนคนเดียว หรือกลุ่มกลุ่มเดียว ต้องมีการแบ่งอำนาจปกครองประเทศอย่างน้อยในระดับหนึ่ง
- ๘) รัฐบาลต้องมีอำนาจจำกัด มีการแบ่งและกระจายอำนาจ มีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน
- ๙) หน้าที่หลักของรัฐบาลคือการส่งเสริมปัจเจกชน เสรีภาพ ความเสมอภาคและภราดรภาพของพลเมือง
- ๑๐) การตัดสินใจที่สำคัญต้องเป็นไปในเสียงข้างมาก โดยคำนึงถึงสิทธิเสียงข้างน้อย

^{๓๔} เฮอร์ เมโย (Henry Mayo), อ้างใน จิตร โขชน์ วีระสัย, รัฐศาสตร์ทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐), หน้า ๒๘๒.

๑๑) ประชาชนมีความเสมอภาคในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะความเสมอภาคทางด้านกฎหมายและความมีโอกาสเท่าเทียมกันในทุกด้าน ทุกคนมีศักดิ์ศรี และไม่มีผู้ใดมีอภิสิทธิ์เหนือผู้อื่น

๑๒) ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพอย่างกว้างขวาง โดยรัฐบาลให้หลักประกันและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเหล่านั้น อย่างน้อยก็ในด้านสิทธิขั้นพื้นฐานเป็นสำคัญ

๑๓) ประชาชนต้องมีอิสระในการพูด การพิมพ์ การแสดงความคิดเห็น การร่วมชุมนุม การตั้งพรรคการเมืองเพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศได้จริงอย่างมีข้อมูลข่าวสาร

๑๔) รัฐบาลต้องใช้หลักการปกครองโดยกฎหมาย หรือหลักนิติธรรม ไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจ^{๑๔}

สรุปได้ว่า หลักการและลักษณะของประชาธิปไตย คือ การที่ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดภายในรัฐ และประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคเท่าเทียมกันภายในขอบเขตของกฎหมาย ตลอดทั้งการมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศโดยใช้หลักแห่งเสียงส่วนมาก โดยคำนึงถึงสิทธิเสียงข้างน้อย และรัฐบาลต้องใช้หลักการปกครองโดยกฎหมาย เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมืองให้เป็นประชาธิปไตย การพัฒนาทางการเมือง (Political Development) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง (Political Process) อันได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กรทางการเมือง และกิจกรรมทางการเมืองที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายทางการเมืองที่ปรารถนา^{๑๕} การพัฒนาทางการเมืองจึงมีความสัมพันธ์กับปรัชญาการเมือง ระบอบการเมือง วัฒนธรรมทางการเมือง และพฤติกรรมทางการเมืองของสมาชิกในประชาคมการเมือง มีนักวิชาการจำนวนมากได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาทางการเมืองไปสู่ระบอบประชาธิปไตยไว้หลายทฤษฎีด้วยกัน ในที่นี้จะขอนำแนวคิดของนักวิชาการชาวอเมริกันที่มีชื่อเสียง และมักถูกอ้างอิงอยู่เสมอ เช่น Seymour Martin Lipset, Gabriel A. Almond และ Sidney Verba เป็นต้น

^{๑๔} อมร รักษาสัตย์, การศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : เจริญผล, ๒๕๔๑), หน้า ๗ - ๘.

^{๑๕} สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, การเมือง : แนวคิดและการพัฒนา, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม, ๒๕๔๒), หน้า ๒๗๕.

Seymour Martin Lipset ศาสตราจารย์สังคมวิทยาแห่งมหาวิทยาลัย California ได้กล่าวถึง ปัจจัยของการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยว่าจะต้องประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้คือ

๑) ปัจจัยทางสังคม ประกอบด้วยคุณลักษณะอย่างน้อย ๓ ประการ คือ

๑.๑) ปัจเจกบุคคลในสังคมมีปรัชญาความเชื่อร่วมกันว่า เสรีภาพทางการเมืองของบุคคลเป็นสิ่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

๑.๒) กลุ่มผู้นำการเมืองซึ่งเป็นคนกลุ่มน้อยจะเข้าไปครอบครองตำแหน่งทางการเมือง และมีบทบาทเป็นผู้ปกครองคนส่วนใหญ่ในสังคม

๑.๓) กลุ่มผู้นำการเมืองกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่มีโอกาสได้เป็นผู้ปกครองจะทำหน้าที่สอดส่อง การกระทำอันไม่ชอบธรรมของผู้ปกครอง และในขณะเดียวกันก็จะคอยโอกาสที่จะเข้าไปเป็นผู้ปกครองเสียเองด้วย

ดังนั้นสังคมการเมืองแบบประชาธิปไตยจะเกิดขึ้น ได้ก็ต่อเมื่อบรรดามวลสมาชิกของระบบ สังคมมีค่านิยมปทัสถาน และวัฒนธรรมที่เอื้อต่อระบอบการเมืองแบบนี้ แต่ถ้าประชาชนในสังคม ใดไม่ให้ความเคารพต่อสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลและกฎแห่งเสียงข้างมากแล้ว การสถาปนาระบอบ ประชาธิปไตยก็จะเป็นไปได้อย่างยิ่ง

๒) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคมใดที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูง สังคมนั้นย่อม มีโอกาสเป็นประชาธิปไตยสูงตามไปด้วย สมมติฐานนี้ได้ถูกนำไปทดสอบด้วยการศึกษาเปรียบเทียบ ระดับพัฒนาการเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศยุโรป และอเมริกาเหนือกับกลุ่มประเทศละตินอเมริกา โดยวัดจากดัชนี ๔ ตัว คือ ระดับความมั่งคั่ง (Wealth) ความเจริญทางอุตสาหกรรม (Industrialization) สภาพสังคมเมือง (Urbanization) และระดับการศึกษา (Education)

S.M. Lipset เชื่อว่าความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่ง ต่อเสถียรภาพทางการเมืองในสังคมประชาธิปไตย เพราะการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะมีบทบาทช่วยลดภาวะความขัดแย้งระหว่างชนชั้นภายในสังคม โดยทำให้ประชาชนมีรายได้และชีวิตความเป็นอยู่ ดีขึ้น การยกระดับรายได้และระดับการศึกษาของประชาชนย่อมทำให้ชนชั้นผู้ใช้แรงงานมีโอกาส พัฒนาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ และมีความสำนึกทางการเมืองดีขึ้น มีวิจรรณญาณเป็นของตนเอง ไม่ งามายอยู่กับลัทธิการเมืองที่เน้นถึงการปลุกระดมมวลชนอีกต่อไป

๓) ปัจจัยทางการเมือง ประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

๓.๑) ความชอบธรรม (Legitimacy) หมายถึง ความสามารถของระบบการเมืองในอัน ที่จะสร้างหรือรักษาไว้ซึ่งความเชื่อที่ว่าสถาบันทางการเมืองทั้งหลายที่ดำรงอยู่นั้นเป็นองค์กรที่พึง ปรารถนาระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยมีความได้เปรียบระบอบการเมืองอื่นในด้านของ

ความชอบธรรม เพราะสถาบันทางการเมืองในระบอบนี้จะต้องคำนึงถึงค่านิยม ปทัสถาน และความต้องการของคนส่วนใหญ่ในสังคม

๓.๒) ความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) ของระบบการเมือง หมายถึง สมรรถนะในเชิงปฏิบัติการของระบบการเมืองหรือประสิทธิภาพของรัฐบาลในการปฏิบัติภารกิจให้บรรลุเป้าหมาย และความต้องการของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม^{๓๑}

นอกจากนี้ S.M. Lipset ยังได้กล่าวถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนว่ามีความสำคัญต่อเสถียรภาพของระบอบการเมืองเกือบทุกระบบ แต่การเข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยจะมีนัยสำคัญต่อการกำหนดแนวโน้มนโยบายของรัฐ ถ้าสังคมใดประชาชนไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งสูง ย่อมแสดงว่าระบอบประชาธิปไตยในสังคมนั้นมีเสถียรภาพสูง

นักวิชาการที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยคนต่อมาคือ Gabriel A. Almond อธิการบดีมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดและศาสตราจารย์ประจำมหาวิทยาลัย Princeton ได้ร่วมงานกับ Sidney Verba ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัย Harvard เขียนงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture Approach) เพื่อนำไปอธิบายว่า พฤติกรรมทางการเมืองของปัจเจกบุคคลในสังคมมีนัยสำคัญต่อรูปแบบทางการเมืองอย่างไร Almond และ Verba มีความเชื่อว่า ประชาธิปไตยจะดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อประชาชนในสังคมนั้นมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่เอื้อต่อระบอบการเมืองดังกล่าว วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ตามที่ Almond และ Verba ได้กล่าวไว้มีความหมายว่า คือความโน้มเอียงทางการเมือง (political orientation) ของปัจเจกบุคคลที่มีพื้นฐานมาจากความรู้ความเข้าใจต่อระบอบการเมือง ปัจจัยนำเข้า (Input) ของระบบการเมือง ปัจจัยนำออก (Output) ของระบบการเมือง และบทบาทของตนในระบบการเมือง ซึ่งวัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละบุคคลจะมีลักษณะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านจิตวิทยา ๓ ประการ คือ (The Civic Culture)^{๓๒}

- Cognitive Orientation หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง ปัจจัยนำเข้า (Input) และปัจจัยนำออก (Output) ของระบบการเมือง

^{๓๑} สุกิจ เจริญรัตนกุล, วิเคราะห์การเมือง สรุปลักษณะของสำนักวิชาการอเมริกัน, (กรุงเทพมหานคร : โอเคียนสโตร์, ๒๕๓๐), หน้า ๘๐ - ๘๑.

^{๓๒} Almond, Gabriel A. Almond and Sidney Verba. *The Civic Culture*. Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 1963, p.15.

- **Affective Orientation** หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อระบบการเมือง ป้อนนำเข้า (Input) และป้อนนำออก (Output) ของระบบการเมือง

- **Evaluative Orientation** หมายถึง ความรู้สึกจากการประเมินคุณค่าของบุคคลที่มีต่อประสิทธิภาพของระบบการเมือง

ปัจจัยด้านจิตวิทยาทั้ง ๓ ประการดังกล่าวนี้จะสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล หรือที่เรียกว่า “วัฒนธรรมทางการเมือง” (Political Culture) ซึ่ง Almond และ Verba จำแนกออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ (Parochial Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมดั้งเดิม ซึ่งบุคคลในสังคมยังขาดความรู้ความเข้าใจ และเนื้อหาทางการเมือง ไม่รับรู้ถึงป้อนนำเข้า (Input) ป้อนนำออก (Output) ของระบบการเมือง โดยทั่วไปจึงไม่มีความคิดที่จะมีส่วนร่วมทางการเมือง ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองเช่นนี้มักปรากฏในสังคมจารีตดั้งเดิม เช่น สังคมของบางชนเผ่าในแอฟริกา เป็นต้น

๒) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subject Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่บุคคลในสังคมมีความรู้ ความเข้าใจในระบบการเมือง มีความเข้าใจต่อป้อนนำออก (Output) หรือ นโยบาย ข้อบังคับของระบบการเมือง จึงมีลักษณะยอมรับอำนาจรัฐ เคารพเชื่อฟัง และปฏิบัติตามกฎหมาย แต่ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป้อนนำเข้า (Input) ของระบบการเมือง จึงไม่มีความคิดที่จะเรียกร้อง และสนใจเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองโดยตรง เพราะถือว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้มีอำนาจหรือบารมี ประชาชนต้องอยู่ใต้การปกครอง และมีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ปกครองเท่านั้น

๓) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมที่ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในระบบการเมือง รับรู้ถึงป้อนนำเข้า (Input) และป้อนนำออก (Output) ของระบบการเมือง จะเรียกร้องหรือมีความคิดที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ระบบการเมืองตอบสนองต่อข้อเรียกร้อง

ประเภทของวัฒนธรรมทางการเมือง (Types of Political Culture)^{๓๕}

	ความรู้ระบบ การเมือง	ปัจจัย นำเข้า	ปัจจัย นำออก	บทบาทในการ มีส่วนร่วม
วัฒนธรรมแบบคับแคบ (Parochial)	๐	๐	๐	๐
วัฒนธรรมแบบไพร่ฟ้า (Subject)	๑	๐	๑	๐
วัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม (Participant)	๑	๑	๑	๑

การศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมทางการเมืองของปัจเจกบุคคลลักษณะดังกล่าว Almond และ Verba ได้นำมาอธิบายลักษณะ โครงสร้างของระบบการเมืองในระดับมหภาค โดยเขาเชื่อว่าวัฒนธรรมทางการเมืองของปัจเจกบุคคลในสังคมหนึ่ง ๆ จะสะท้อนถึง โครงสร้างของระบบการเมืองในสังคมนั้น ๆ เป็นอย่างดี แต่เนื่องจากในความเป็นจริง วัฒนธรรมทางการเมืองทั้ง ๓ ประเภทไม่สามารถนำมาอธิบายสังคมได้ทั้งหมด บางสังคมอาจมีลักษณะผสมระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองทั้ง ๓ รูปแบบก็ได้ เขาจึงแบ่งประเภทของระบบวัฒนธรรมทางการเมืองที่มีลักษณะผสมออกไปอีก ๓ แบบ คือ

๑) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบผสมไพร่ฟ้า (Parochial-Subject Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่คนส่วนใหญ่ในสังคมไม่สนใจที่จะเรียกร้องสิทธิและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ขณะเดียวกันก็จะไม่ยอมรับในอำนาจเดิมของหัวหน้าเผ่าหรือเจ้าของที่ดินที่มีบทบาทควบคุมการผลิตแบบดั้งเดิมอีกต่อไป แต่จะให้การยอมรับต่ออำนาจของรัฐบาลกลาง ซึ่งเป็นระบบการเมืองแบบใหม่แทน ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้เริ่มมีความซับซ้อนมากขึ้นกว่าสังคมที่มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ

๒) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมการมีส่วนร่วม (Subject-Participant Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่บุคคลในสังคมกลุ่มหนึ่งเริ่มให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเริ่มตระหนักว่าตนเองสามารถเข้าไปมีบทบาทและเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ จึงมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ขณะเดียวกันก็จะมีคนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในสังคมที่ยังไม่มีความกระตือรือร้นในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง แม้ว่าจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองก็ตาม กลุ่มคนเหล่านี้จะยอมรับอำนาจรัฐ เคารพเชื่อฟัง และปฏิบัติตามกฎหมาย แต่ยังคงขาดจิตสำนึกทางการเมือง ไม่ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนไม่สนใจเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองโดยตรง เพราะถือว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้มี

^{๓๕} Ibid, p.17.

อำนาจหรือบารมี ประชาชนต้องอยู่ใต้การปกครองและมีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ปกครอง เท่านั้นลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบนี้จะมีผลทำให้ระบบการเมืองขาดเสถียรภาพและขาดความมั่นคง ซึ่งในระยะยาวอาจมีการพัฒนาไปสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมได้ หากมีการสร้างสรรค์องค์กรหรือสถาบันการเมืองขึ้นมารองรับ เช่น พรรคการเมือง หรือกลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น

๓) วัฒนธรรมทางการเมืองแบบค้ำแคบผสมการมีส่วนร่วม (Parochial-Participant Political Culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมที่ประชาชนมีความผูกพันกับกลุ่มเชื้อชาติหรือเผ่าพันธุ์ของตนอย่างแน่นแฟ้น มีความคิดที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มคนเท่านั้น ขาดการประนีประนอม เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคมสูง

ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองที่กล่าวมา Almond และ Verba มีความเห็นว่าวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมจะเป็นวัฒนธรรมที่เอื้อต่อระบอบประชาธิปไตยสูง อย่างไรก็ตาม ไม่มีระบบการเมืองใดที่มีลักษณะสมบูรณ์หรือล้ำหลัง โดยสิ้นเชิง ด้วยเหตุนี้เขาจึงได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมแบบผสมผสาน ซึ่งเรียกว่า วัฒนธรรมแบบ Civic Culture โดยเน้นพฤติกรรมของพลเมืองว่าจะต้องมีความกระตือรือร้น สนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความคิดใคร่ครวญอย่างรอบคอบ ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ สนใจรับรู้ข่าวสาร และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ระบบการเมืองแบบ Civic Culture จะต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกของระบบสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างเท่าเทียมกัน สถาบันการเมืองจะต้องทำหน้าที่ของตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

กล่าวโดยสรุป แนวคิดในการพัฒนาทางการเมืองไปสู่ระบอบประชาธิปไตยโดย S.M. Lipset, Gabriel A. Almond และ Sidney Verba มีความเห็นว่าองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยจะต้องประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม กล่าวคือ ในด้านสังคม สมาชิกของระบบจะต้องมีค่านิยม ปทัสถาน และวัฒนธรรมที่เอื้อต่อระบอบประชาธิปไตย ให้ความเคารพต่อสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลและกฎแห่งเสียงข้างมาก ในด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจ ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจะมีผลต่อเสถียรภาพของระบอบประชาธิปไตยเพราะการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะทำให้ประชาชนมีรายได้และชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีการศึกษา มีโอกาสพัฒนาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ และมีความสำนึกทางการเมืองที่ดีขึ้น ส่วนปัจจัยทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยมีความได้เปรียบระบอบการเมืองอื่นในด้านของความชอบธรรม เนื่องจากสถาบันทางการเมืองในระบอบนี้จะคำนึงถึงค่านิยม ปทัสถาน และความต้องการของคนส่วนใหญ่ในสังคม รัฐบาลมีความสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมได้

นอกจากนี้ S.M. Lipset ยังมีความเห็นว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจะมีความสำคัญต่อเสถียรภาพของระบอบการเมืองเกือบทุกระบอบ โดยเฉพาะระบอบประชาธิปไตย หากประชาชนไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งสูง ย่อมแสดงว่าระบอบประชาธิปไตยในสังคมนั้นมีเสถียรภาพสูง

ในด้านวัฒนธรรม Almond และ Verba มีความเห็นว่าวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมจะเป็นวัฒนธรรมที่เอื้อต่อระบอบประชาธิปไตยสูง ประชาคมในสังคมจะต้องมีความกระตือรือร้นสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความคิดใคร่ครวญอย่างรอบคอบ ใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์สนใจรับรู้ข่าวสาร และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยระบบการเมืองจะต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกของระบบสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ได้อย่างเท่าเทียมกัน สถาบันทางการเมืองจะต้องทำหน้าที่ของตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมืองไปสู่ระบอบประชาธิปไตยดังกล่าวนี้ ถูกโต้แย้งว่า บางครั้งไม่สามารถนำไปใช้อธิบายลักษณะทางการเมืองของบางประเทศได้ เช่น กรณีของประเทศอินเดีย ซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจยากจน แต่มีความเป็นประชาธิปไตยสูง ในขณะที่สิงคโปร์มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง แต่ลักษณะทางการเมืองยังเป็นแบบอำนาจนิยม อย่างไรก็ตาม แนวคิดดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางการเมืองไปสู่ระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีความละเอียดอ่อนและซับซ้อน ดังนั้นการนำแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทางการเมืองไปสู่ระบอบประชาธิปไตยของนักวิชาการต่าง ๆ ไปใช้ในการศึกษาวิจัย จึงควรทำความเข้าใจถึงบริบททางสังคม และวัฒนธรรมของแต่ละประเทศด้วย

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย

นักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมการณ์ (An Ideology) ไว้ดังนี้

วิสุทธิ โปธิ์แทน กล่าวถึงอุดมการณ์ประชาธิปไตยเป็นเช่นเดียวกับอุดมการณ์ทางการเมืองอื่น ๆ ที่มุ่งจะสร้างระบอบการปกครองเพื่อนำไปสู่สังคมที่เจริญรุ่งเรืองเป็นระเบียบเรียบร้อยและสงบสุขอันเป็นเป้าหมายนั้นปลาย แต่อุดมการณ์ประชาธิปไตยมีแนวทางอันเป็นกฎเกณฑ์ที่แตกต่างจากอุดมการณ์ทางการเมืองอื่น ๆ อันเป็นลักษณะจำเพาะของประชาธิปไตย ดังนี้

๑) คนส่วนใหญ่หรือทั้งหมดของประเทศ จะต้องมีความต้องการประชาธิปไตย เนื่องจากไม่มีหลักประกันอันใดที่จะรักษาระบอบการปกครองประชาธิปไตยไว้ได้ดีเท่ากับการที่คนส่วนใหญ่หรือทั้งหมดต้องการ ทั้งนี้ธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการสิ่งใดก็พยายามที่จะหาให้ได้มา เมื่อ

ได้มาแล้วก็ต้องรักษาไว้ พร้อมกับทำนุบำรุงให้อยู่ในสภาพที่อยู่เสมอเช่นเดียวกันกับระบบการเมืองประชาธิปไตย

๒) คนส่วนใหญ่หรือทั้งหมดในสังคม มีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม อย่างกว้างขวางทั้งในการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เนื่องจากประชาชนเป็นหัวใจสำคัญของประชาธิปไตย หลักสำคัญคือ ประชาชนจำเป็นต้องมีส่วนร่วมไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม ในกระบวนการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อคนในสังคม หากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้สูงและทั่วถึงตามเกณฑ์ของประชาธิปไตยแล้ว การมีส่วนร่วมในด้านอื่นก็จะตามมา เพราะเรื่องของการเมืองนั้นสามารถครอบคลุมไปทุกด้าน เปรียบเสมือนผู้นำทางหรือผู้ถือหางเสือเรือ การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนนั้น จำเป็นต้องดูความเหมาะสมกับบทบาทและหน้าที่ของตนตามสถานภาพและสถานการณ์จึงจะทำให้มีส่วนร่วมในทางการเมืองนั้นมีประสิทธิภาพสามารถรักษาส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยให้เจริญก้าวหน้าไปได้

๓) การถือหลักการปกครองโดยเสียงข้างมาก ที่เคารพสิทธิของเสียงข้างน้อย หลักเกณฑ์เสียงข้างมาก จึงมีอยู่ว่าการตัดสินใจใด ๆ ของกลุ่มไม่ว่าจะเป็นกลุ่มขนาดเล็กหรือใหญ่หากไม่อาจหาเสียงเห็นพ้องเป็นเอกฉันท์ได้ ก็ให้ใช้เสียงข้างมากเป็นเสียงตัดสินใจ ในขณะที่เดียวกันการตัดสินใจโดยเสียงข้างมากนั้น ย่อมต้องเคารพสิทธิพื้นฐานของเสียงข้างน้อยนั้นด้วย เพราะถ้าหากเป็นการตัดสินใจโดยล่วงละเมิดสิทธิพื้นฐานของเสียงข้างน้อยแล้วย่อมมีลักษณะเผด็จการ ซึ่งเท่ากับเป็นการละเมิดหลักประชาธิปไตยนั่นเอง สิทธิเสรีภาพของเสียงข้างน้อย มีดังนี้ เสรีภาพในการคิดและแสดงออก สิทธิในการเป็นพลเมืองของรัฐ สิทธิพื้นฐานในการนับถือศาสนา สิทธิในการออกเสียงสิทธิในการเคลื่อนไหว และสิทธิในการชุมนุมกัน เป็นต้น

๔) คนในสังคมมีเสรีภาพในอัตราหนึ่ง เสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยอาจนิยามได้ว่าเป็นความสามารถของบุคคลที่จะกระทำหรือควั่นกระทำกรสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ได้ตามกฎหมายกำหนด และกฎหมายนั้นออกโดยได้รับความยินยอมจากประชาชน ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม

๕) คนในสังคมมีความเสมอภาคในอัตราหนึ่ง ความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยไม่ได้หมายความว่า มนุษย์ทุกคนจะต้องเท่าเทียมกันหรือเหมือนกันหมดในทุกด้านซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ นอกจากมนุษย์มีความแตกต่างทางด้านกายวิภาคแล้ว ยังเน้นที่ความเสมอภาคในสิ่งที่มนุษย์ปวงชนสามารถจะเสมอภาคกันได้ และเป็นความเสมอภาคที่สร้างความเป็นธรรมให้แก่ทุกฝ่ายให้ได้มากที่สุด^{๔๐}

^{๔๐}วิสุทธิ โพธิ์แท่น, ประชาธิปไตย : แนวความคิดและตัวแปรแบบประชาธิปไตยในอุดมคติ, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๓๔-๔๐.

อานนท์ อาภาภิรม ได้กล่าวถึงอุดมการณ์ประชาธิปไตยในเชิงปรัชญา ประกอบด้วย หลักการสำคัญ ๓ ประการ ดังนี้

๑) ปึงเจกชนนิยม (Individualism) ได้แก่ การยกย่องนับถือสิทธิเสรีภาพของบุคคล กล่าวคือ ปึงเจกชนมีสิทธิเสรีภาพในการพัฒนาบุคลิกภาพและความถนัด โดยรัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซงในกิจการของปึงเจกชน รัฐควรจะมีหน้าที่ในการรักษาความสงบภายในรัฐและหน้าที่ในการตัดสินข้อพิพาทระหว่างบุคคล

๒) เสรีภาพ (Liberty) เป็นอุดมการณ์ที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมักกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เสรีภาพขั้นมูลฐานของประชาชน ได้แก่

- เสรีภาพในการพูด และการแสดงความคิดเห็น
- เสรีภาพในการพิมพ์
- เสรีภาพในการนับถือศาสนา
- เสรีภาพในการศึกษา
- เสรีภาพในการประกอบอาชีพ
- เสรีภาพในการจัดตั้งสมาคม
- เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย

๓) ความเสมอภาค (Equality) กล่าวได้ว่าความเสมอภาคเป็นอุดมการณ์พื้นฐานขององค์ประชาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วย

- ความเสมอภาคในความเป็นมนุษย์ อันได้แก่ ศักดิ์ศรี เกียรติยศ และความสำคัญในคุณค่าของความเป็นมนุษย์
- ความเสมอภาคทางกฎหมาย ได้แก่ การที่บุคคลพึงมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายโดยเสมอภาคกัน
- ความเสมอภาคในโอกาส หมายถึง บุคคลควรมีโอกาสอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันในการดำรงชีวิตส่วนตัวของแต่ละบุคคล
- ความเสมอภาคทางการเมือง หมายถึง การที่มีสิทธิทางการเมืองโดยเสมอภาคทั่วหน้ากันทั้งในด้านการออกเสียงเลือกตั้ง และการสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือในรัฐธรรมนูญของประเทศ^{๔๖}

^{๔๖} อานนท์ อาภาภิรม, รัฐศาสตร์เบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : โอเคียนส์ไตร์, ๒๕๒๘), หน้า ๑๑๕.

สรุปได้ว่า อุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ คือ ประชาชนจะต้องมีความต้องการประชาธิปไตย และมีส่วนร่วมตามระบอบประชาธิปไตยทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยถือหลักการปกครองโดยเสียงข้างมาก ที่เคารพสิทธิของเสียงข้างน้อย มีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคภายในขอบเขตของกฎหมายที่ได้กำหนดไว้

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

มีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยไว้ดังต่อไปนี้

กมล สมวิเชียร ได้วางหลักใหญ่ ๆ เพื่อใช้ในการวินิจฉัยว่าวิถีชีวิตอย่างไรเป็นประชาธิปไตย โดยมองว่าสังคมใดเป็นสังคมประชาธิปไตยนั้น บุคคลในสังคมจะต้องมีความเคารพในสิทธิของกันและกัน สิทธิที่ว่านี้เป็นสิทธิที่เห็นได้ในการดำรงชีวิต แต่ละวันของแต่ละบุคคล การเคารพกันและกันนี้มีความหมายรวมไปถึงสมบัติสาธารณะและกฎหมายด้วย บุคคลในสังคมจะต้องมีการตกลงกันโดยสันติวิธี ใช้เหตุผลเข้าข้าง นอกจากนี้ยังเน้นถึงความยุติธรรมในสังคมซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งของวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย อันหมายถึงความถูกต้องของระบบสังคมและสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่อยู่ร่วมกันในสังคม^{๑๒}

กระมล ทองธรรมชาติ กล่าวถึง ประชาธิปไตยในฐานะวิถีชีวิต (Democracy as a Way of life) หมายถึง วิถีชีวิตของประชาชน ได้ดำเนินไปโดยยึดหลักการใหญ่ ได้แก่ ความเท่าเทียมกัน การรักษาเสถียรภาพและการสนใจกิจการบ้านเมือง ได้แก่ วิถีชีวิตของการอยู่ร่วมกันในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

- ๑) เคารพสิทธิและศักดิ์ศรีของกันและกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น
- ๒) การแก้ปัญหาคัดแย้งด้วยการใช้เหตุผล และตกลงกัน โดยสันติวิธี ไม่ใช้กำลังหรือความรุนแรง
- ๓) ใจกว้างที่จะเปลี่ยนทัศนคติเดิมของตน ไปสู่ทัศนคติใหม่ที่มีเหตุผลดีกว่าถูกต้องกว่ายอมรับความเสมอภาคในโอกาสของบุคคล
- ๔) สนใจในกิจการบ้านเมือง และสนใจในการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง
- ๕) มีวินัยแห่งตนเอง มีความรับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองของตน
- ๖) ชอบแสดงความคิดเห็นอยากแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล โดยมีเจตนาสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งที่ดีกว่า

^{๑๒} กมล สมวิเชียร, ประชาธิปไตยกับสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๐), หน้า ๑๔ - ๑๖.

๗) ไม่มีบุคลิกภาพที่เป็นเผด็จการทั้งการกระทำและความคิด คือ ไม่เป็นผู้นิยมการใช้อำนาจในการแก้ปัญหาใด ๆ ^{๓๓}

ณรงค์ สินสวัตต์ ได้กล่าวถึงลักษณะบุคคลที่มีวิถีชีวิตประชาธิปไตยว่า จะต้องเป็นผู้มีความเชื่อว่ามนุษย์มีความสามารถที่จะตัดสินใจว่าจะอะไรควรอะไรไม่ควร เป็นผู้ที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นและกล้าแสดงความคิดเห็น รู้จักขอบเขตของหน้าที่สิทธิ และเสรีภาพของตนเอง จะต้องเชื่อว่าคนมีประสิทธิภาพทางการเมือง และต้องให้คุณค่าแก่เสรีภาพ รู้จักทำงานร่วมกันอย่างมีวินัยและการรู้จักแพ้รู้จักชนะ ^{๓๔}

ชัยอนันต์ สมุทวณิช เห็นว่าวิถีชีวิตประชาธิปไตยโดยควรมีลักษณะ ดังนี้ การมีใจกว้างที่จะพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิจาร์ณญาณ อาศัยการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันก่อนที่จะมีการตัดสินใจ รู้จักประนีประนอม ไม่ใช่การตัดสินใจด้วยความรุนแรง มีขันติธรรม อดทน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่แตกต่างไปจากตน เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ตลอดจนยอมรับความเสมอภาคของบุคคล ^{๓๕}

สุขุม นवलสกุล และวิศิษย์ ทวีเศรษฐ์ ได้จำแนกวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ดังนี้

๑) เคารพเหตุผลมากกว่าบุคคล คือจะต้องไม่ศรัทธาในตัวบุคคลหนึ่งบุคคลใดจนลืมนึกถึงความสามารถที่แท้จริง โดยต้องยอมรับคนทุกคนที่มีความสามารถ และมีสติปัญญาอยู่ในวงจำกัด อาจจะมีทักษะที่ถูกต้องในบางเรื่องและผิดในบางเรื่อง จะต้องไม่เคร่งครัดในระบบอาวุโสมากเกินไป ต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ๆ เพื่อค้นหาเหตุผลที่ถูกต้องแท้จริง เพราะเหตุผลจะช่วยจรรโลงให้ประชาธิปไตยดำเนินไปได้

๒) รู้จักการประนีประนอม ผู้มีศรัทธาในระบบประชาธิปไตยจะต้องรู้จักการยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น ไม่ยึดมั่นในความคิดเห็นของตน ยอมผ่อนปรนหรือแก้ไขปัญหาดัง ๆ ตามเหตุผลที่ถูกต้องและเหมาะสม ยอมรับการแก้ไขปัญหาดัง ๆ โดยสันติวิธีมากกว่าการแก้ไขด้วยวิธีที่รุนแรง

^{๓๓} กระมล ทองธรรมชาติ, การเมืองการปกครองของไทย, (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๑๘), หน้า ๒๕๗.

^{๓๔} ณรงค์ สินสวัตต์, สังคมกับการปกครอง, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๐), หน้า ๑๑๘ - ๑๒๒.

^{๓๕} ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ลัทธิการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์การพิมพ์, ๒๕๒๕), หน้า ๒๒.

๓) มีระเบียบวินัย ผู้ที่อยู่ในสังคมแบบประชาธิปไตย ต้องเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัยประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ถึงแม้ว่าปกครองแบบประชาธิปไตยจะให้สิทธิเสรีภาพเกินขอบเขตจนอาจไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ย่อมทำให้เกิดความสับสนอลเวง ความไร้ระเบียบในสังคม ฉะนั้นสังคมประชาธิปไตยจะดำรงอยู่ได้ ถ้าคนในสังคมเป็นผู้มีระเบียบวินัย

๔) มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมมักเกิดขึ้นเนื่องจากตนเป็นเจ้าของประเทศ จะต้องประพฤติตนให้เป็นพลเมืองดี โดยการทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง เป็นต้น^{๔๖}

รองศาสตราจารย์สิทธิพันธุ์ พุทธหุน ได้กล่าวถึงประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตว่า หมายถึง วิธีการในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่เอื้ออำนวยต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นมีความเชื่อว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะไร้เสถียรภาพ ถ้าบุคคลหรือสมาชิกของสังคมขาดแบบแผนของความเชื่อ ทศนคติและค่านิยมที่เป็นประชาธิปไตย วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยอาจจำแนกได้ดังต่อไปนี้

๑) ใช้เหตุผลในการตัดสินใจหรือข้อขัดแย้งระหว่างกัน ในทางปฏิบัติแม้ว่ามนุษย์จะไม่ได้ใช้เหตุผลตลอดเวลา แต่ก็ควรใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์

๒) มีน้ำใจประชาธิปไตย กล่าวคือมีความคิดเห็นเป็นของตนเอง ไม่นิยมการยอมตามความคิดเห็นของผู้อื่น นอกจากจะถูกกลบฝังด้วยเหตุผลที่น่าเชื่อถือถือว่า ยอมรับเสียงข้างมาก เคารพในศักดิ์ศรี สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

๓) มีจิตใจกว้างขวาง พร้อมทั้งจะยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

๔) สนใจกิจการบ้านเมืองและเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองทุกครั้ง โดยถือว่าเป็นหน้าที่ เคารพกฎเกณฑ์หรือกติกาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างเคร่งครัด

๕) รู้จักประนีประนอมมากกว่าที่จะตั้งต้นเอาชนะกัน โดยอาศัยการขู่ข่มบังคับให้อีกฝ่ายหนึ่งยอมรับในเงื่อนไขของฝ่ายตนแต่ฝ่ายเดียว

๖) รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีสติสัมปชัญญะปราศจากอคติ และมีความอดทนต่อความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากคนอื่น

๗) มองโลกในแง่ดี มีศรัทธา และความหวังต่อชีวิตอยู่เสมอ

^{๔๖} สุขุม นวลสกุล และวิศิษย์ ทวีเศรษฐ์, การเมืองและการปกครองไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓), หน้า ๑ - ๒.

๘) มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เมื่อสมาชิกของสังคมประชาธิปไตยเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นเจ้าของประเทศ และประเทศเป็นของทุกคนแล้ว ทุกคนจะเกิดความรักและความภักดีต่อชาติบ้านเมือง ต่างพยายามที่จะประพฤติตนให้อยู่ในกรอบของกฎหมายและศีลธรรมอันดีงาม และต่างก็พยายามทำตนเป็นพลเมืองดีช่วยบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ ช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยากในรูปของสังคมสงเคราะห์ เข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาบ้านเมืองให้สะอาดร่มเย็น เป็นต้น^{๔๗}

สรุปได้ว่า วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย คือ วิถีชีวิตของประชาชนภายในระบอบประชาธิปไตยที่มีความเคารพในสิทธิและเสรีภาพของกันและกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักประนีประนอม ไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา มีระเบียบวินัย และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ปฏิบัติตนให้อยู่ภายในขอบเขตของกฎหมาย เพื่อความสุขสงบของบ้านเมือง

๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๒.๖.๑ ความหมายของรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย

รูปแบบการปกครองประชาธิปไตยได้มีนักวิชาการ ได้อธิบายรูปแบบของการปกครองไว้ดังนี้

ชัยอนันต์ สมุทวณิช ได้กล่าวถึง ประชาธิปไตยในฐานะเป็นระบอบการปกครอง หมายถึง การจัดรูปแบบทางการเมือง โดยกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการเมือง บทบาทอำนาจและหน้าที่ของสถาบันการเมือง ตลอดจนวิธีการที่จะใช้ในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาคความขัดแย้งตามแนวทางประชาธิปไตย มีอยู่ ๗ ประการคือ

๑) หลักแห่งเหตุผลที่เชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้ที่มีเหตุผล และสามารถใช้อุบายที่ตนมีอยู่ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ตนเผชิญอยู่

๒) หลักแห่งความยินยอม ที่ประสงค์จะให้บุคคลมีเสรีภาพและเป็นตัวของตัวเอง สามารถตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของตนโดยปราศจากการบังคับใด ๆ ทั้งสิ้น

๓) หลักแห่งความเสมอภาคกัน โดยไม่คำนึงถึงชนชั้น วรรณะ ได้ก่อให้เกิดการพิทักษ์คุ้มครองต่อบุคคลทางด้านกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ

๔) หลักศีลธรรมที่เชื่อว่ามนุษย์มีศีลธรรมประจำใจ และจะทำอะไรแม้คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเสมอ

^{๔๗}รองศาสตราจารย์สิทธิพันธ์ พุทธหุน, ทฤษฎีการเมืองและจริยธรรม ๓, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๗), หน้า ๓๑ - ๓๒.

๕) หลักแห่งการพัฒนาตนเอง ที่เชื่อว่ามนุษย์นั้นจะมีความสามารถในอันที่จะปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้า ซึ่งบางครั้งอาจต้องใช้ระยะเวลาบ้าง

๖) หลักแห่งการปกครองตนเอง ได้ก่อให้เกิดรูปแบบการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนที่มีความสามารถ และมีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายกำหนด

๗) หลักแห่งเสรีภาพ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพอย่างทั่วถึง^{๔๘} คำนิยามของการปกครองได้มีนักวิชาการให้คำนิยามไว้หลายทัศนะที่แตกต่างกัน ดังนี้

สุขุม นवलสกุล กล่าวว่า “การปกครอง หมายถึง การวางระเบียบกฎเกณฑ์สำหรับสังคมเพื่อให้สังคมมีความสงบสุข”^{๔๙}

เดโช สวานานนท์ กล่าวว่า “การปกครอง หมายถึง การดูแล การให้ความคุ้มครอง หรือการปกครอง ที่ยึดถือความเสมอภาคและความเป็นหนึ่งขององค์กร ผู้บริหารและพนักงานพึงตระหนักถึงความเป็นคนขององค์กร โดยไม่มีการแบ่งแยก”^{๕๐}

ธานินทร์ กรัยวิเชียร กล่าวว่า “ประชาธิปไตย” หมายถึง ระบอบการปกครองประเทศระบอบหนึ่ง ซึ่งเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน คำว่า “ประชาชน” ในที่นี้มีได้หมายความเฉพาะบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น คนร่ำรวย คนยากจน เจ้าของที่ดิน คนงาน หรือชาวนา เท่านั้น แต่หมายถึงปวงชนทั้งชาติ ไม่ว่าจะเป็นคนยากดีมีจนอย่างไร หรือประกอบอาชีพใดก็ตาม ปวงชนเหล่านี้ย่อมมีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบในการปกครองแผ่นดินอย่างเสมอภาคกัน

เหตุผลสำคัญในเชิงการเมืองของการจัดให้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย มี ๒ ประการคือ

๑) ระบอบการปกครองนี้รับเร้าให้ประชาชนมีส่วนร่วมมีเสียงในการปกครองแผ่นดิน โดยทั่วหน้ากัน บุคคลเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นบุคคลประเภทใด เมื่อร่วมกันทั้งชาติย่อมตัดสินใจได้ดีกว่าบุคคลเพียงคนเดียว หรือกลุ่มเดียวเท่านั้นเอง

^{๔๘} ชัยอนันต์ สมุทวณิช, อุดมการณ์ทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : เคสดี ไทยการพิมพ์, ๒๕๑๗), หน้า ๑๕.

^{๔๙} สุขุม นवलสกุล, การเมืองการปกครองไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒), หน้า ๑.

^{๕๐} เดโช สวานานนท์, พจนานุกรมศัพท์การเมือง, (กรุงเทพมหานคร : หน้าแจ้งสู่โลกกว้าง, ๒๕๔๕), หน้า ๒๗.

๒) ปวงชนทั้งชาตินั้นเอง ควรจะมีสิทธิที่จะเลือกผู้ที่มาปกครองตนและมาบริหารราชการแผ่นดิน ไม่มีผู้อื่นใดที่จะเลือกผู้บริหารได้กว่าปวงชนนั้น ๆ เอง เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

เมื่อพิจารณาในแง่ของศีลธรรมแล้ว จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ระบอบประชาธิปไตยนี้มีหลักการที่มีรากฐานสืบเนื่องมาจากศีลธรรมอย่างแท้จริง กล่าวคือประชาธิปไตยเคารพในความเป็นธรรม (justice) เหตุผล (reason) เมตตาธรรม (compassion) ความศรัทธาในมนุษยชาติ (faith in mankind) และความเคารพในเกียรติภูมิแห่งมนุษยชน (human dignity)^{๔๐}

เพลโต และอริสโตเติล (Plato & Aristotle) ได้กล่าวถึงหลักการในการปกครองไว้ดังนี้

๑) การปกครองโดยคน ๆ เดียว หมายความว่าอำนาจอธิปไตยอยู่กับตัวบุคคลเพียงคนเดียว ซึ่งบุคคลนี้จะอยู่ในฐานะเป็นอธิปัตย์สามารถวางกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ตามลำพังอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของคนเดียว แม้ว่าบุคคลนั้นอาจจะมอบหมายให้องคกรอื่นทำหน้าที่แทนก็ตาม แต่สิทธิขาดและอำนาจสูงสุดก็ยังคงเป็นของบุคคลผู้นั้นอยู่ รูปแบบการปกครองที่อำนาจอธิปไตยอยู่ที่คน ๆ เดียวนี้ ได้แก่ ราชาธิปไตย และทูลนาธิปไตย (ทรราชย์) โดยที่หากจุดมุ่งหมายเป็นไปเพื่อความสมบูรณ์พูนสุขของราษฎร เรียกว่าราชาธิปไตย ถ้าหากจุดมุ่งหมายไปในทางบำรุงสุขเฉพาะผู้ปกครอง หรือพรรคพวกก็เป็นทรราชย์หรือทูลนาธิปไตย อย่างไรก็ตามสำหรับคำว่าราชาธิปไตยมักจะถูกค้นเคຍ และนี่ก็ถึงการเป็นกษัตริย์ตามระบบสมมุติเทวสิทธิ์ ซึ่งราชาธิปไตย โดยหมายถึงระบบการปกครองของคน ๆ เดียวที่มีอำนาจเหนือบุคคลทั้งหลายโดยเด็ดขาด เช่นเดียวกับการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช ซึ่งผู้ปกครองแบบนี้จะไม่ได้รับการเคารพนับถือจากประชาชนผู้อยู่ใต้การปกครองของเขา โดยผู้ปกครองมักอ้างตนเสมอว่าตนเองมีเชื้อสายผดแผกไปจากสามัญชนคนธรรมดา โดยปกติระบบเผด็จการมักจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อประชาชนในระยะแรก เนื่องจากการที่ผู้เผด็จการจะฉกฉวยอำนาจจากผู้ปกครองเดิมได้นั้นจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากประชาชน แต่ต่อมาภายหลังมักจะแปรเปลี่ยนเป็นทูลนาธิปไตยหรือทรราชย์ เมื่อผู้ปกครองเคยชินกับอำนาจ และพบว่าอำนาจสามารถบันดาลความสุขและผลประโยชน์ให้กับตนเองได้อย่างมหาศาล สมกับคำที่ลอร์ดแอกตัน เมธีชาวอังกฤษเคยกล่าวไว้คือที่ใดมีอำนาจที่นั่นมีความฉ้อฉล ที่ใดมีอำนาจเหลือล้น กลฉ้อฉลชั่วเสียยอมมีมากสุดประมาณ ดังนั้น ผู้ปกครองแบบเผด็จการที่ประชาชนไม่สามารถควบคุมหรือถอดถอนได้จึงมักจะเป็นทรราชย์เกือบทั้งนั้น แม้ในตอนแรกจะมีทำที่ว่าเป็นผู้ปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชนก็ตาม

^{๔๐} ธานีรินทร์ กรัยวิเชียร, ระบอบประชาธิปไตย, อ้างแล้ว, หน้า ๑ - ๖.

๒) การปกครองโดยคณะบุคคล ถ้าอำนาจอธิปไตยตกอยู่ในมือของคนกลุ่มน้อยซึ่งหมายถึงคณะบุคคลกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ที่สามารถวางกำหนดกฎเกณฑ์ หรือบริหารประเทศตามกลุ่มของตนต้องการ ในบางครั้งบุคคลคณะนั้นอาจจะไม่เป็นผู้บริหารเอง อาจมอบหมายให้บุคคลอื่นทำหน้าที่บริหารแทน แต่บุคคลคณะนั้นยังมีอำนาจและอิทธิพลสามารถควบคุมบงการทิศทางการบริหารประเทศได้ ก็ต้องถือว่าอำนาจอธิปไตยอยู่ในกลุ่มบุคคลคณะนั้น รูปการปกครองก็จะเป็นแบบใดแบบหนึ่งระหว่างอภิชนาธิปไตยกับคณาธิปไตย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายอีกเช่นกัน หากคณะบุคคลนั้นมุ่งที่จะให้อำนาจปกครองไปในทางบำบัตทุกข์บำรุงสุขให้กับราษฎร ก็เรียกว่าระบบการปกครองหรือรูปแบบรัฐบาลนั้น ๆ ว่า อภิชนาธิปไตย

ในทางตรงกันข้ามถ้ามุ่งแต่ประโยชน์สุขของพรรคพวกของผู้ที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยก็จะกลายเป็น คณาธิปไตย รูปแบบการปกครองที่อำนาจอธิปไตยตกอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง บางครั้งอาจจะเรียกเป็นระบบเผด็จการด้วยก็ได้ในความหมายว่าเผด็จการ โดยคณะบุคคลอย่างไรก็ตามสำหรับระบอบอภิชนาธิปไตย และคณาธิปไตยในตำราบางเล่ม ได้ยึดถือหลักการเรียกดังนี้ การปกครองแบบอภิชนาธิปไตยหมายถึงการปกครองโดยคณะบุคคลที่มีคุณสมบัติพิเศษหรือคุณภาพเหนือกว่าชนส่วนใหญ่ เช่น เป็นกลุ่มขุนนาง กลุ่มคนมีความรู้หรือปัญญาชน กลุ่มคนที่มีสายเลือดสูงส่งพวกราชวงศ์ หรือกลุ่มที่ได้รับการยอมรับนับถือจากประชาชน ส่วนระบบคณาธิปไตยนั้นหมายถึง การปกครอง โดยกลุ่มคนมั่งมีหรือร่ำรวย

๓) การปกครองโดยคนทั้งหมัดหรือเสียงส่วนใหญ่ รูปแบบการปกครองโดยคนทั้งหมัดหรือประชาชนเป็นรากฐานของอำนาจ โดยปกติทั่วไปรู้จักกันในนามของการปกครองแบบประชาธิปไตยซึ่งหมายความว่า ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดจะเป็นผู้ปกครองจะต้องได้รับความเห็นชอบจากประชาชน นโยบายในการปกครองประเทศจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ แต่การที่จะเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นจะต้องเป็นการปกครองโดยอาณัติของคนส่วนมาก และเป็นประโยชน์ต่อคนส่วนมาก ในประเทศที่อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน แต่ประชาชนหาความสุขไม่ กลับมีแต่ความระส่ำระสายด้วยเหตุที่มีนักการเมืองหรือโหวหารบรุษ คอยฉวยโอกาสหรือปลุกเร้าให้ฝูงชนกระทำการต่าง ๆ โดยขาดสติยับยั้งหรือไม่ได้ใช้วิจารณญาณให้รอบคอบ และการกระทำนั้น ๆ เกิดประโยชน์แต่โหวหารบรุษและกลุ่มของเขาหรือชนบางกลุ่มเท่านั้น เมื่อตัวแทนที่จะเป็นประชาธิปไตยเพราะอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน รูปการปกครองจะเปลี่ยนการปกครองโดยฝูงชนทันที ซึ่งมีสภาพใกล้เคียงกับอนาธิปไตย คือสภาพแก่งแย่งกันไม่มีรัฐบาลหรือกฎหมาย ทุกคนสามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างได้ตามความต้องการ สังคมมีความระส่ำระสายไม่มีความสงบสุข

๒.๖.๒ สถาบันที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตย

การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะประกอบด้วย ๓ สถาบันหลักที่ทำหน้าที่หลักในการบริหารปกครองประเทศ ได้แก่ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ

๑) สถาบันนิติบัญญัติ หรือเรียกว่า รัฐสภา มีอำนาจหน้าที่ในการตรากฎหมายที่เป็นข้อกำหนดในการจัดระเบียบของสังคม ซึ่งประกาศใช้บังคับ ด้วยความเห็นชอบของคนในสังคมนั้น รัฐสภาเป็นสถาบันทางการปกครองที่ถือว่าเป็นตัวแทนของประชาชนในสังคม การจัดทำกฎหมายมีกระบวนการและขั้นตอนที่อำนาจให้กฎหมายที่ประกาศใช้เป็นกฎหมายที่มีความเป็นธรรมและให้ความเสมอภาคแก่ประชาชนทั่วไป ซึ่งรัฐสภานี้ยังมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ ดังนี้ คือ

อำนาจหน้าที่ในการควบคุมฝ่ายบริหาร รัฐสภาในฐานะที่เป็นสถาบันตัวแทนของประชาชนทำหน้าที่ในการสอดส่องดูแลผลประโยชน์ของส่วนรวมของประเทศ โดยทำการควบคุมการบริหารกิจการบ้านเมืองของฝ่ายรัฐบาล รวมถึงรัฐสภามีหน้าที่การให้ความเห็นชอบเรื่องใดที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบหมายถึง เรื่องนั้นเป็นความยินยอมให้การสนับสนุนของประชาชน รัฐสภาจะประชุมให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญต่าง ๆ เช่น การสืบราชสมบัติ การแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ การประกาศสงคราม การให้ความเห็นชอบแก้ไขรัฐธรรมนูญ และการปิดสมัยประชุมรัฐสภา เป็นต้น

รูปแบบของรัฐสภา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ กำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วย ๒ สภา คือสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา เพื่อให้การพิจารณาการออกกฎหมายใช้บังคับแก่ประชาชนเป็นไปอย่างรอบคอบ เป็นธรรม โดยมีการตรวจสอบ ชับยั้ง กลั่นกรองอย่างละเอียดถี่ถ้วน และเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง^{๔๒}

สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๔๘๐ คน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มี ๒ ประเภท ดังนี้

(๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต จำนวน ๔๐๐ คน มาจากการเลือกตั้งจาก ๔๐๐ เขตทั่วประเทศ

(๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งบัญชีรายชื่อแบบสัดส่วน จำนวน ๘๐ คน โดยให้พรรคการเมืองจัดทำบัญชีรายชื่อพรรคละไม่เกิน ๘๐ คน แต่ละพรรคการเมืองจะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประเภทบัญชีรายชื่อแบบสัดส่วนแบ่งตามสัดส่วนมากน้อยลดหลั่นกันไปตามที่ประชาชนลงคะแนนเสียงให้ แต่ถ้าพรรคการเมืองใดได้คะแนนเสียงน้อยกว่า

^{๔๒} สุขุม นวลสกุล และ วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ, การเมืองและการปกครองไทย, อ่างแล้ว, หน้า ๑๘๕.

ร้อยละ ๕ ของจำนวนคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศ ก็จะไม่มีผู้ใดในบัญชีรายชื่อแบบสัดส่วน ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทนี้

วุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกมีจำนวน ๑๕๐ คนมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ในแต่ละจังหวัด จังหวัดละ ๑ คน และมาจากการสรรหาเท่ากับจำนวนรวมข้างต้นหักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง สมาชิกวุฒิสภามีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ ๖ ปี จะไม่มีการยุบสภาเหมือนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาก็ดำรงตำแหน่งติดต่อกัน ๒ สมัยไม่ได้ หน้าที่สำคัญของสมาชิกวุฒิสภา มีดังนี้

(๑) การกลั่นกรองกฎหมาย สมาชิกวุฒิสภามีอำนาจในการกลั่นกรองกฎหมาย โดยสามารถแก้ไขร่างพระราชบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรได้ เพื่อให้การออกกฎหมายเป็นไปด้วยความรอบคอบ รัดกุม และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

(๒) การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน หน้าที่ควบคุมการบริหารงานของรัฐบาล โดยการตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีหรือตั้งคณะกรรมการไปศึกษางานด้านต่าง ๆ ให้มีการตรวจสอบฝ่ายบริหาร เพื่อให้มีข้อสังเกต คำแนะนำ และกระตุ้นเตือนรัฐบาล รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาในการตัดสินใจของรัฐบาล

(๓) การเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบ กำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ให้วุฒิสภานำหน้าที่คัดเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ โดยเฉพาะองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

(๔) การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง วุฒิสภามีอำนาจในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ ของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งระดับสูงทั้งด้านบริหาร นิติบัญญัติและตุลาการ เป็นไปด้วยความระมัดระวังและเป็นธรรมซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน

๒) สถาบันบริหาร หรือ เรียกว่ารัฐบาล คือผู้ที่ใช้อำนาจบริหารตามกฎหมายรัฐธรรมนูญอาจแบ่งแยกผู้ใช้อำนาจบริหารได้ดังนี้

(๑) ประมุขของรัฐ ในปัจจุบันประมุขของรัฐอาจแบ่งออกได้เป็น ๒ ฐานะใหญ่ ๆ คือ ประมุขของรัฐที่เป็นพระมหากษัตริย์ และประมุขของรัฐที่เป็นประธานาธิบดี

(๒) หัวหน้าฝ่ายบริหาร บุคคลที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าทางฝ่ายบริหารอาจมีการเรียกชื่อที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละประเทศ เช่น หัวหน้าฝ่ายบริหารของประเทศสหรัฐอเมริกา เรียกว่า ประธานาธิบดี หัวหน้าฝ่ายบริหารของประเทศอังกฤษ และประเทศไทย เรียกว่า นายกรัฐมนตรี

(๓) คณะรัฐมนตรี คือคณะบุคคลเป็นผู้ร่วมในการตัดสินใจในการบริหารประเทศ บุคคลในคณะรัฐมนตรี จะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีประจำกระทรวง และทบวงต่าง ๆ รัฐมนตรีที่ประกอบกันเป็นคณะรัฐมนตรี มีความรับผิดชอบในการบริหารราชการอยู่ ๒ ประเภท ได้แก่ ความรับผิดชอบร่วมกัน และความรับผิดชอบส่วนตัว

(๔) รัฐมนตรี คือผู้ทำหน้าที่ช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่หัวหน้าฝ่ายบริหารการที่ประเทศใดจะยินยอมให้บุคคลในองค์กรบริหารหรือรัฐมนตรีเป็นบุคคลเดียวกับผู้ซึ่งเป็นสมาชิกขององค์กรอื่นที่เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยส่วนอื่น ๆ หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของแต่ละประเทศ หากประเทศใดยึดมั่นในทฤษฎีกระจายอำนาจก็จะไม่ยอมให้รัฐมนตรีเป็นบุคคลในองค์กรแต่ถ้าประเทศใด ต้องการความมั่นคง ในการปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายบริหาร ก็จะยินยอมให้รัฐมนตรีเป็นบุคคลที่มาจากองค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตยอื่น ๆ ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากองค์กรนิติบัญญัติสำหรับองค์กรบริหารของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญประกอบไปด้วย นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี ซึ่งประกอบกันเป็นคณะรัฐมนตรีที่มีหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน

(๕) อำนาจหน้าที่ขององค์กรบริหาร องค์กรบริหารมีอำนาจและหน้าที่ในทุกด้านและทุกสาขา การที่กฎหมายรัฐธรรมนูญในนานาประเทศได้แบ่งแยกอำนาจอธิปไตยออกเป็น ๓ สาขา และให้มีองค์กรต่าง ๆ เป็นผู้ใช้อำนาจนั้น ๆ ไม่ได้เป็นการแบ่งแยกอย่างเด็ดขาด ในบางกรณีรัฐธรรมนูญได้มอบให้องค์กรบริหารมีหน้าที่อำนาจที่จะออกกฎหมายมาใช้บังคับได้ ทั้ง ๆ ที่ตามหลักการออกกฎหมายเป็นหน้าที่ขององค์กรนิติบัญญัติโดยตรง และเนื่องจากองค์กรบริหารเป็นองค์กรซึ่งเป็นการปฏิบัติหน้าที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ในบางครั้งจะมีเหตุขัดแย้งระหว่างองค์กรบริหารและประชาชนในหลาย ๆ ประเทศ จึงมอบอำนาจตัดสินใจพิพาทในเบื้องต้นให้แก่องค์กรบริหาร เพราะจะได้เป็นการถ่วงดุลอำนาจต่าง ๆ อาจจะมีการตัดสินใจหรือดำเนินการที่ไม่ทันต่อเหตุการณ์ ดังนั้นรัฐธรรมนูญจึงมอบอำนาจพิเศษให้แก่องค์กรบริหาร เพื่อให้องค์กรบริหารสามารถที่จะดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที

๓) สถาบันตุลาการ องค์กรตุลาการ เป็นองค์ซึ่งใช้อำนาจหน้าที่ในทางตุลาการหรืออำนาจหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีต่าง ๆ ซึ่งถ้าจะมองในด้านของการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยแล้ว องค์กรตุลาการก็มีความสำคัญเท่าองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ และองค์กรที่ใช้อำนาจบริหาร องค์กรตุลาการได้วิวัฒนาการมาโดยสอดคล้องกับระบบการปกครองของประเทศ นับตั้งแต่ระบบพระมหากษัตริย์จนถึงระบอบประชาธิปไตย ในการปกครองระบบกษัตริย์นั้นพระมหากษัตริย์เป็นองค์อธิปัตย์ อำนาจทุกอย่างขึ้นอยู่กับพระมหากษัตริย์ทั้งสิ้น แต่การปกครองระบอบประชาธิปไตยอำนาจอธิปไตยจะแบ่งออกไปเป็น ๓ ส่วนคือ นิติบัญญัติ บริหารและตุลาการ ในปัจจุบันองค์กรตุลาการได้แบ่งโครงสร้างดังนี้

(๑) ศาลยุดิธรรม หมายถึง ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามกฎหมาย เอกชนหรือคดีแพ่ง หรือคดีเรื่องกระทำผิดทางอาญา หรือกระทำผิดร่วมกับบุคคลที่อยู่ในอำนาจของ ศาลทหาร ศาลยุดิธรรมแบ่งออกเป็น ๓ ชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา

(๒) ศาลพิเศษ หมายถึง ศาลที่จัดตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาพิพากษาการกระทำผิดทาง อาญาของบุคคลบางประเภท เช่น เด็กและเยาวชน ทหาร หรือศาลที่จัดตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาพิพากษา คดี เฉพาะเรื่อง เช่น คดีแรงงาน คดีปกครอง เป็นต้น^{๔๓}

สรุปได้ว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วม กล่าวคือประชาชนเป็นผู้มีสิทธิเลือกผู้ที่มาปกครองตนเองและบริหารราชการแผ่นดิน และเป็น การปกครองที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของประชาชนทุกคน โดยมีองค์กรของรัฐที่ สำคัญ ๓ ฝ่าย คือฝ่ายบริหารหรือรัฐบาล ทำหน้าที่บริหารประเทศชาติ ฝ่ายนิติบัญญัติ ทำหน้าที่ออก กฎหมายและควบคุมฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาอรรถคดีต่าง ๆ ให้ เป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งองค์กรทั้ง ๓ ต่างถ่วงดุลและคานอำนาจซึ่งกันและกัน และหลักการสำคัญ อีกประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยก็คือ หลักนิติธรรม หมายถึง การ ปกครองโดยกฎหมายบุคคลทุกคนมีความเท่าเทียมกันทางกฎหมาย รัฐไม่มีสิทธิใช้อำนาจตาม อำนาจใจในการปกครอง

๒.๗ แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

การส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในโรงเรียน หมายถึง การที่โรงเรียนดำเนินกิจกรรมการ เรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ชีวิตขณะเรียนแบบประชาธิปไตย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และได้ประสบการณ์ตรงในการปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการส่งเสริมประชาธิปไตย ในโรงเรียนนั้น ควรเป็นไปพร้อมกันทั้ง ๔ ด้าน คือ ๑) การจัดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็น ประชาธิปไตย ๒) การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ๓) การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม ประชาธิปไตย และ ๔) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย^{๔๔}

^{๔๓} สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. พ.ศ. ๒๕๕๐, (กรุงเทพฯ มหานคร : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, ๒๕๕๐), หน้า ๓๐ - ๔๐.

^{๔๔} ธง เอื้อเฟื้อ และสังคม ลากเจริญ, เอกสารประกอบการบรรยาย กระบวนวิชา EA ๑๖๕ การศึกษากับพัฒนาทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : มิตรภาพการพิมพ์และสตูดิโอ, ๒๕๔๘), หน้า ๓๒๔.

๒.๗.๑ การจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย

การจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย เน้นกระบวนการบริหารของผู้บริหาร โดยตรง ผู้บริหารที่มีลักษณะประชาธิปไตย ควรต้องมีบทบาทสำคัญ ๓ ประการ คือ บทบาทในฐานะผู้บังคับบัญชา บทบาทในฐานะผู้จัดการ และบทบาทในฐานะผู้ร่วมงาน ดังนั้นองค์กรที่แสดงให้เห็นว่า เป็นองค์กรประชาธิปไตย ต้องดูที่ความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนว่า มีส่วนร่วมในการช่วยคิด ช่วยทำ ช่วยแก้ปัญหาและร่วมรับผิดชอบตามกฎหมาย ผู้บริหารโรงเรียนมีอำนาจหน้าที่เต็มใจในความรับผิดชอบงานในโรงเรียน แต่ถ้าผู้บริหารคนนั้นคิดและตัดสินใจผู้เดียว บางครั้งจะมีลักษณะเผด็จการผูกขาดความรับผิดชอบ โอกาสที่จะผิดพลาดในการบริหารจึงมีมาก และโอกาสจะพัฒนางาน พัฒนาคณจึงมีน้อย ดังนั้นผู้บริหารควรคำนึงถึงบทบาทในฐานะผู้จัดการ และผู้ร่วมงานคนหนึ่งในโรงเรียนด้วย องค์กรบริหารที่มีความเป็นประชาธิปไตย พิจารณาได้จาก องค์กรประกอบด้านต่าง ๆ ดังนี้

ก) บทบาทของผู้บริหาร

ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบสูงสุดต่อการดำเนินงานในโรงเรียนตามที่ราชการกำหนด บทบาทของผู้บริหารที่เป็นประชาธิปไตย สามารถจำแนกได้เป็น ๓ บทบาท คือ บทบาทในฐานะผู้บังคับบัญชา บทบาทในฐานะผู้จัดการ และบทบาทในฐานะผู้ร่วมงาน^{๔๔}

ข) การจัดองค์กรในโรงเรียนที่แสดงความเป็นประชาธิปไตย

การจัดองค์กรในโรงเรียนที่แสดงความเป็นประชาธิปไตย ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) เปิดโอกาสให้บุคลากรแต่ละงานร่วมกันกำหนดรายละเอียด ลักษณะงาน และขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน

(๒) มีการแบ่งกระจายงานไปตามสายงานต่าง ๆ ได้แก่ ผู้ช่วยผู้บริหาร ฝ่าย งานหมวดวิชา โดยให้แต่ละงานมีคณะกรรมการ หรือคณะทำงาน หรือกลุ่ม รับผิดชอบร่วมกัน

(๓) การพิจารณาอบหมายงานโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ทำงานตามความรู้ความสามารถและความถนัดแต่ละบุคคล

(๔) คณะกรรมการ หรือคณะทำงาน หรือกลุ่มที่รับผิดชอบแต่ละงาน มีส่วนร่วมในการประชุมเสนอความเห็น การวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูล หรือข้อยุตินำไปสู่การปฏิบัติและเป็นประโยชน์สำหรับส่วนรวม

^{๔๔}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๕.

(๕) มีการประชาสัมพันธ์ ที่แจ้งการจัดองค์กร รายละเอียด ลักษณะและขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ ให้บุคลากรเข้าใจตรงกัน

(๖) จัดระบบให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตามประเมิน โรงเรียน ทั้งในด้าน โครงสร้าง สภาพแวดล้อม การปฏิบัติงาน และผลการดำเนินงาน

(๗) มีกรรมการที่ปรึกษาหรือกรรมการบริหาร โรงเรียน เพื่อช่วยเหลือผู้บริหารในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาก่อนการตัดสินใจสั่งการ

(๘) มีองค์กรภายนอกที่มีส่วนส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียน เช่น สมาคมศิษย์เก่า สมาคมผู้ประกอบการ - ครู คณะกรรมการการศึกษาส่วนท้องถิ่น ฯลฯ

ค) ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การจัดการศึกษาที่ไม่แปลกแยกจากชุมชน เป็นบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนโดยตรง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาและเสริมสร้างการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข กิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนดังกล่าวมีแนวปฏิบัติดังนี้

(๑) โรงเรียนมีแผนและโครงการพัฒนาและให้ความสุขแก่ชุมชนในเรื่องการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

(๒) โรงเรียนและชุมชนร่วมกันวางแผนแก้ปัญหาและพัฒนาให้ประชาชนในชุมชนได้ตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนตามระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่ชาติบ้านเมืองมุ่งเน้น เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การต่อต้านการซื้อเสียง เป็นต้น

(๓) บุคลากรในชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ และเจตคติที่ดีด้านประชาธิปไตยแก่นักเรียน เช่น การเชิญบุคลากรในชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถและเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน เป็นต้น

(๔) โรงเรียนจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย เช่น การจัดนิทรรศการ ร่วมกิจกรรมการแสดง ร่วมบำเพ็ญประโยชน์ หรืองานเฉพาะกิจบางอย่าง เป็นต้น

(๕) บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้และเจตคติด้านประชาธิปไตยแก่ชุมชน เช่น ส่งเสริมให้นักเรียนเขียนเรียงความเรื่องประชาธิปไตย แล้วนำไปเผยแพร่แก่พ่อแม่ผู้ปกครอง โรงเรียนส่งครู-อาจารย์ ที่มีความรู้ความสามารถเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ชุมชน หรือการจัดนิทรรศการ ทำเอกสารเผยแพร่ เป็นต้น

(๖) รมรงค์ตั้งเสริมด้วยการประชาสัมพันธ์หลาย ๆ รูปแบบ ให้ชุมชนไปใช้สิทธิและหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น^{๔๖}

บรรจง ชูสกุลชาติ กล่าวถึงการบริหารไว้ว่า การบริหารเป็นการจัดทรัพยากร การบริการให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ ในการบริหารงานทุกอย่าง สิ่งที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสนใจและจะต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องอยู่ตลอดเวลา คือ คน ซึ่งเป็นบุคลากรหรือผู้ร่วมงานในหน่วยงานนั้น ๆ ผู้ร่วมงานเป็นทรัพยากรที่มีชีวิตจิตใจ มีความรู้สึกนึกคิด มีความต้องการพื้นฐานแตกต่างออกไป^{๔๗}

สมยศ นาวิการ ได้กล่าวถึงผู้บริหารไว้ว่า ผู้ที่มีส่วนทำให้งานของหน่วยงานบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารที่ดีจะต้องพยายามเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ หากผู้บริหารเข้าถึงจิตใจและเทคนิคที่ประสานจิตใจให้บุคลากรรักดีและให้ความร่วมมือเต็มที่ ความสามารถในการสร้างบรรยากาศการบริหารงานให้เกิดแรงจูงใจให้บุคลากร เข้ามาร่วมทำงาน โดยมีความพึงพอใจในผลงานที่ปฏิบัติ บรรยากาศการบริหารจะมีขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยด้วยกัน แบบการบริหารก็เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างหนึ่ง การบริหารงานแบบใช้อำนาจ คือ การตัดสินใจอยู่เฉพาะส่วนกลาง ผู้ปฏิบัติงานต้องทำตามระเบียบอย่างเคร่งครัด จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกไม่พอใจในงาน และขาดความร่วมมือในการทำงาน ในทางตรงกันข้ามบรรยากาศ การบริหารงานที่ดี มีความร่วมมือในการทำงาน มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ปฏิบัติงานจะทำให้เกิดความพอใจในการทำงาน สามารถลดความขัดแย้งและอุปสรรคในการทำงานได้ เมื่อผู้ปฏิบัติงานพึงพอใจในการทำงานจะทำให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยิ่งความพอใจในงานอยู่ในระดับสูงเท่าใดก็จะทำให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงเท่านั้น^{๔๘}

เสถียร เหลืองอร่าม กล่าวว่า “ภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องสร้างบรรยากาศการบริหารให้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจ เพื่อสนับสนุนการจูงใจในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ”^{๔๙}

^{๔๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓๑.

^{๔๗} บรรจง ชูสกุลชาติ, ประชาธิปไตยในโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา, ๒๕๔๓), หน้า ๑๕๗.

^{๔๘} สมยศ นาวิการ, องค์การ : ทฤษฎีและพฤติกรรม, (กรุงเทพมหานคร : ดวงกมล, ๒๕๔๖), หน้า ๓๔๖.

^{๔๙} เสถียร เหลืองอร่าม, มนุษย์สัมพันธ์ในองค์การ, (กรุงเทพมหานคร : วัชรินทร์การพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๘๖.

วิเชียร เปลียนวิจิตร กล่าวถึงภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนไว้ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทด้านการบริหารและการจัดการที่สำคัญที่สุดในโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนต้องมีภาระหน้าที่ดังนี้

๑) เป็นผู้นำทางการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่รับผิดชอบในความก้าวหน้าทางวิชาการ โดยเข้าร่วมเป็นสมาชิกกับสมาคมวิชาชีพของตน รู้จักผลิตและใช้งานวิจัยเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา แสดงให้เห็นว่า จุดมุ่งหมายของโรงเรียนย่อมเหนือกว่าจุดมุ่งหมายของตนเอง รู้จักใช้คนให้เหมาะสมกับงาน เป็นผู้มีจริยธรรมและคุณธรรม มีความเชื่อมั่นและเชื่อในศักดิ์ศรีของเพื่อนร่วมงาน รู้จักวิธีที่จะขอคำปรึกษาจากบุคคลอื่น ห่วงใยสวัสดิภาพของเพื่อนร่วมงาน มีความศรัทธาในวิชาชีพของตนเอง

๒) สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เนื่องจากสถาบันสถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้น โรงเรียนควรบริการสังคมและสังคมได้ช่วยสนับสนุนโรงเรียน

๓) เป็นผู้ดำเนินการจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อการศึกษาและวิจัย ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องจัดหาวัสดุอุปกรณ์ บำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนอาคารสถานที่ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปได้อย่างมีความสุขและเกิดประโยชน์สูงสุด ต้องสนใจเกี่ยวกับการวิจัยและวิทยาการใหม่ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน

๔) รู้จักประเมินผลงานของตนเอง ผู้บริหารโรงเรียนมิใช่หน้าที่ปฏิบัติเพราะงานประจำวันเท่านั้น ยังต้องมีความเป็นผู้นำอีกด้วย พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนควรจะมีส่วนส่งเสริมการเรียนการสอน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องประเมินบทบาทหน้าที่ของตนเองอยู่เสมอ^{๖๐}

๒.๓.๒ การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย

การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย จะต้องให้ครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง ๓ ด้านตามแนวคิดของ Bloom และคณะ โดย Bloom และคณะ ได้แบ่งพฤติกรรมการเรียนรู้ ออกเป็น ๓ ด้าน คือ

๑) ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) หมายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวกับการใช้ความคิด ใช้สมองหรือสติปัญญา เพื่อเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ แบ่งเป็น ๖ ชั้นเรียงลำดับขั้นตอนการเกิดพฤติกรรมจาก

^{๖๐}วิเชียร เปลียนวิจิตร, “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารระดับกลางของกระทรวงศึกษาธิการกับบรรยากาศขององค์กร”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม), ๒๕๔๓, หน้า ๑๑๕.

ขั้นต่ำสุดถึงขั้นสูงสุดดังนี้ ความรู้ - ความจำ, ความเข้าใจ, การนำไปใช้, การวิเคราะห์, การสังเคราะห์ และการประเมินค่า

๒) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) หมายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวกับอารมณ์ หรือความรู้สึก ซึ่งเป็นสิ่งที่สร้างสมขึ้น จนเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างคุณลักษณะหรือบุคลิกภาพของบุคคล แบ่งเป็น ๕ ขั้นหรือระดับ เรียงจากต่ำสุดไปสูงสุด ดังนี้ ขั้นรับ (Receiving), ขั้นตอบสนอง (Responding), ขั้นเห็นคุณค่าหรือค่านิยม (Valuing), ขั้นจัดระบบ (Organization) และขั้นสร้างคุณลักษณะจากค่านิยม (Characterization)

๓) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) หมายถึง การเคลื่อนไหวของคนภายใต้อำนาจจิตใจ และสังคมเห็นได้ จำจำกัดความนี้บอกความแตกต่างระหว่างการเคลื่อนไหว ๒ ประการหลักคือ การเคลื่อนไหวนอกอำนาจจิตใจและการเคลื่อนไหวภายใต้อำนาจจิตใจ

(ก) การเคลื่อนไหวนอกอำนาจจิตใจ เป็นสิ่งจำเป็นต่อชีวิตและเป็นพื้นฐานที่ต้องมีมาก่อน เพื่อพัฒนาการเคลื่อนไหวภายใต้อำนาจของจิตใจ แบ่งเป็น ๒ ชนิดหลักคือ ปฏิบัติที่สั่งด้วยไขสันหลัง และปฏิบัติที่สั่งด้วยระบบสมอง การเคลื่อนไหวเหล่านี้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติตามสิ่งเร้าและไม่มีการเรียนรู้ ถือเป็นความสามารถภายใน ซึ่งในเด็กปกติทำหน้าที่ตั้งแต่เกิดและพัฒนาตามวุฒิภาวะ และเกิดขึ้นอย่างไม่จงใจเท่าที่การบังคับของจิตใจเกี่ยวข้อง

(ข) การเคลื่อนไหวภายใต้อำนาจจิตใจ เริ่มจากขั้นตอนคือ การเคลื่อนไหวพื้นฐานเบื้องต้น (Basic Fundamental Movement), สมรรถภาพในการรับรู้ (Perceptual Abilities), สมรรถภาพทางกาย (Physical Abilities), การเคลื่อนไหวที่เป็นทักษะ (Skilled Movement) และการสื่อสารที่ไม่อ้อมค้อม (Non Discursive Communication) ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย โดยให้ครอบคลุมพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้ง ๓ ด้านตามแนวคิดของ Bloom และคณะ ครูผู้สอนนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อการปลูกฝังทั้งหลักการและอุดมการณ์ประชาธิปไตยให้แก่นักเรียน โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ลดบทบาทของครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้น้อยลง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกวิคิดและลงมือปฏิบัติมากขึ้น แทรกกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีโอกาสทำงานกลุ่ม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประชาธิปไตยอาจดำเนินการได้ดังนี้

(๑) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติตามกระบวนการกลุ่ม คือ มีการระดมสมอง วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินผล และปรับปรุงพัฒนา กระบวนการดังกล่าวจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในกลุ่ม มีการอภิปราย เสนอความ

คิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งมีความหลากหลายและแตกต่างกันไป หากหาข้อยุติไม่ได้ให้ใช้หลักการยึดถือเสียงข้างมาก

(๒) ส่งเสริมให้นักเรียนยึดหลักเหตุผลมากกว่าตัวบุคคล กล้าแสดงความคิดเห็น และสามารถวิพากษ์วิจารณ์โดยอยู่บนพื้นฐานของเหตุและผล ไม่ควรใช้ความรู้สึกส่วนตัวในเรื่องของความชอบไม่ชอบ หรือการยึดระบบอาวุโส ครูไม่ควรชี้นำหรือบังคับให้นักเรียนเชื่อว่า มีสิ่งที่ครูพูดหรือสอนเป็นสิ่งที่ถูกต้องจนไม่สามารถโต้แย้งได้

(๓) ครูควรดูแลให้คำปรึกษาให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันและปฏิบัติต่อกันฉันท์มิตร โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างด้านฐานะ ศาสนาหรือความเชื่อ รูปร่างหน้าตา จุดเด่นจุดด้อยของแต่ละคน

(๔) ควรฝึกความมีระเบียบวินัยให้แก่นักเรียน โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการสร้างกฎ กติกา ระเบียบวินัยของโรงเรียน แล้วยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ให้ความยุติธรรม เสมอภาคเท่าเทียมกันทุกคน ไม่ควรเลือกปฏิบัติหรือยกเว้นให้แก่นักเรียนคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ

(๕) ฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ช่วยกันรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน แบ่งเวรหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำความสะอาดห้องเรียน การทิ้งขยะลงในภาชนะที่จัดเตรียมไว้ให้ ปลุกจิตสำนึกในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่านักเรียนทุกคนเป็นเจ้าของโรงเรียน

(๖) ฝึกให้นักเรียนรู้จักประนีประนอม อธิบายให้นักเรียนได้เข้าใจว่าในสังคมประชาธิปไตยแต่ละคนย่อมมีเสรีภาพในการคิด และความคิดของแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน การที่จะประสานแนวความคิดที่แตกต่างของแต่ละคนได้จะต้องรู้จักการประนีประนอม ไม่แก้ปัญหาด้วยความรุนแรงหรือแตกหัก ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ครูไม่ควรใช้การลงโทษนักเรียนด้วยอารมณ์และความรุนแรง เพราะจะกลายเป็นการปลูกฝังความรุนแรงให้แก่เด็กนักเรียน^{๖๐}

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ มีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือ มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้

^{๖๐} สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การประเมินผลการเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์กลางคพรวัว, ๒๕๓๑), หน้า ๑ - ๖.

๑) เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง
 ๒) มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
 ๓) มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทาง
 วิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและเทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการ
 ทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์

๔) มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการ
 คิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต

๕) รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

๖) มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็น
 ผู้บริโภค

๗) เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึด
 มั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

๘) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญา
 ไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

๙) รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสำคัญดังกล่าวข้างต้น
 จำเป็นต้องเสริมสร้างพฤติกรรมสำคัญพื้นฐานที่ประชาชนในสังคมประชาธิปไตยใช้เป็นแบบแผน
 ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งได้แก่พฤติกรรมประชาธิปไตย ๑๒ ลักษณะ ซึ่งหลักสูตรการศึกษา
 ขั้นพื้นฐานได้กำหนดเนื้อหา และการจัดการเรียนการสอนเรื่องประชาธิปไตยไว้ ๒ แนวทาง คือ

แนวทางที่ ๑ หลักสูตรกำหนดจุดมุ่งหมายและเนื้อหา เรื่องประชาธิปไตยไว้อย่าง
 ชัดเจนในกลุ่มวิชาสังคมศึกษาทั้งระดับช่วงชั้นที่ ๓ ช่วงชั้นที่ ๔ เช่น ระดับช่วงชั้นที่ ๓ พุทธศักราช
 ๒๕๔๔ กลุ่มวิชาสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม กำหนดจุดประสงค์เกี่ยวกับประชาธิปไตยไว้ดังนี้

๑) ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การเมืองการปกครองระบอบ
 ประชาธิปไตย

๒) ให้มีความยึดมั่นในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทย
 และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

๓) ให้สามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยอันมี
 พระมหากษัตริย์เป็นประมุข

แนวทางที่ ๒ สอดแทรกอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาอื่น ๆ เช่น
 กลุ่มภาษา กลุ่มวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ กลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ และกลุ่มการอาชีพ กลุ่มวิชาเหล่านี้

หลักสูตรมิได้กำหนดเนื้อหาไว้ แต่ครูสามารถสนองวัตถุประสงค์ได้โดยจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ เช่น การทำงานเป็นกลุ่ม การทดลอง การศึกษานอกสถานที่ การสร้างสถานการณ์จำลอง เป็นต้น เป็นรูปแบบการสอนที่มีส่วนพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยด้วยเช่นกัน^{๖๒}

บรรจง ชูสกุลชาติ ได้เสนอแนวคิดและแนวปฏิบัติในการส่งเสริมประชาธิปไตยให้นักเรียนในโรงเรียน อาจกระทำได้โดยวิธีการดังนี้ คือ

๑) ในการเรียนการสอนและกิจกรรมทุกกิจกรรมทั้งในและนอกโรงเรียน ครูและนักเรียนต้องร่วมมือกันคิดพิจารณา ร่วมกันกระทำให้สำเร็จตามเป้าหมายอย่างรวดเร็ว เรียบร้อยและเกิดประโยชน์ร่วมกัน

๒) ในการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมทุกกิจกรรมทั้งในและนอกโรงเรียน ครูจะต้องตั้งใจไว้เสมอว่า ต้องมุ่งให้นักเรียนฝึกอบรมตนเองด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนสามารถเป็นคนพึ่งตนเองได้ ต้องให้นักเรียนฝึกฝนงานทำด้วยตนเองได้

๓) ทุกกิจกรรมที่จัดขึ้น อย่าไปแยกว่าครูกับศิษย์ให้ถือว่าเป็นการร่วมกันฝึกอบรมตนเองทั้งสองฝ่ายไปพร้อม ๆ กัน

๔) การสอนและการจัดกิจกรรมทุกอย่างต้องชี้้นำให้ร่วมกันคิดในแนวทางที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตนเสมอ ไม่ส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันว่าใครเก่งกว่าใคร แต่ให้วัดคุณค่าของผลงานของหมู่คณะมากกว่าผลงานของบุคคล ซึ่งก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ

๕) ในการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม ครูควรน้อมนำให้นักเรียนได้พูดมากกว่าครูจะพูดให้ฟัง บางโอกาสให้นักเรียนพูดแทนครูได้ก็ให้พูดทันที

๖) การส่งเสริมให้เด็กพูดนั้น ต้องให้พูดแต่ความจริง พูดในสิ่งที่พิสูจน์ได้และทุกคนยอมรับได้ พูดแต่ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ เสริมสร้างความรักความสามัคคี พูดถ้อยคำที่นุ่มนวลชวนฟัง เป็นการฝึกอบรมให้นักเรียนพูดเป็น พูดดี พูดมีประโยชน์ อันเป็นการพูดเพื่อประชาธิปไตย

๗) การจัดการสอนและกิจกรรมทุกกิจกรรม ครูและนักเรียนช่วยกันสร้างให้เกิดความสงบสุขในโรงเรียน น้อมนำให้นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานของตนเองด้วยความคิดและความเข้าใจมากกว่าลอกเรียนแบบหรือขโมยความคิดหรือผลงานของผู้อื่น^{๖๓}

จอห์น จาโรลิเมค (John Jarolimек) กล่าวถึง การสอนประชาธิปไตยในโรงเรียนว่านอกจากจะอบรมนักเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อประชาธิปไตยแล้ว ยังต้อง

^{๖๒}โรงเรียนสตรีศึกษา, คู่มือนักเรียน ผู้ปกครอง ปีการศึกษา ๒๕๕๐, (กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๘.

^{๖๓}บรรจง ชูสกุลชาติ, ประชาธิปไตยในโรงเรียน, อ่างแล้ว, หน้า ๕-๑๐.

ฝึกทักษะต่าง ๆ เพื่อสามารถนำไปปฏิบัติในการดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตยด้วยทักษะที่ต้องฝึกหัด ได้แก่

๑) ทักษะทางสังคม คือ การรู้จักทำงานร่วมกัน การรู้จักให้ การรับผิชอบ การยอมรับสิทธิของผู้อื่น

๒) ทักษะการทำงาน เช่น การตั้งสมมติฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูล การเขียน การรายงานการพูดในกลุ่ม

๓) ทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม ได้แก่ การวางแผนร่วมมือกัน การเป็นผู้นำ การตัดสินใจ ร่วมกันในกลุ่ม และการประเมินผลการทำงานของกลุ่ม

๔) ทักษะทางปัญญา ได้แก่ การรู้จักคิด การใช้และการประยุกต์เหตุผลสำหรับการแก้ปัญหา^{๒๔}

กอร์ดอน มาร์ค (Gordon Mark) ได้เสนอแนะการจัดประชาธิปไตยในโรงเรียนแบบใหม่ สรุปได้ว่า

๑) การทำงาน การเรียน เป็นไปตามกฎธรรมชาติ ห้องเรียนจัดแบบตามความเหมาะสมครูและนักเรียนมีอิทธาศัยที่ดี และให้ความพึงพอใจต่อกัน

๒) กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ครูต้องทำความเข้าใจ และยินยอมจากนักเรียนเสียก่อน โดยจัดให้เหมาะสมวัย บุคลิกของแต่ละคน

๓) ครูต้องเป็นผู้แนะนำแนวทางเป็นรายบุคคลตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล ระดับความสนใจและความสามารถของตน

๔) นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดสร้างสรรค์ แสดงความคิดเห็นตามความสนใจและความสามารถของตน

๕) การจัดบทเรียน ประสบการณ์ ต้องเหมาะสมตามโอกาส ขอบเขตและระดับความสนใจและความสามารถของตน

๖) การจัดประสบการณ์ของประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้ง การเคารพในตำแหน่งหน้าที่ การทำงานเป็นกลุ่ม การยอมรับการตัดสินใจของผู้แทน การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล

๗) การแสดงความพอใจและเข้าบุคคล หรือกลุ่มคนที่มีความแตกต่างไปจากคนทั้งในด้านสีผิว ศาสนา ประเพณี และความสามารถ

^{๒๔}John Jarolimek, *Social Study in Elementary Education*, อ้างใน วิสุทธิ์ โพธิ์แท่น, *ประชาธิปไตย : แนวคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตยในอุดมคติ*, อ้างแล้ว, หน้า ๑๐-๑๓.

๘) สอนให้นักเรียน ได้มีการตัดสินใจด้วยวิธีการประชาธิปไตยและยอมรับข้อผิดพลาดของตน

๙) แบ่งความรับผิดชอบให้นักเรียนรักษานูรุษต่าง ๆ ในห้องเรียน โดยจัดทำเป็นรายบุคคล และร่วมกันเป็นกลุ่มตามความสามารถ^{๖๔}

๒.๗.๓ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย

๑) ความหมายของกิจกรรมนักเรียน

กาญจนา ศรีกาพสินธุ์ ได้ให้ความหมายของกิจกรรมนักเรียนว่า กิจกรรมนักเรียนหมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนร่วมกันจัดขึ้นนอกเวลาเรียนและนอกเหนือจากหลักสูตรที่โรงเรียนกำหนดให้นักเรียนในเวลาปกติ ทั้งนี้ด้วยความสมัครใจของนักเรียน ภายใต้ความช่วยเหลือของโรงเรียนในรูปแบบต่าง ๆ^{๖๕}

๒) ความสำคัญของกิจกรรมนักเรียน

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่า การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้นจะต้องอาศัย “กิจกรรมนักเรียน” เพราะกิจกรรมเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมความรู้ความสามารถทางวิชาการ ช่วยแก้ปัญหาการปกครอง ช่วยให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทำให้เด็กมีโอกาสทำงานและประสบความสำเร็จในงานที่ตนถนัดและสนใจ ทำให้เป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย รู้จักริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักทำงานร่วมกันและช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับโรงเรียน ตลอดจนโรงเรียนกับชุมชนอีกด้วย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมนักเรียนในทำนองเดียวกันว่า เป็นการเสริมสร้างให้นักเรียนได้กระทำในสิ่งที่ตนสนใจ ทำให้รู้จักติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ รวมทั้งเป็นการสำรวจความสามารถของนักเรียน โดยทดลองปฏิบัติจริง ๆ หลังจากได้ศึกษาทฤษฎีจากห้องเรียน กิจกรรมอาจก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างครูและนักเรียนทำให้ครูได้รู้จักนักเรียนดีขึ้น การจัดกิจกรรมนักเรียนที่ดีนั้นจะต้องสนองความต้องการ

^{๖๔}Gordon Mark, Social Studies in Elementary Education, อ้างใน เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๔.

^{๖๕}กาญจนา ศรีกาพสินธุ์, การบริหารกิจการนักเรียน, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๓๓), หน้า ๔๕๕.

และความสนใจของนักเรียน มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนให้กว้างขวางยิ่งขึ้นจะเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพ อุปนิสัย ค่านิยม อีกทั้งยังปลูกฝังเจตคติที่พึงประสงค์ต่อผู้เรียนอีกด้วย^{๖๓}

๓) เหตุผลและความจำเป็นในการจัดกิจกรรมนักเรียน

พยุงศักดิ์ สนเทศ ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนว่า ถ้าโรงเรียนแห่งใดมีนักเรียนที่มีความประพฤติน่าเป็นห่วง ก็ควรเน้นด้านการควบคุมความประพฤติ แต่โรงเรียนใดที่นักเรียนมีความประพฤติอยู่ในขั้นที่น่าพอใจแล้ว โรงเรียนน่าจะเน้นกิจกรรมการส่งเสริมความประพฤติให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้ครู อาจารย์ นักเรียน และบุคลากรอื่น ๆ ได้แสดงบทบาทหน้าที่ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมรับผิดชอบ รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม สร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ตลอดจนคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง^{๖๔}

โรเบิร์ต ดับเบิลยู. เฟรดเดอริก (Robert W. Frederic) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมนักเรียนไว้ดังนี้

(๑) เพื่อเป็นการเตรียมตัวนักเรียนสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย

(๒) เพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยในตนเอง

(๓) เพื่อให้รู้จักวิธีการทำงานร่วมกัน

(๔) เพื่อเพิ่มพูนความสนใจของนักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

(๕) เพื่อให้สำนึกในการปฏิบัติตาม กฎ ข้อบังคับ และระเบียบแบบแผนต่าง ๆ

(๖) เพื่อพัฒนาความสามารถพิเศษของนักเรียน

(๗) เพื่อส่งเสริมแรงขับที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษา

(๘) เพื่อพัฒนาความสามัคคีในโรงเรียน^{๖๕}

ริชาร์ด โกลทอร์น และเฮอริท สเปนเซอร์ (Richard Glothorn and Herbert Spencer) ได้กล่าวถึงเหตุผลความจำเป็นที่โรงเรียนต้องจัดกิจกรรมนักเรียน ไว้ดังนี้

^{๖๓}มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, การบริหารบุคลากรในโรงเรียน, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๕), หน้า ๑๐๓ - ๑๐๔.

^{๖๔}พยุงศักดิ์ สนเทศ, “การบริหารงานปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา”, สารพัฒนาหลักสูตร, ฉบับที่ ๕๖ ปีที่ ๔ (มีนาคม ๒๕๓๓) : ๔๕.

^{๖๕}Robert W. Frederic, The Third Curriculum, อ้างใน กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์, การบริหารกิจการนักเรียน, อ้างแล้ว, หน้า ๑๑.

- (๑) ความจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำ และความสามารถในการตัดสินใจ
ให้นักเรียน ซึ่งทักษะเหล่านี้ไม่สามารถหาได้จากนักเรียน จากกิจกรรมการเรียนการสอน
- (๒) ความจำเป็นที่จะพัฒนาความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีความ
อบอุ่นกับเพื่อนสมาชิกที่เป็นเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศอย่างเป็นธรรมชาติ
- (๓) ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาสติปัญญา และความสามารถหลาย ๆ ด้าน
ให้นักเรียน
- (๔) ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาทักษะในการปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ๆ ได้
ภายใต้บรรยากาศที่เป็นกันเอง
- (๕) ความจำเป็นที่จะต้องช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์ใหม่ ๆ ให้
กว้างขวางยิ่งขึ้น ไม่เพียงแต่เพื่อนในชั้นเรียนเท่านั้น
- (๖) ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความสนใจใหม่ ๆ ให้เกิดกับนักเรียน
- (๗) ความจำเป็นที่จะต้องแสดงความกระฉับกระเฉงว่องไวเพิ่มขึ้น แทนที่
จะต้องนั่งเฉย ๆ ต้องคอยตอบคำถามเพื่อแสดงความตั้งใจเรียนเท่านั้น
- (๘) ความจำเป็นที่จะต้องจัดงานเฉลิมฉลอง และจัดการแสดงต่าง ๆ เช่น งาน
รื่นเริง การจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ การแสดงดนตรี การละคร เป็นต้น
- (๙) ความจำเป็นที่จะต้องให้นักเรียนมีโอกาสฝึกการบริการแก่คนอื่น ๆ ใน
สังคม เพื่อไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่มีวุฒิภาวะสูงขึ้น^{๑๐}

๔) ประเภทของกิจกรรมนักเรียน

พินัส หันนาคินท์ กล่าวไว้ว่า กิจกรรมนักเรียนมีหลายประเภท ได้แก่
กิจกรรมการประชุม กิจกรรมการชุมนุมหรือชมรม กิจกรรมที่กระทำนอกโรงเรียน กิจกรรม
เกี่ยวกับการพิมพ์ กิจกรรมเกี่ยวกับกีฬา กิจกรรมเกี่ยวกับการดนตรี กิจกรรมเกี่ยวกับการละครและ
การพูดในที่สาธารณะ กิจกรรมการสังเคราะห์ และกิจกรรมไฮรูม^{๑๑}

กอร์ดอน มาร์ค (Gordon Mark) ได้แบ่งกิจกรรมเป็นประเภทใหญ่ ๆ ไว้ ๖
ประเภท ดังนี้

^{๑๐}Richard Glothorn and Herbert Spencer, *School Administration and Supervisor*, อ้าง
ใน บรรจง ชูสกุลชาติ, *ประชาธิปไตยในโรงเรียน*, อ้างแล้ว, หน้า ๓๔.

^{๑๑}พินัส หันนาคินท์, *หลักการบริหารโรงเรียน*, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,
๒๕๔๒), หน้า ๒๒๑ - ๒๒๔.

(๑) กิจกรรมนักเรียนในส่วนที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการปกครองและการพิมพ์ ได้แก่ ศึกษานักเรียน หนังสือพิมพ์นักเรียน หนังสือประจำปี และอื่น ๆ

(๒) กิจกรรมกลุ่มการแสดง ได้แก่ การละคร การดนตรี การขับร้อง การโต้วาที และอื่น ๆ

(๓) ด้านบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม ได้แก่ การเยี่ยมเด็กกำพร้า - คนชรา การเดิน-วิ่งการกุศล การอำนวยความสะดวกด้านการจราจร การบริจาคโลหิต การให้บริการชุมชนในด้านต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เช่น งานทำบุญ งานการกุศล การพัฒนาความสะอาดในชุมชนใกล้โรงเรียน

(๔) ด้านนันทนาการ กิจกรรมด้านนี้จัดขึ้นเพื่อการพบปะสังสรรค์ การพักผ่อนหย่อนใจตามโอกาสอันควร ได้แก่ งานปีใหม่ งานวันเด็ก การจัดทัศนศึกษา การแสดงดนตรี การแสดงบนเวที เป็นต้น

(๕) ด้านศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมด้านนี้มีส่วนช่วยในการปลูกฝังสืบทอดศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ เพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยไว้ ได้แก่ กิจกรรมวันไหว้ครู กิจกรรมผู้อาราม กิจกรรมแห่เทียนพรรษา กิจกรรมดักบวชวันขึ้นปีใหม่ กิจกรรมวันแม่ เป็นต้น

(๖) ด้านสิ่งพิมพ์ กิจกรรมด้านนี้ ได้แก่ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่นักเรียนเป็นฝ่ายจัดทำ หรือมีส่วนร่วมในการจัดทำขึ้น ได้แก่ หนังสือรุ่นประจำปีของโรงเรียน หนังสือพิมพ์โรงเรียนวารสารหรือจุลสารของชุมชนต่าง ๆ^{๑๒}

ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กล่าวมานี้เป็นกิจกรรมที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนปกติที่ช่วยส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนทั้งสิ้น ซึ่งมีบทบาทหลายประการด้วยกัน แต่สามารถจำแนกออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ ๒ กลุ่ม ดังนี้

(ก) กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรตามโครงสร้างหลักสูตร กำหนดไว้ ๒ กิจกรรม คือ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี หรือยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์และกิจกรรมอื่น ๆ ที่โรงเรียนเสนอแนะต่อนักเรียน จำนวน ๑๒ กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ กิจกรรมส่งเสริมการเกษตร กิจกรรมส่งเสริมสหกรณ์ กิจกรรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย กิจกรรมการใช้ห้องสมุด กิจกรรมส่งเสริมวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร กิจกรรมกีฬา กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมทัศนศึกษา นอกจากนี้ ผู้เรียนอาจเสนอกิจกรรมอื่น ๆ ได้ตามความต้องการด้วย

^{๑๒} กอร์ดอน มาร์ค (Gordon Mark), อ้างใน เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๕.

(ข) กิจกรรมโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมที่นอกเหนือจากกิจกรรมตาม โครงสร้างของหลักสูตรที่โรงเรียนควรสนับสนุนส่งเสริมให้มีการดำเนินการ ดังนี้

- (๑) กิจกรรมคณะกรรมการนักเรียน
- (๒) กิจกรรมวันสำคัญ
- (๓) กิจกรรมตามนโยบาย
- (๔) กิจกรรมส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- (๕) กิจกรรมพิเศษต่าง ๆ เช่น ส่งนักเรียนไปแข่งขันต่าง ๆ^{๑๑}

สรุปได้ว่า กิจกรรมนักเรียนแบ่งได้เป็นหลายประเภทด้วยกัน แต่สามารถแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ได้ ๒ กลุ่ม คือ กิจกรรมตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรที่ทางกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ เช่น กิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารี กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ กิจกรรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม เป็นต้น และกิจกรรมของโรงเรียนเอง เป็นกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนร่วม เช่น กิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา เป็นต้น

๕) ความสำเร็จในการจัดกิจกรรมนักเรียน

ความสำเร็จในการจัดกิจกรรมนักเรียนขึ้นอยู่กับสายตาของผู้บริหารและคณะครู เข้าใจจุดประสงค์และมองเห็นความสำคัญของกิจกรรมนักเรียนเพียงใด ความรับผิดชอบเอาใจใส่ทุ่มเทเวลาให้หรือไม่ นอกจากนั้นกิจกรรมที่จัดต้องอยู่ในความสนใจและความต้องการของนักเรียนด้วย

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ ได้กล่าวถึง ความสำเร็จในการจัดกิจกรรมไว้อย่างน่าสนใจ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

(๑) กิจกรรมทุกชนิดจะสำเร็จได้ต้องอาศัยการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ได้แก่

- การได้รับความสนับสนุนจากคณะครู - อาจารย์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ทำให้ยากกว่าฝ่ายอื่น ๆ เพราะครู - อาจารย์บางรายอาจมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกิจกรรมนักเรียนและเห็นว่างานวิชาการนั้นสำคัญกว่าเรื่องอื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหาร โรงเรียนจึงควรให้การส่งเสริมสนับสนุนครูเกี่ยวกับงานที่ตนเองสอนหรืองานอดิเรกที่ตนชื่นชอบอยู่ นอกจากนี้การให้รางวัลความดีความชอบการยกย่องชมเชยในโอกาสที่เหมาะสมก็จะเป็นกำลังใจในการทำกิจกรรมอีกเช่นเดียวกัน

^{๑๑}เรื่องเดียวกัน.

- การสนับสนุนจากฝ่ายนักเรียน ตามปกตินักเรียนจะมีความสนใจในพฤติกรรมที่ตนเองสนใจอยู่แล้ว โดยไม่จำเป็นต้องโน้มน้าวเป็นพิเศษ เพียงแต่การเข้าร่วมกิจกรรมนั้นเกิดจากความสมัครใจ ไม่มีอำนาจใด ๆ มาบังคับข่มขู่ นักเรียนก็จะเกิดสปีริตที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทันที

- การสนับสนุนจากฝ่ายผู้ปกครอง ผู้ปกครองนักเรียนก็เช่นเดียวกันจะให้การสนับสนุนกิจกรรมที่จัดขึ้นมาน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับกิจกรรมนั้น ๆ ส่งเสริมความก้าวหน้าความสำเร็จ และความศรัทธาแก่บุตรหลานของเขาหรือไม่

(๒) ควรจัดเวลาให้เหมาะสมกับนักเรียนทั้งหมดที่จะเข้าร่วมกิจกรรมได้ ไม่ควรจัดหลังเวลาเลิกเรียน ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นักเรียนส่วนใหญ่กลับบ้าน มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่สามารถอยู่ร่วมกิจกรรมได้ วิธีที่ดีโรงเรียนควรจัดเวลาสำหรับกิจกรรมลงในตารางเวลาเรียน โดยลดเวลาเรียนบางวิชาที่ไม่อยู่ในข่ายวิชาการลงบ้าง ขยายวันเรียนให้ยาวขึ้น หรือลดช่วงเวลาเรียนของวันใดวันหนึ่งให้น้อยลง

(๓) ควรจัดกิจกรรมนักเรียนให้มีความหลากหลาย ซึ่งการจัดกิจกรรมนั้นควรจะมีการปรับปรุงเพิ่มเติมตามความต้องการของนักเรียน

(๔) ควรมีการให้รางวัลความสำเร็จ เช่น จัดนักเรียนรับรางวัลในโอกาสที่เท่าเทียมกันอย่างถูกต้องและมีเกียรติ โดยให้กลุ่มเป็นผู้กำหนดรางวัลและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะได้รับรางวัลและหลังจากการมอบรางวัลแล้ว ควรประชาสัมพันธ์ลงในวารสาร^{๙๔}

๒.๗.๔ บทบาทของโรงเรียนในการพัฒนาประชาธิปไตย

วรรณ ช่องदारากุล ได้กล่าวถึงบทบาทของโรงเรียนในการเสริมสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตยว่า เนื่องจากหน้าที่ของโรงเรียนจะให้ความรู้ทางวิชาการแล้ว ยังต้องช่วยพัฒนาเด็กให้เจริญงอกงาม มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจแล้ว โรงเรียนจะมีส่วนเสริมสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตย สร้างบรรยากาศประชาธิปไตย กิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประชาธิปไตย และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมประชาธิปไตย^{๙๕}

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึง บทบาทของโรงเรียนในการพัฒนาประชาธิปไตยว่า โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมสถาบันหนึ่งที่พยายามสร้างคนในชาติให้เป็นคนที่มีคุณภาพให้สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

^{๙๔} กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์, หลักการบริหารโรงเรียน, อ่างแล้ว, หน้า ๔๘๖ – ๔๘๘.

^{๙๕} วรรณ ช่องदारากุล, “บทบาทของโรงเรียนในการเสริมสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตย”, วารสารเนาะแนว, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ (มีนาคม ๒๕๓๗) : ๒๓.

อย่างมีความสุข ฉะนั้นการที่สนับสนุนให้โรงเรียนทั่วประเทศจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ก็เท่ากับได้พยายามสร้างคนในชาติให้เป็นประชาธิปไตยด้วยเช่นเดียวกัน บทบาทของโรงเรียนในการพัฒนาประชาธิปไตยสู่ชุมชนกระทำได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความพร้อมและความเหมาะสมกับโรงเรียนแต่ละแห่ง แนวทางที่ดำเนินการอาจแบ่งได้เป็น ๒ แนวทาง คือ

๑) การขยายผลทางอ้อม โดยที่โรงเรียนจะให้ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ตามที่หลักสูตรกำหนดโดยฝึกฝนประชาธิปไตยและระบบประชาธิปไตยควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนการสอน จนกระทั่งเข้าสู่สังคม

๒) การขยายผลทางตรง เป็นการขยายผลการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยสู่ชุมชน โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน เพื่อต้องการให้บุคลากรในชุมชนได้เรียนรู้พฤติกรรมประชาธิปไตยและระบอบประชาธิปไตยอย่างถูกต้องและรวดเร็ว^{๖๖}

กรมวิชาการ ได้เสนอแนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อประชาธิปไตยไว้ว่า ควรดำเนินการ ดังนี้

๑) การศึกษาต้องให้เด็กซึมซับเนื้อหาที่เป็นหลักฐาน (Basic rules) จะได้ใช้กับทุกสังคมบนโลก (Universal)

๒) การศึกษาต้องให้เด็กเป็นผู้สร้างเกณฑ์ (Legislative Function) โดยใช้ฝึกฝนให้เป็นผู้มีเหตุผล

๓) การศึกษาต้องให้เด็กไปปฏิบัติตนในการพิจารณาเกณฑ์ การกระทำในสถานการณ์ต่าง ๆ

๔) การศึกษาต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งของเจตนา โดยการให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นตัวของตัวเอง เพื่อนำสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน^{๖๗}

ทินพันธุ์ นาคะตะ ได้กล่าวถึงสถาบันการศึกษาว่า เป็นสถาบันสำคัญที่ให้ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และการอบรมกล่อมเกลাজิตใจแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา การที่คนเราจะมีจิตใจประชาธิปไตยได้ ย่อมต้องอาศัยการถ่ายทอดความรู้และการปลูกฝังจากสถาบันการศึกษา

^{๖๖} สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา เล่มที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ครูสภาลาดพร้าว, ๒๕๓๑), หน้า ๑๘๑.

^{๖๗} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, สื่อการเรียนรู้กระบวนการเลือกตั้งและการเรียนรู้ประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : ครูสภา ลาดพร้าว, ๒๕๔๒), หน้า ๖๖.

ด้วย ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนนั้น นอกจากครูจะมีหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการ วิธีการ และวัตถุประสงค์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามหลักสูตรแล้ว ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตส่วนหนึ่งน่าจะได้รับการส่งเสริมให้มาก^{๑๔}

เขาวรัตน์ ศันสยะวิสัย ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนมีความสำคัญรองจากสถาบันครอบครัว โรงเรียนเป็นสถาบันที่ให้ความรู้หล่อหลอมชีวิตจิตใจของนักเรียน เพราะนักเรียนจะฟังครูมากกว่าบิดามารดาเสียอีก โอกาสเช่นนี้เป็นโอกาสที่โรงเรียนจะฝึกสอนถ่ายทอดความรู้ด้านประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะป็นรูปแบบการปกครอง อุดมการณ์หรือวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย^{๑๕}

๒.๗.๕ นโยบายของการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยเป็นกระบวนการที่เกิดจากการเรียนรู้และจากการปฏิบัติการเรียนรู้ และการฝึกฝนปฏิบัติ ต้องเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็กซึ่งเป็นวัยที่มีความคิดที่บริสุทธิ์ สามารถซึมซาบสิ่งที่ได้รับการสั่งสอนและอบรมได้ง่าย ดังนั้น นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศ จึงเป็นกลุ่มบุคคลและสถาบันที่เหมาะสมที่สุดในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และการปฏิบัติเรื่องประชาธิปไตย

การเรียนการสอนเรื่องประชาธิปไตยในโรงเรียนที่ทางกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเป็นต้นไป แต่เดิมนั้นเป็นเพียงการเรียนรู้เกี่ยวกับสถาบันและรูปแบบต่าง ๆ ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น แต่ปัจจุบันเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าไปมีบทบาทประพฤติกปฏิบัติตามแนวทางการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยที่เป็นรูปแบบจริง

นโยบาย

๑) เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาทุกระดับชั้นและการสื่อสารมวลชน ภาครัฐและเอกชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจ และความศรัทธาในวิธีการ และเนื้อหาของของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ไม่ว่าด้านภาคทฤษฎีและการปฏิบัติ

๒) ส่งเสริมและเร่งอบรมปลูกฝังให้ประชาชนมีจิตสำนึกถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข การปฏิบัติ

^{๑๔} ทินพันธุ์ นาคะตะ, ประชาธิปไตยไทย, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดสหขายปลีกและการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๑.

^{๑๕} เขาวรัตน์ ศันสยะวิสัย, “ประชาธิปไตย”, มิตรครู, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๗ (กรกฎาคม ๒๕๒๕) : ๖๘.

คนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชนนั้น ไม่ว่าในด้านคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่เน้นประโยชน์ส่วนรวม โดยเน้นความร่วมมืออย่างจริงจังและใกล้ชิดของสถาบันการศึกษา ศาสนา สังคม และครอบครัว^{๕๐}

วัตถุประสงค์

๑) เพื่อให้หน่วยงานและสถาบันการศึกษาช่วยกันปลูกฝังเยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และศรัทธา เห็นคุณค่าในสังคม และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และประชาชนสามารถที่จะปรับตัวในการทำงานเป็นหมู่คณะและทำตัวเป็นแบบอย่างทางด้านคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรมในเด็ก

๒) เพื่อให้ประชาชนมีจิตสำนึกถึงความสำคัญของการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น สังคมประชาธิปไตยโดยมีบทบาทและร่วมมือกับสถาบันการศึกษา ศาสนาและครอบครัว ให้มีความสำนึกในระบอบประชาธิปไตย

๓) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกให้แก่ครู อาจารย์ นักเรียนและนักศึกษาให้ตระหนัก เข้าใจ เลื่อมใสขั้นต้น เมื่อมีปัญหาในการทำงานเกิดขึ้นต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจการแก้ปัญหา ร่วมกัน รูปแบบของการทำงานร่วมกันอาจจะใช้รูปแบบต่าง ๆ ที่โรงเรียนเห็นว่าง่ายและเหมาะสมกับสภาพโรงเรียนของตน

รูปแบบที่ ๑

การตั้งคณะบุคคลเป็นกรรมการชั่วคราว คณะบุคคลอาจจะได้จากหัวหน้าห้อง หรือตัวแทนของห้อง หรือนักเรียนที่มีความรู้ความสามารถ เหมาะสมกับกิจกรรมที่จะจัดตั้งขึ้น โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องมีบทบาทดังนี้

บทบาทครู

๑) เป็นครูที่ปรึกษา เข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเข้าใจ

๒) เมื่อตัวแทนแต่ละห้องเข้าร่วมประชุมแล้ว นำหัวข้อประชุมชี้แจงให้นักเรียนในห้องทราบ ครูจะมีบทบาทในการชี้แจงเพิ่มเติม

^{๕๐} คำนิยาม ชัยสุวรรณ์รักษ์ และธีรพล บุญสร้าง, ประชาธิปไตยในวิถีชีวิตไทย, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด. วิเจ พรินติ้ง, ๒๕๔๖), หน้า ๒๘.

๓) ตอนที่นักเรียนแต่ละห้องจะคัดเลือกตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรม ครูจะต้องมีบทบาทในการชี้แนะให้นักเรียนรู้จักเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการเข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียน

๔) ครูต้องเสนอแนะเรื่องนโยบายที่จะนำไปใช้ในการบริหาร กิจกรรมและแถลงนโยบาย หรือประชาสัมพันธ์ในการเลือกคณะกรรมการนักเรียนทุกครั้ง

๕) ในการเลือกตั้ง ครูอาจดูแลดำเนินการเลือกตั้งบ้าง แต่ที่สำคัญที่สุดให้นักเรียนดำเนินการให้มากที่สุด

๖) การจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียน ครูต้องช่วยเหลือประธานนักเรียนให้เลือกบุคคลที่เหมาะสมกับตำแหน่งต่าง ๆ^{๔๑}

บทบาทของนักเรียน

การเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน โดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มสี่ ให้เลือกหัวหน้ากลุ่มสี่กำหนดนโยบายของกลุ่มสี่ โดยมีครูที่ปรึกษากลุ่มสี่คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำ การเลือกตั้งประชาสัมพันธ์นโยบายของกลุ่มสี่ให้นักเรียนในโรงเรียนทราบ โดยมีครูที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำ การดำเนินการเลือกตั้งปฏิบัติเช่นเดียวกับรูปแบบที่ ๑ เมื่อได้คณะกรรมการแล้ว การดำเนินงานของคณะกรรมการของผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจะมีครูเป็นผู้คอยช่วยเหลือแนะนำและวางแผนการปฏิบัติงานในกิจกรรมต่าง ๆ

หน้าที่ของคณะกรรมการนักเรียน

แต่ละโรงเรียนมีการดำเนินงานที่หลากหลาย โรงเรียนขนาดใหญ่มีกิจกรรมหลายอย่าง ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กก็มีงานที่จะต้องทำจำกัด แนวทางการกำหนดหน้าที่กรรมการจึงมีดังนี้

๑) จัดกิจกรรมส่งเสริมทางวิชาการ ได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้มากขึ้น ส่งเสริมนักเรียนให้มีโอกาสได้แสดงออก ได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม กิจกรรมการส่งเสริมวิชาการนี้ อาจจัดในรูปแบบของชุมนุมหรือชมรม เช่น ชมรมภาษาไทย ชมรมนักวิทยาศาสตร์รุ่นเยาว์

๒) จัดกิจกรรมส่งเสริมนันทนาการ กิจกรรมส่งเสริมการกีฬาและดนตรี โดยจะรวมกันเรียกว่า กิจกรรมนันทนาการ หรือจะแยกเป็นชุมนุมหรือชมรม เช่น ชุมนุมกีฬา ชุมนุมดนตรี

^{๔๑}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓.

๓) จัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการบริการชุมชน อาจจัดรวม ๆ กันในนามของกิจกรรม การบริการชุมชน ซึ่งมีกิจกรรมต่าง ๆ รวมอยู่ด้วย เช่น ลูกเสือ ยุวกาชาด พัฒนาชุมชน หรือแยกเป็น ชุมชนหรือชมรม เช่น ชมรมลูกเสือช่วยเหลือชุมชน เช่นเดียวกับกิจกรรมอื่น ๆ

การดำเนินงานของคณะกรรมการนักเรียน

โรงเรียนจะต้องจัดทำระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินการของกรรมการ นักเรียนขึ้น เพื่อเป็นธรรมนูญหรือแนวทางสำหรับปฏิบัติ ในระเบียบหรือธรรมนูญนั้น กำหนดสิ่งที่เป็นสาระสำคัญ ๆ ไว้ให้ชัดเจน เช่น กำหนดหน้าที่ที่จะปฏิบัติ การแต่งตั้งคณะกรรมการนักเรียน แนวทางในการบริหารงาน ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ การหมดวาระของกรรมการบริหาร ตลอดจนการ ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ และมีการประเมินผลงานด้วย

การเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน

คณะกรรมการนักเรียนที่จะบริหารกิจกรรมนี้ จะได้มาด้วยการเลือกตั้ง เมื่อมีการเลือกตั้งก็จะต้องมีการแข่งขันกัน ฉะนั้นทางโรงเรียนควรจะมีการให้นักเรียนจัดตั้งกลุ่มกันเอง โดยรวมคณะนักเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ให้มีจำนวนเท่าที่โรงเรียนกำหนดไว้ และตั้งชื่อกลุ่มต่าง ๆ กัน ไป อาจจะใช้สีเป็นชื่อของกลุ่ม เช่น กลุ่มสีเขียว กลุ่มสีแดง เมื่อจะเลือกตั้งกรรมการนักเรียน นักเรียนแต่ละกลุ่มก็จะรวมกลุ่มกันคัดเลือกตัวแทนเข้าสมัครรับเลือกตั้งกรรมการนักเรียน^{๔๒}

๒.๗.๖ แนวทางและมาตรการในการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน

แนวทางและมาตรการในการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- ๑) เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติจริงในการเคารพในข้อตกลงที่จัดทำขึ้น
- ๒) เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในด้านการปฏิบัติตามนโยบายที่จัดทำขึ้น เพื่อฝึกระบอบประชาธิปไตย
 - ๓) เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องการศึกษาข้อมูล ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณในการประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ
 - ๔) เพื่อเสริมสร้างให้เกิดลักษณะนิสัยการเคารพต่อสิทธิและการรับฟังความคิดเห็นต่อผู้อื่น
 - ๕) เพื่อให้นักเรียนมีจิตสำนึกในเรื่องความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น
 - ๖) เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องการทำงานร่วมกัน และการแก้ปัญหา โดยการใช้เหตุผล

^{๔๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๗.

๗) เพื่อให้นักเรียน ได้ฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องความร่วมมือ และการประสานงานกับผู้อื่น^{๘๓}

๒.๗.๗ กิจกรรมของนักเรียนที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในสถานศึกษา

๑) การปฏิบัติตามข้อตกลงทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน นอกเหนือจากกฎระเบียบและข้อบังคับของโรงเรียน เช่น การไม่พูดคำหยาบและไม่ส่งเสียงดัง การทำความสะอาดบริเวณที่รับผิดชอบ

๒) การปฏิบัติตามนโยบายที่กำหนดขึ้น เพื่อฝึกอบรมประชาธิปไตย โดยการดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการ เช่น การจัดกิจกรรมกีฬา การจัดกิจกรรมห้องสมุด การจัดกิจกรรมสหกรณ์ การจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ

๓) การปฏิบัติตนในการเคารพผู้ฟัง ผู้พูด ต่อที่ประชุมหรือต่อเพื่อนด้วยการพูดโดยใช้เหตุผล ในกรณีที่ต้องการแสดงความคิดเห็น ขณะที่ผู้อื่นกำลังพูดอยู่ ให้ยกมือขออนุญาตต่อประธานหรือผู้กำลังพูดทุกครั้ง ก่อนจะซักถามหรือแสดงความคิดเห็น และควรพูดจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

๔) ไม่เข้าไปในสถานที่ส่วนตัวของบุคคลอื่น โดยไม่ได้รับอนุญาต

๕) ไม่ละเมิดทรัพย์สินของผู้อื่นและส่วนรวม

๖) ร่วมกันคิดและวางแผนกำหนดขั้นตอนและเตรียมงานด้วยความรอบคอบ

๗) เสียสละเวลาและปัจจัยในการทำงานตามแผนการและขั้นตอนที่กำหนดไว้

๘) ร่วมมือกันทำงานทุกขั้นตอนด้วยความเต็มใจ กระจือรื้อร้นในการทำงานทุกขั้นตอนจนสำเร็จ ตั้งใจปฏิบัติให้สำเร็จตามเวลา

๙) ทำงานร่วมกันอย่างสันติวิธี รู้จักการประนีประนอมโดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมเป็นใหญ่ เช่น การยกกระสอบทรายกันน้ำท่วม

๑๐) ยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ เมื่อมีการประเมินผลการทำงาน^{๘๔}

สรุปได้ว่า การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียน ได้เรียนรู้ถึงหลักการของประชาธิปไตย โดยการเปิดโอกาสให้นักเรียน ได้ฝึกวิจิตคิด รู้จักพิจารณาโดยยึดหลักเหตุผล กล้าแสดงความคิดเห็น รู้จักประนีประนอม ยอมรับฟังความคิดเห็น เคารพสิทธิของผู้อื่น มีระเบียบวินัย และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิตตามวิถีของประชาธิปไตยได้อย่างถูกต้อง

^{๘๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๘.

^{๘๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๘-๓๙.

๒.๘ สภาพพื้นที่ทำวิจัย

โรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน (สาธิตประชาชนอุทิศ) ตั้งอยู่เลขที่ ๕๑ หมู่ที่ ๑๐ ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี เป็นโรงเรียนหลังแรกที่ตั้งขึ้นในตำบลหนองอิรุณ โดยมีนายใบ สาธิต เป็นผู้บริจาคทรัพย์จากที่ดิน จำนวน ๑๓ ไร่ ๑ งาน ๒๓ ตารางวา และบริจาคเงินร่วมกับประชาชน จัดสร้างเป็นโรงเรียนชั่วคราว แบบโรงเรียน กว้าง ๖ เมตร ยาว ๑๒ เมตร เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๓ มีนายวัฒนศิลป์ นิ่มนวล เป็นครูทำการสอน เปิดชั้นเตรียมประถม มีนักเรียน ๒๒ คน ต่อมาขยายชั้นเรียนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ มีนักเรียน ๘๓ คน ครู ๒ คน ปัจจุบันมีครู ๑๕ คน ภารโรง ๑ คน และมีอาคาร ๒ ชั้น ทั้งหมด ๓ หลัง โรงอาหาร ๑ หลัง มีนักเรียน ๓๕๔ คน มีการศึกษาระดับชั้นอนุบาล ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ปัจจุบันมี นายอรรถพล ปิ่นมัน เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน

๒.๙ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจภาคสนามที่ศึกษาถึงผลของความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทของโรงเรียนในการส่งเสริมประชาธิปไตยของ โรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ที่เปิดทำการเรียนการสอนอยู่ในภาคเรียนที่ ๒ / ๒๕๕๔ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้า งานวิจัยเชิงสำรวจหรืองานวิจัยภาคสนามที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

เกษณี เทศนา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาความรู้และเจตคติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย” ผลการศึกษวิจัยพบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความรู้เกี่ยวกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง มีเจตคติต่อการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับดี ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับเจตคติต่อการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ในทางบวก^๔

ภูวน อุ้นจันทร์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา : ศึกษาเปรียบเทียบ นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง” ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลางและผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ตัวแปรต่าง ๆ

^๔เกษณี เทศนา, “การศึกษาความรู้และเจตคติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), ๒๕๔๘, ๑๒๓ หน้า.

คือ สถาบันการศึกษา สายวิชาที่ศึกษา อายุ รายได้ต่อเดือน ความรู้เรื่องการเมืองไทย เป็นปัจจัยที่
จำแนกความแตกต่างของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย แต่ไม่พบว่า เพศ และ
ภูมิลำเนา เป็นปัจจัยที่จำแนกความแตกต่างของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย^{๖๖}

จันทร์วิภา ภัทรบดี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของระบอบ
ประชาธิปไตยของผู้นำเยาวชน ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสระบุรี ลพบุรี และสิงห์บุรี” ผลการวิจัย
พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและเคยเรียนหลักสูตรประชาธิปไตยในโรงเรียน
เกือบทั้งหมด มีความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยของผู้นำเยาวชนในภาพรวมอยู่ใน
ระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย ๓.๒๑ และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูงทุกหลักการ คือ มีระดับความเข้าใจ
เกี่ยวกับหลักการสำคัญในระบอบประชาธิปไตยในหลักความเสมอภาค โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๓
ในหลักกฎหมาย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๓ ในหลักอำนาจธิปไตยของปวงชน โดยมีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ ๔.๒๑ ในหลักเสรีภาพ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๐ และในหลักเสียงข้างมาก โดยมีค่าเฉลี่ย
กับ ๔.๐๑^{๖๗}

ชโลธรา อโนมาศ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของ
นักศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน” ปัจจัยส่วนบุคคล
ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะสังคมศาสตร์ และนักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา
รัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เป็นเพศ
ชายร้อยละ ๗๔.๒ และเป็นเพศหญิงร้อยละ ๒๕.๘ ส่วนใหญ่อายุต่ำกว่า ๓๗ ปี ร้อยละ ๕๒.๓
ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ ๑ ร้อยละ ๒๗.๑ สถานภาพสมรส ร้อยละ ๕๔.๒ อาชีพรับราชการ ร้อยละ
๖๕.๘ และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า ๑๐,๐๐๑ ร้อยละ ๕๑.๐ วัฒนธรรมทางการเมืองแบบ
ประชาธิปไตยของนักศึกษา พบว่า โดยรวมมีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
๔.๓๔ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของ
นักศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของ
นักศึกษา มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ ๐.๐๕ ส่วน เพศ ชั้นปีที่ศึกษา สถานภาพ

^{๖๖} ภูวน อุจน์จันทร์, “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา : ศึกษา
เปรียบเทียบ นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง”, วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), ๒๕๔๘, ๒๐๑ หน้า.

^{๖๗} จันทร์วิภา ภัทรบดี, “ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของระบอบประชาธิปไตยของผู้นำ
เยาวชน ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสระบุรี ลพบุรี และสิงห์บุรี”, การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐศาสตร
มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช), ๒๕๕๐, ๑๒๑ หน้า.

สมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน กับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ ๐.๐๕^{๔๔}

นิรุตต์ ตันเปรมวงษ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยม ปีที่ ๖ : ศึกษาเฉพาะ โรงเรียนในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมปีที่ ๖ ของเขตอำเภอกระทุ่มแบนมีในระดับมาก ทั้ง ๔ ด้าน คือ ๑) ด้านหลักการของประชาธิปไตย ๒) ด้านอุดมการณ์ของประชาธิปไตย ๓) ด้านรูปแบบของประชาธิปไตย และ ๔) ด้านการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย นักเรียนที่มีเพศ อายุ สถานศึกษา และเขตที่พักอาศัยแตกต่างกัน มีความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นสำคัญ คือ โรงเรียนควรมีการส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน การปกครองควรมีความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม โปร่งใส และสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมและให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยมากกว่านี้ ตัวแปรพื้นฐานกับตัวแปรที่ศึกษา พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษาไม่แตกต่างกันในระดับความเข้าใจ^{๔๕}

บุหงา ทาระพันธ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนยโสธรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ปีการศึกษา ๒๕๔๙” ผลการวิจัย พบว่านักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยและมีการร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยในระดับมาก เปรียบเทียบนักเรียนชายและนักเรียนหญิงด้านความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย ด้านการนำเรื่องระบอบประชาธิปไตยไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน เปรียบเทียบนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ด้านการร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยพบว่า นักเรียนชายมีระดับการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับประชาธิปไตยมากกว่านักเรียนหญิง ส่วนปัญหาและแนวทางส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

^{๔๔}ชโลธรา อโนมาศ, “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย), ๒๕๕๐, ๑๑๐ หน้า.

^{๔๕}นิรุตต์ ตันเปรมวงษ์, “ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมปีที่ ๖ : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย), ๒๕๕๐, ๑๐๘ หน้า.

พบว่า นักเรียนเสนอปัญหาประชาธิปไตยในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๖๖ และเสนอแนวทางส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๑๑^{๑๐}

พระมหาสมชาย ธีรปญฺโญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะกรณี นักเรียนโรงเรียนธรรมราชศึกษา อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจทางการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับต่ำ เมื่อจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลปรากฏว่านักเรียนซึ่งเป็นฆราวาสมีความรู้ความเข้าใจต่ำ ส่วนนักเรียนซึ่งเป็นบรรพชิตมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองระดับปานกลาง นอกจากนี้ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองของประเทศไทย ดังนี้ สถานการณ์การเมืองไทยช่วงนี้เชื่อว่ามีสาเหตุจากบุคคล ไม่ใช่มีสาเหตุจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ไม่ดี การทำงานของรัฐสภาควรอยู่บนพื้นฐานของความโปร่งใส ซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรมและสามัคคี การทำงานของรัฐบาลก็เต็มไปด้วยปัญหาการขาดความซื่อสัตย์และมีการทุจริตคอร์รัปชัน ในขณะที่การยึดอำนาจของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (Council of National Security) ช่วยทำให้สถานการณ์ความขัดแย้ง ความแตกแยกทางการเมืองกลับมามีความสุขในประเทศอีกครั้งหนึ่งดังนั้นจึงควรสนับสนุนส่งเสริมให้นักศึกษามีความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยทั้งในเรื่องของความหมายความสำคัญและองค์ประกอบของการปกครองระบอบประชาธิปไตยทั้งในเรื่องของอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย และรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้มากยิ่งขึ้น ที่ประกอบด้วยหลักการสำคัญดังต่อไปนี้ (๑) หลักที่ถือว่าประชาชนเป็นแหล่งที่เกิดและเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ (๒) หลักการในการมีส่วนร่วมของประชาชน (๓) การใช้หลักเหตุผล (๔) หลักการปกครองโดยเสียงข้างมากโดยไม่ละเมิดสิทธิของฝ่ายข้างน้อย (๕) กฎหมายหรือหลักนิติธรรม (๖) หลักความเสมอภาค^{๑๑}

^{๑๐}บุหงา ทาระพันธ์, “ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนยโสธรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ปีการศึกษา ๒๕๔๘”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๕๐, ๑๐๔ หน้า.

^{๑๑}พระมหาสมชาย ธีรปญฺโญ, “ความรู้ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะกรณี นักเรียนธรรมศึกษา อำเภอเมืองเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๕๐, ๘๕ หน้า.

พระมหาสาราญ บรรณามล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาวิถีชีวิตประชาธิปไตยสำหรับนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไผ่คำ อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมมีการปฏิบัติตนตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ทั้งด้านคารวธรรม สามัคคีธรรมและปัญญาธรรม นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องลงมติดีที่จะทำการพัฒนาวิถีประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรมเป็นอันแรก เพราะนักเรียนมีพฤติกรรมด้านกระบวนการพัฒนาวิถีชีวิตประชาธิปไตยร้อยละ ๘๐ นักเรียนประเมินการปฏิบัติตนเองตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม ขณะหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ การติดตามผลการปฏิบัติตนตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรม นักเรียนประเมินการปฏิบัติตนเองตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยด้านสามัคคีธรรมขณะหลังฝึกอบรม ๑ เดือนสูงกว่าฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑^๒

กรรณา ชันทอง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้เรื่องประชาธิปไตยของพนักงานบริษัทรอยัลอินดัสตรี (ไทยแลนด์) จำกัด มหาชน” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ ๑๘.๖ มีอายุระหว่าง ๓๖-๔๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๕ มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ปวช. คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๔ มีรายได้ต่อเดือนที่ ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๑ และมีภูมิลำเนาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๐ ๒) ความรู้เรื่องประชาธิปไตยของพนักงานบริษัทรอยัลอินดัสตรี (ไทยแลนด์) จำกัด มหาชน โดยรวมทั้ง ๓ ด้านคือ (๑) ด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย (๒) ด้านอุดมการณ์ของประชาธิปไตย (๓) ด้านการเลือกตั้ง อยู่ในระดับมาก ๓) พนักงานบริษัทรอยัลอินดัสตรี (ไทยแลนด์) จำกัด มหาชน ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และภูมิลำเนา แตกต่างกัน มีความรู้เรื่องประชาธิปไตย โดยรวมทั้ง ๓ ด้านไม่แตกต่างกัน และเมื่อแยกทดสอบในแต่ละด้านพบว่า พนักงานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความรู้เรื่องประชาธิปไตยในด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยและด้านอุดมการณ์ของประชาธิปไตยแตกต่างกัน พนักงานที่มีอายุแตกต่างกันมีความรู้เรื่องประชาธิปไตยในด้านอุดมการณ์ของประชาธิปไตยแตกต่างกัน พนักงานที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีความรู้เรื่องประชาธิปไตยในด้านอุดมการณ์ของประชาธิปไตยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่าง ๔) พนักงานได้เสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไขที่สำคัญคือ (๑) การปกครองมีความหย่อนยาน ไม่เด็ดขาด

^๒พระมหาสาราญ บรรณามล, “การพัฒนาวิถีชีวิตประชาธิปไตยสำหรับนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไผ่คำ อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี), ๒๕๕๐, ๘๗ หน้า.

เอาเปรียบคนจน คนรวยคือผู้มีอำนาจ แนวทางแก้ไขคือ ให้มีกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ตัดสิทธิ
 นักการเมืองทุจริตคอร์รัปชั่น (๒) การแสดงความคิดเห็นกันมากจนเกินไปจนเกิดความขัดแย้งเกิด
 การชุมนุมประท้วง แนวทางแก้ไขคือ ให้ความรู้ด้านกฎหมาย ประชาสัมพันธ์ และรณรงค์ในสิทธิ
 เสรีภาพอย่างทั่วถึง เพราะประชาชนยังขาดความรู้ในหลักการปกครองและการแสดงออกของ
 ระบอบประชาธิปไตย (๓) มีนายทุน มีผู้อุปถัมภ์ คนจนตกเป็นเหยื่อและถูกมองเป็นปัญหาสังคม
 แนวทางแก้ไขคือ รัฐควรส่งเสริมให้การศึกษาให้ความรู้แก่ภาคประชาชน^๓

สร้อยสุวรรณ พันธราช ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนยโสธรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัด
 ยโสธร” ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนยโสธรพิทยาคม ซึ่งส่วนใหญ่มีผลการเรียนในระดับ ๓.๐๑ – ๔.๐๐ มี
 อายุระหว่าง ๑๘ – ๑๙ ปี อาชีพผู้ปกครองส่วนมากเป็นเกษตรกร ลักษณะการปกครองระบอบ
 ประชาธิปไตย เห็นว่านักการเมืองในปัจจุบันต้องยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหาร
 เป็นสำคัญ ในระดับเห็นด้วย ค่าเฉลี่ย ๔.๓๖ เรื่องหลักการและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย เห็นว่า
 แม้ประชาชนจะมีความสามารถไม่เหมือนกัน รัฐควรจัดการศึกษาให้ประชาชนได้รับการศึกษาเท่า
 เทียมกันในระดับ เห็นด้วย ค่าเฉลี่ย ๔.๔๕ เรื่องการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตย เมื่อนักเรียนมี
 สิทธิในการเลือกตั้งนักเรียนคิดว่านักเรียนจะไปใช้สิทธินั้นทุกครั้ง ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง
 ค่าเฉลี่ย ๔.๕๖ และโดยภาพรวม นักเรียน มีความเข้าใจในระดับดี ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร
 พื้นฐานกับตัวแปรที่ศึกษา พบว่า อายุ เพศ เกรดเฉลี่ย อาชีพผู้ปกครองไม่มีผล ให้เกิดความแตกต่าง
 ในระดับความเห็น^๔

ร้อยเอกทวีศักดิ์ ศรีสละ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยของพลทหาร
 กองประจำการ : ศึกษาเฉพาะกรณีกรมทหารราบที่ ๒๑ รักษาพระองค์ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
 พระบรมราชินีนาถ” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๒๒-๒๓ ปี

^๓กรรณา จันทร์ทอง, “ความรู้เรื่องประชาธิปไตยของพนักงาน บริษัท รอยัลอินดัสตรี (ไทย
 แลนด์) จำกัด มหาชน” สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหา
 มกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๕๑, ๑๒๐ หน้า.

^๔สร้อยสุวรรณ พันธราช, “ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ ๖ : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนยโสธรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร”, สาร
 นิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหา มกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๕๑,
 ๘๐ หน้า.

คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๓๐ มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดชลบุรี คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๓๐ มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๖๐ บิดามีอาชีพเกษตรกรกรรม คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๖๐ และมารดามีอาชีพเกษตรกรกรรม คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๖๐ ๒) พลทหารกองประจำการกรมทหารราบที่ ๒๑ รักษาพระองค์ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถมีความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยโดยรวมทั้ง ๔ ด้านอยู่ในระดับมากแต่เมื่อแยกเป็นรายด้านคือ (๑) ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก (๒) ด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับมาก (๓) ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง และ (๔) ด้านการเลือกตั้งอยู่ในระดับมาก ๓) พลทหารกองประจำการกรมทหารราบที่ ๒๑ รักษาพระองค์ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ที่มีอายุ ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา อาชีพบิดา และอาชีพมารดา แตกต่างกัน มีความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยโดยรวมทั้ง ๔ ด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ๔) พลทหารกองประจำการกรมทหารราบที่ ๒๑ รักษาพระองค์ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ได้เสนอแนะปัญหา และแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยที่สำคัญคือ ๑) สืบสนับกับการเสนอข่าวสารทางการเมือง จึงควรทำการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับทราบข้อมูลที่แท้จริงในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ๒) การชุมนุมประท้วงเรียกร้องสิทธิของประชาชนส่วนน้อย ด้วยการกระทำผิดกฎหมาย และละเมิดสิทธิของคนส่วนใหญ่จึงควรนำข้อเรียกร้องของผู้ชุมนุมมาเข้าสู่กระบวนการพิจารณาในกรอบของรัฐสภา และ ๓) ประชาชนผู้มีสิทธิยังขาดเสียงในการลงคะแนนเลือกตั้ง จึงควรเร่งขจัดปัญหาความยากจนให้หมดไปจากสังคมไทย พร้อมกับส่งเสริมทางด้านการศึกษาให้ครอบคลุม^๕

พิบูลย์ สุขโพธิญาณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การเรียนรู้ทางการเมืองของสามเณรนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนด้วยการเลือกตั้งสภานักเรียน เป็นการฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้ทางการเมืองโดยตรง แต่หลักสูตรของการศึกษานั้น ไม่ได้มีวิชาที่เกี่ยวกับการเมืองโดยตรง ทางสถานศึกษาก็ได้จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมืองตามความเหมาะสมของงบประมาณ เพราะการเมืองนั้นพระสงฆ์จะต้องเรียนรู้ที่จะทำให้เกิดความเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้กับหลักพุทธธรรมในการพัฒนาการเมืองระบอบประชาธิปไตย สำหรับปัจจัยทางด้าน

^๕ ร้อยเอกทวีศักดิ์ ศรีสละ, “ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ : ศึกษาเฉพาะกรณี กรมทหารราบที่ ๒๑ รักษาพระองค์ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ”, สารนิพนธ์ศาสนาสาตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), ๒๕๕๑, ๑๒๗ หน้า.

อายุ การศึกษา ระยะเวลาการบวช ภูมิสำเนา และการเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับเมือง ไม่ได้มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียน และการเข้าถึงสื่อที่เป็นช่องทางการเรียนรู้ การเมืองของนักเรียนมีอย่างจำกัดทำให้ระดับการเรียนรู้ทางการเมืองอยู่ในระดับน้อย แต่ขัดกับทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็นไปในทางบวก^๖

อัมฤตา สารธิวงศ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่หลังรัฐประหาร ๑๙ กันยายน ๒๕๕๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๑” ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่อยู่ในระดับปานกลาง คือ มีการแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมืองบ้างบางครั้งตามโอกาส และตามความสะดวกของนักศึกษา และขณะที่นักศึกษาได้ศึกษาอยู่ในปัจจุบัน, อาชีพของบิดา, ประสบการณ์การเป็นผู้นำ, ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร และคุณสมบัติของผู้ลงสมัครเลือกตั้งที่นักศึกษาพิจารณา มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการวิจัยครั้งนี้ยังพบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีความสนใจในการติดตามข่าวสารสถานการณ์ทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางซึ่งไม่ได้ส่งผลต่อการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสาเหตุที่นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีความสนใจในการติดตามข่าวสารสถานการณ์ทางการเมืองเพียงในระดับปานกลาง ก็เนื่องจากการที่นักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ขาดความเข้าใจในบทบาทของตนเองต่อการแสดงการมีส่วนร่วมทางการเมือง ขาดจิตสำนึกในประโยชน์ส่วนร่วม นักศึกษาเกิดความเบื่อหน่ายต่อสถานการณ์ทางการเมืองที่วุ่นวาย นักศึกษาขาดการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา ครอบครัว ขาดโอกาสในการแสดงออกทางความคิด และขาดการยอมรับจากสังคมในลักษณะของการถูกมองว่าเป็นนักศึกษา นักศึกษามีสิ่งอื่นดึงดูดความสนใจ เช่น แฟชั่น เกมส์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้มีการเพิ่มหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาท และการเมืองให้กับนักศึกษาในทุกคณะมากขึ้น ให้ผู้ปกครองและคณาจารย์ส่งเสริมสนับสนุน และเปิดโอกาสให้นักศึกษามีการแสดงออกถึงความคิด หรือมีกิจกรรมให้แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น มีเวทีสาธารณะให้นักศึกษาแสดงออกทางการเมือง โดยเฉพาะการส่งเสริมให้นักศึกษาร่วมกิจกรรมทางการเมือง กิจกรรมเพื่อสังคมต่าง ๆ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดสำนึกของพลเมือง ความเสียสละ และ

^๖พิบูลย์ สุขโพธิญาณ, “การเรียนรู้ทางการเมืองของสามเณรนักเรียน โรงเรียนสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๕๒, ๘๒ หน้า.

เกิดจิตสาธารณะที่มุ่งให้ความสำคัญต่อประโยชน์ส่วนรวม เพื่อให้นักศึกษาตระหนักเห็นความสำคัญ
ในเรื่องการเมืองว่าเป็นเรื่องใกล้ตัว และออกมาแสดงบทบาททางการเมืองเพิ่มขึ้น^{๑๖}

สรุปได้ว่า จากการศึกษาเอกสารตำราวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนมีความสำคัญ
และเป็นเสมือนหัวใจอันสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ถ้าหากนักเรียนมีความรู้
ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยมาก และนำหลักการของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไป
ใช้อย่างแท้จริงแล้วย่อมจะส่งผลให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยเจริญ
ยิ่งขึ้นไปได้

^{๑๖} อัมฤตา สารธิวงศ์, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่หลัง
การรัฐประหารวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๕๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๑”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต,
(บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๕๒, ๑๐๘ หน้า.

๒.๑๐ สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้า เอกสารตำรา แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนั้น ผู้วิจัยได้นำทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยของวิสุทธิ์ โปธิ์แทน^{๕๔} แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยของกรมล ทองธรรมชาติ^{๕๕} และแนวคิดเกี่ยวกับด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ของชัยอนันต์ สมุทรวณิช^{๕๖} มาสรุปเป็นกรอบแนวคิด ได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

แผนภูมิที่ ๒.๑ สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

^{๕๔}วิสุทธิ์ โปธิ์แทน, ประชาธิปไตย : แนวความคิดและตัวแปรแบบประชาธิปไตยในอุดมคติ, อ่างแก้ว, หน้า ๒๒.

^{๕๕}กรมล ทองธรรมชาติ, การเมืองการปกครองของไทย, อ่างแก้ว, หน้า ๒๔.

^{๕๖}ชัยอนันต์ สมุทรวณิช, อุดมการณ์ทางการเมือง, อ่างแก้ว, หน้า ๑๕.

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี” นี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๒ เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
- ๓.๕ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๖ การวัดค่าตัวแปร
- ๓.๗ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๘ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๑.๑ ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ของภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๔ จำนวน ๑๒๐ คน*

๓.๑.๒ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ของภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๔ จำนวน ๕๒ คน โดยใช้การเปิดตารางสำเร็จรูปของเกรจซี่ (Krejcie) และมอร์แกน (Morgan)

งานทะเบียนและวัดผล, โรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี, ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕, (อัคราณา).

๓.๒ เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

ครั้งนี้ได้ใช้วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ ของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี จำนวน ๑๒๐ คน โดยใช้การเปิดตารางสำเร็จรูปของเกรจซี (Krejcie) และมอร์แกน (Morgan)^๒ และได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๕๒ คน แล้วนำมาหาสัดส่วนของประชากร (Proportional to Size) เพื่อหากกลุ่มตัวอย่างแยกแต่ละชั้นปีตามสูตรนี้^๓

$$n_1 = \frac{N_i}{N} \times n$$

เมื่อ n_1 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นปี
 N_i แทน จำนวนประชากรแต่ละชั้นปี
 n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมทุกชั้นปี
 N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

ตารางที่ ๓.๑ แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นปีการศึกษา

ชั้นปีการศึกษา	จำนวนนักเรียน (N_i)	กลุ่มตัวอย่าง (n_1)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๔๗	๓๖
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๔๒	๓๒
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๓๑	๒๔
รวม	๑๒๐ (N)	๕๒ (n)

เมื่อได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๕๒ คน ดังกล่าวแล้ว จึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก โดยวิธีเขียนชื่อนักเรียนแต่ละชั้นปีลงในกล่อง แล้วหยิบขึ้นมาครั้งละ ๑ ใบ และนำไปที่หยิบได้คืนเข้าที่เดิมและจับฉลากอีกจนครบตามจำนวนที่ต้องการในการเก็บรวบรวมข้อมูล

^๒บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕), หน้า ๔๓.

^๓กัลยา วานิชย์บัญชา, สถิติสำหรับงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๑๕.

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ๑ ชุด โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ไปถึงส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๓ ข้อ ลักษณะของคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ใน ๓ ด้าน จำนวน ๑๕ ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๕ ระดับ โดยกำหนดค่า ดังนี้

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ ๕
มาก	มีค่าเท่ากับ ๔
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ ๓
น้อย	มีค่าเท่ากับ ๒
น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ ๑

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี มีลักษณะปลายเปิด ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ๒) ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย และ ๓) ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย

๓.๔ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๓.๔.๑ ศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ ตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๓.๔.๒ สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษาวิจัย โดยใช้คำถาม ๒ ประเภท คือ แบบปลายปิดและแบบปลายเปิด

๓.๔.๓ นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจนเหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

๓.๔.๔ นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ ท่าน คือ

๑) พระมหาพรประสงค์ ปริณูญารเมธี

วุฒิศึกษา ศศ.ม. (พุทธศาสนศึกษา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์พิเศษ ศูนย์การศึกษาชลบุรี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

๒) นายสมบุญ พรหมหาราช

วุฒิการศึกษา ศน.ม. (รัฐศาสตร์การปกครอง)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ตำแหน่งปัจจุบัน หัวหน้ากลุ่มงานสนับสนุนสหราชอาณาจักรวัดและ
กรรมสิทธิ์ที่ดินฝ่ายกฎหมายและที่ดินการเคหะแห่งชาติ
อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

๓) นายอรรถพล ปิ่นม้น

วุฒิการศึกษา อ.ม. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยบูรพา
ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้อำนวยการ โรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน

เพื่อตรวจสอบหรือปรับปรุงแก้ไขความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา เพื่อให้ได้
แบบสอบถามที่ตรงตามเนื้อหา และความเหมาะสมของคำถาม

๓.๔.๕ นำแบบสอบถามหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือ
เนื้อหา (IOC) ตามสูตรดังนี้^๕

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ IOC แทนดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์
 $\sum x$ แทนผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ
 N แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยที่ +๑ แน่ใจว่าสอดคล้อง
 ๐ ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง
 -๑ แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ ๐.๖๖ ขึ้นไป จากข้อคำถามทั้งหมดจำนวน ๑๕ ข้อ
ใช้ได้จำนวน ๑๕ ข้อ

๓.๔.๖ ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่
ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

^๕ธีระศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ, เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา,
(นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๘), หน้า ๖๕.

๓.๔.๗ เมื่อผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความถูกต้องเสร็จแล้ว จึงนำไปใช้กับผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ โรงเรียนบ้านบึงมณูวิทยาคาร ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี จำนวน ๓๐ คน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (@-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)^๕ ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ ๐.๗๖

๓.๔.๘ นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้ว ไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

๓.๕ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๓.๕.๑ ขอนหนังสือจากห้องเรียนบัณฑิตศึกษา ศูนย์การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียน

๓.๕.๒ ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มประชากรที่ศึกษา

๓.๕.๓ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลคืนด้วยตนเอง

๓.๕.๔ เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว จำนวน ๕๒ ชุด คิดเป็น ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ จึงตรวจสอบความสมบูรณ์และจัดลำดับข้อมูล

๓.๕.๕ นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลต่อไป

๓.๖ การวัดค่าตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดการวัดค่าตัวแปร ซึ่งเป็นการแปลผลค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามในด้านต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้^๖

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{๕ - ๑}{๕} = \frac{๔}{๕} = ๐.๘๐$$

^๕ กัลยา วานิชย์บัญชา, สถิติสำหรับงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๓๕.

^๖ สรชัย พิศาลบุตร, เรียนรู้สถิติและการวิจัยด้วยกรณีศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท จูนพับลิชชิง จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๔๓.

ระดับความคิดเห็น	ระดับคะแนน	ช่วงค่าเฉลี่ย
มากที่สุด	๕	๔.๒๑ - ๕.๐๐
มาก	๔	๓.๔๑ - ๔.๒๐
ปานกลาง	๓	๒.๖๑ - ๓.๔๐
น้อย	๒	๑.๘๑ - ๒.๖๐
น้อยที่สุด	๑	๑.๐๐ - ๑.๘๐

๓.๗ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยนี้ได้ดำเนินการ โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

๓.๗.๑ วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๓.๗.๒ วิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๓.๗.๓ ทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี กับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างด้าน เพศโดยใช้การทดสอบค่าที (t - test) ส่วนด้านอายุ และชั้นปีการศึกษา ใช้การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ (Scheffe)

๓.๗.๔ วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยใช้การแจกแจง ค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

๓.๘ สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยเรื่องนี้ มีสถิติที่ใช้ในการวิจัย ๒ ประเภท ได้แก่

๓.๘.๑ สถิติการบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๓.๘.๒ สถิติอนุมานหรืออ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที (t - test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffe)

๓.๘.๓ สูตรการหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย

๑) การหาค่าร้อยละ (Percentage)^๑

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

$$P = \text{ค่าร้อยละ}$$

$$X = \text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม}$$

$$N = \text{จำนวนประชากร}$$

๒) การหาค่าเฉลี่ย (Mean)^๒

$$\bar{x} = \frac{\sum fx}{N}$$

$$\bar{X} = \text{ค่าเฉลี่ย}$$

$$\sum fx = \text{ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม}$$

$$N = \text{จำนวนประชากร}$$

๓) การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)^๓

$$S = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

$$S = \text{ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)}$$

^๑นิภา เมธธาวิชัย, วิทยาการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒๘.

^๒สังศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๗), หน้า ๕๕.

^๓ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐), หน้า ๕๓.

$$\sum fx = \text{ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ}$$

$$N = \text{จำนวนประชากร}$$

๔) การทดสอบสมมติฐาน (t-test)^{๑๑}

ใช้สูตร
$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ \bar{X}_1 , \bar{X}_2 แทนค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ ๑, ๒

S_1^2 , S_2^2 แทนความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ ๑, ๒

n_1 , n_2 แทนขนาดของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ ๑, ๒

df แทนชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degree of freedom)

๕) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ONE WAY ANOVA) หรือ (F-test)^{๑๒}

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

F = อัตราส่วนของความแปรปรวน

MS_b = ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w = ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

^{๑๑}นิภา เมธธาวิชัย, วิทยาการวิจัย, อ่างแก้ว, หน้า ๒๓๘.

^{๑๒}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๐.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ไว้ ๓ ประการ คือ

๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ของนักเรียนที่มีเพศ อายุ และชั้นปีการศึกษาต่างกัน

๓) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย (Simple random sampling) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๕๒ คน แล้วนำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติสำหรับตอบวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัยให้ครบถ้วนตามที่ตั้งไว้ มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ t (t – distribution)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F – distribution)
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (degree of freedom)
SS	แทน	ผลรวมกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสอง (Mean Square)
Sig.	แทน	นัยสำคัญทางสถิติ (Significance)
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔.๒ ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และชั้นปีการศึกษา ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย ใช้การทดสอบค่าที (t - test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการวิจัยเรื่องนี้ ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีคุณลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ และชั้นปีการศึกษา ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ปრაกฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	๔๕	๕๓.๓๐
หญิง	๔๓	๔๖.๗๐
รวม	๘๘	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๓๐ ส่วนเพศหญิง จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๗๐

ตารางที่ ๔.๒ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
๑๒ ปีลงมา	๕	๕.๘๐
๑๓ ปี	๒๒	๒๓.๕๐
๑๔ ปี	๓๗	๔๐.๒๐
๑๕ ปีขึ้นไป	๒๘	๒๖.๑๐
รวม	๙๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุ ๑๔ ปี จำนวน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๒๐ รองลงมา คือ มีอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๑๐ และน้อยที่สุดมีอายุ ๑๒ ปีลงมา จำนวน ๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๘๐

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามชั้นปีการศึกษา

ชั้นปีการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๓๖	๓๘.๐๐
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๓๒	๓๔.๘๐
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๒๔	๒๖.๒๐
รวม	๙๒	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากมีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๐๐ รองลงมา คือ มีการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ จำนวน ๓๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๘๐ และน้อยที่สุดมีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๒๐

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย
ของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

การศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริม
ประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี
ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตาราง
ประกอบการบรรยาย ปრაกฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลความคิดเห็นของ
นักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน
ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน

ข้อความ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย	๔.๓๕	๐.๕๕	มากที่สุด
๒. ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย	๔.๔๑	๐.๕๕	มากที่สุด
๓. ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย	๔.๔๑	๐.๕๖	มากที่สุด
รวม	๔.๔๐	๐.๕๓	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย
ของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นราย
ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า มากที่สุดคือ นักเรียนมีความคิดเห็นต่อ
บทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับ
มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากที่สุด
และน้อยที่สุด คือ ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย

ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. โรงเรียนสอนให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย	๔.๔๗	๐.๖๗	มากที่สุด
๒. โรงเรียนส่งเสริมความสามัคคี และการทำสาธารณประโยชน์แก่สังคม รู้จักเสียสละยอมรับเสี่ยงส่วนมาก	๔.๓๖	๐.๗๖	มากที่สุด
๓. โรงเรียนมีการส่งเสริมความรู้ด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยสอนให้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการดำเนินชีวิต	๔.๓๗	๐.๗๖	มากที่สุด
๔. ครูสอนให้นักเรียนได้ตัดสินใจด้วยวิธีการแบบประชาธิปไตย และยอมรับข้อผิดพลาดของตนเอง	๔.๔๐	๐.๘๖	มากที่สุด
๕. โรงเรียนสอนให้นักเรียนรู้จักสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคในการแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น	๔.๓๘	๐.๘๗	มากที่สุด
รวม	๔.๓๕	๐.๕๕	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า มากที่สุดคือ โรงเรียนสอนให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ครูสอนให้นักเรียนได้ตัดสินใจด้วยวิธีการแบบประชาธิปไตย และยอมรับข้อผิดพลาดของตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุดคือ โรงเรียนส่งเสริมความสามัคคี และการทำสาธารณประโยชน์แก่สังคม รู้จักเสียสละยอมรับเสี่ยงส่วนมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๖. โรงเรียนได้จัดให้นักเรียนได้มีการเลือกตั้งประธานนักเรียนตามระบอบประชาธิปไตย	๔.๕๑	๐.๗๐	มากที่สุด
๗. นักเรียนยึดมั่นในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย มีความภูมิใจในความเป็นไทยและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	๔.๔๘	๐.๗๗	มากที่สุด
๘. ครูและนักเรียนร่วมมือกันทำกิจกรรมในโรงเรียนตามระบอบประชาธิปไตย	๔.๓๕	๐.๘๖	มากที่สุด
๙. ครูสอนให้นักเรียนรู้จักทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยรู้จักการให้ รับผิดชอบ และยอมรับสิทธิผู้อื่น	๔.๔๖	๐.๗๑	มากที่สุด
๑๐. เพื่อนร่วมห้องเป็นตัวแทนของห้องเรียนเข้าร่วมประชุม แล้วนำหัวข้อประชุมมาชี้แจงให้นักเรียนทราบในกิจกรรมต่าง ๆ	๔.๒๖	๐.๘๗	มากที่สุด
รวม	๔.๔๑	๐.๕๕	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า นักเรียน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า มากที่สุดคือ โรงเรียนได้จัดให้นักเรียนได้มีการเลือกตั้งประธานนักเรียนตามระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ นักเรียนยึดมั่นในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย มีความภูมิใจในความเป็นไทยและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ เพื่อนร่วมห้องเป็นตัวแทนของห้องเรียนเข้าร่วมประชุม แล้วนำหัวข้อประชุมมาชี้แจงให้นักเรียนทราบในกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการแปลผล ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑๑. ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	๔.๖๒	๐.๖๖	มากที่สุด
๑๒. โรงเรียนมีระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินการของคณะกรรมการนักเรียนเหมือนรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ	๔.๒๔	๐.๕๓	มากที่สุด
๑๓. นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นสร้างสรรค์ตามความสนใจ ความรู้ความสามารถของตนเอง	๔.๓๕	๐.๘๔	มากที่สุด
๑๔. โรงเรียนจำลองรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยมาใช้ เช่น มีประธาน รองประธาน คณะกรรมการ และมีครูเป็นที่ปรึกษา	๔.๔๖	๐.๗๔	มากที่สุด
๑๕. นักเรียนมีการทำงานเป็นกลุ่ม โดยมีกรวางแผนเลือกผู้นำ ตัดสินใจร่วมกัน และประเมินผลการทำงาน	๔.๓๕	๐.๗๘	มากที่สุด
รวม	๔.๔๑	๐.๕๖	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า มากที่สุดคือ ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ โรงเรียนจำลองรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยมาใช้ เช่น มีประธาน รองประธาน คณะกรรมการ และมีครูเป็นที่ปรึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ โรงเรียนมีระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินการของคณะกรรมการนักเรียนเหมือนรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตอนที่ ๓ การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ว่า นักเรียนที่มีเพศ อายุ และชั้นปี การศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย และด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยรวมทั้ง ๓ ด้านแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย ของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	๔๕	๔.๓๓	๐.๖๗	มากที่สุด
หญิง	๔๓	๔.๔๖	๐.๔๘	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า นักเรียนทั้งเพศหญิง และเพศชาย มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของ โรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ ๔.๙ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig. (2 - tailed)
ชาย	๔๕	๔.๓๓	๐.๖๗	-๑.๑๒	๐.๒๖
หญิง	๔๓	๔.๔๖	๐.๔๘		

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	๔๕	๔.๓๔	๐.๖๖	มากที่สุด
หญิง	๔๓	๔.๕๐	๐.๓๕	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า นักเรียนทั้งเพศหญิง และเพศชาย มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig. (2 - tailed)
ชาย	๔๕	๔.๓๔	๐.๖๖	-๑.๔๒	๐.๑๕
หญิง	๔๓	๔.๕๐	๐.๓๕		

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่านักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ
 บทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนอง
 อีรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	๔๕	๔.๓๕	๐.๖๔	มากที่สุด
หญิง	๔๓	๔.๔๗	๐.๔๕	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า นักเรียนทั้งเพศหญิง และเพศชาย มีความคิดเห็นต่อบทบาทใน
 การส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ด้านรูปแบบการปกครองระบอบ
 ประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ ๔.๑๓ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริม
 ประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอีรุณ อำเภอบ้านบึง
 จังหวัดชลบุรี ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig. (2 - tailed)
ชาย	๔๕	๔.๓๕	๐.๖๔	-๑.๐๘	๐.๒๘
หญิง	๔๓	๔.๔๗	๐.๔๕		

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริม
 ประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	๔๕	๔.๓๔	๐.๖๒	มากที่สุด
หญิง	๔๓	๔.๔๘	๐.๓๕	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๔ นักเรียน ทั้งเพศหญิง และเพศชาย มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig. (2 - tailed)
ชาย	๔๕	๔.๓๔	๐.๖๒	-๑.๒๕	๐.๑๕
หญิง	๔๓	๔.๔๘	๐.๓๕		

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ
 บทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบล
 หนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย จำแนก
 ตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑๒ ปีลงมา	๕	๔.๕๗	๐.๔๒	มากที่สุด
๑๓ ปี	๒๒	๔.๔๐	๐.๕๐	มากที่สุด
๑๔ ปี	๓๗	๔.๓๗	๐.๖๓	มากที่สุด
๑๕ ปีขึ้นไป	๒๔	๔.๒๖	๐.๖๓	มากที่สุด
รวม	๕๒	๔.๓๕	๐.๕๕	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย
 ของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุ โดยรวมอยู่ใน
 ระดับมากที่สุด เมื่อแยกตามช่วงอายุ พบว่า มากที่สุด คือ นักเรียนที่มีอายุ ๑๒ ปีลงมา มีความคิดเห็น
 ต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน อยู่ในระดับมากที่สุด
 รองลงมา คือ ผู้ที่มีอายุ ๑๓ ปี อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป อยู่ใน
 ระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการ
 ส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง
 จังหวัดชลบุรี ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๐.๕๕	๓	๐.๓๑	๐.๕๐	๐.๔๔
ภายในกลุ่ม	๓๑.๐๔	๔๘	๐.๓๕		
รวม	๓๑.๕๙	๕๑			

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริม
 ประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ
บทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนอง
อิฐณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑๒ ปีลงมา	๕	๔.๕๑	๐.๗๖	มากที่สุด
๑๓ ปี	๒๒	๔.๕๒	๐.๔๒	มากที่สุด
๑๔ ปี	๓๗	๔.๔๘	๐.๔๔	มากที่สุด
๑๕ ปีขึ้นไป	๒๔	๔.๑๕	๐.๖๕	มากที่สุด
รวม	๕๒	๔.๔๑	๐.๕๕	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย
ของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุ โดยรวมอยู่ใน
ระดับมากที่สุด เมื่อแยกตามช่วงอายุ พบว่า มากที่สุด คือ นักเรียนที่มีอายุ ๑๓ ปี มีความคิดเห็นต่อ
บทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน อยู่ในระดับมากที่สุด
รองลงมา คือ ผู้ที่มีอายุ ๑๒ ปีลงมา อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป
อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๙ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการ
ส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิฐณ อำเภอบ้านบึง
จังหวัดชลบุรี ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๑.๗๑	๓	๐.๕๗	๑.๕๐	๐.๑๓
ภายในกลุ่ม	๒๖.๔๔	๔๘	๐.๓๐		
รวม	๒๘.๑๖	๕๑			

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริม
ประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ
 บทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนอง
 อีรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑๒ ปีลงมา	๕	๔.๕๓	๐.๖๔	มากที่สุด
๑๓ ปี	๒๒	๔.๕๑	๐.๓๖	มากที่สุด
๑๔ ปี	๓๗	๔.๔๕	๐.๕๐	มากที่สุด
๑๕ ปีขึ้นไป	๒๔	๔.๒๐	๐.๗๓	มาก
รวม	๘๘	๔.๔๑	๐.๕๖	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตย
 ของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุ
 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกตามช่วงอายุ พบว่า มากที่สุด คือ นักเรียนที่มีอายุ ๑๒ ปีลงมา
 มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน อยู่ใน
 ระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้ที่มีอายุ ๑๓ ปี อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีอายุ ๑๕
 ปีขึ้นไป อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๑.๕๒	๓	๐.๕๐	๑.๖๑	๐.๑๕
ภายในกลุ่ม	๒๗.๗๐	๘๘	๐.๓๑		
รวม	๒๙.๒๒	๙๑			

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามอายุ

อายุ	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑๒ ปีลงมา	๕	๔.๕๔	๐.๕๘	มากที่สุด
๑๓ ปี	๒๒	๔.๕๑	๐.๓๗	มากที่สุด
๑๔ ปี	๓๗	๔.๔๓	๐.๔๘	มากที่สุด
๑๕ ปีขึ้นไป	๒๘	๔.๒๑	๐.๖๖	มากที่สุด
รวม	๙๒	๔.๔๐	๐.๕๓	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกตามช่วงอายุ พบว่า มากที่สุด คือ นักเรียนที่มีอายุ ๑๒ ปีลงมา มีคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้ที่มีอายุ ๑๓ ปี อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีอายุ ๑๕ ปีขึ้นไปอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๓ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๑.๒๕	๓	๐.๔๓	๑.๕๕	๐.๒๐
ภายในกลุ่ม	๒๔.๔๒	๘๘	๐.๒๗		
รวม	๒๕.๖๗	๙๑			

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๔ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย จำแนกตามชั้นปีการศึกษา

ชั้นปีการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๓๖	๔.๖๒	๐.๔๒	มากที่สุด
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๓๒	๔.๑๕	๐.๖๘	มาก
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๒๔	๔.๓๒	๐.๕๗	มากที่สุด
รวม	๙๒	๔.๓๕	๐.๕๕	มากที่สุด

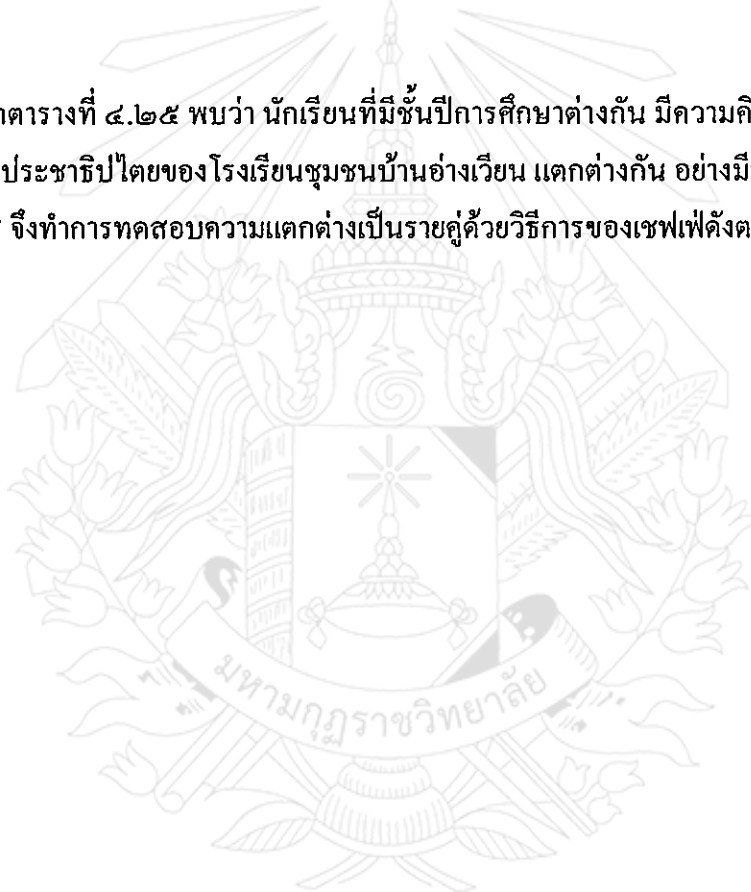
จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย จำแนกตามชั้นปีการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกตามชั้นปีการศึกษา พบว่า มากที่สุด คือ นักเรียนที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอ บ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย จำแนกตามชั้นปี การศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๓.๒๗	๒	๑.๖๓	๕.๐๖	๐.๐๐*
ภายในกลุ่ม	๒๘.๗๒	๘๕	๐.๓๒		
รวม	๓๑.๙๙	๘๗			

* $P < 0.05$

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า นักเรียนที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ดังตารางที่ ๔.๒๖

ตารางที่ ๔.๒๖ แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé)

ชั้นปีการศึกษา	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ($\bar{X} = ๔.๖๒$)	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ($\bar{X} = ๔.๑๕$)	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ($\bar{X} = ๔.๓๒$)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ($\bar{X} = ๔.๖๒$)	-	-	-
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ($\bar{X} = ๔.๑๕$)	๐.๔๒*	-	-
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ($\bar{X} = ๔.๓๒$)	๐.๒๕	- ๐.๑๓	-

* $P < ๐.๐๕$

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่า นักเรียนที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย แตกต่างกับผู้ที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนนอกนั้น ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ ๔.๒๖ แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé)

ชั้นปีการศึกษา	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ($\bar{X} = ๔.๖๒$)	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ($\bar{X} = ๔.๑๕$)	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ($\bar{X} = ๔.๓๒$)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ($\bar{X} = ๔.๖๒$)	-		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ($\bar{X} = ๔.๑๕$)	๐.๔๒*	-	
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ($\bar{X} = ๔.๓๒$)	๐.๒๕	- ๐.๑๓	-

* $p < ๐.๐๕$

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่า นักเรียนที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย แตกต่างกับผู้ที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ ๔.๒๗ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย จำแนกตามชั้นปีการศึกษา

ชั้นปีการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๓๖	๔.๖๕	๐.๔๗	มากที่สุด
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๓๒	๔.๒๕	๐.๕๕	มากที่สุด
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๒๔	๔.๒๘	๐.๕๗	มากที่สุด
รวม	๙๒	๔.๔๑	๐.๕๕	มากที่สุด

จากตารางที่ ๔.๒๗ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย จำแนกตามชั้นปีการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกตามชั้นปีการศึกษา พบว่า มากที่สุด คือ นักเรียนที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๘ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย จำแนกตามชั้นปีการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๓.๓๐	๒	๐.๐๔	๕.๕๑	๐.๐๐*
ภายในกลุ่ม	๒๔.๘๖	๘๙	๐.๒๘		
รวม	๒๘.๑๖	๙๑			

* $P < ๐.๐๕$

จากตารางที่ ๔.๒๘ พบว่า นักเรียนที่มีชั้นปีการศึกษต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ ดังตารางที่ ๔.๒๙

ตารางที่ ๔.๒๕ แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffé)

ชั้นปีการศึกษา	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ($\bar{X} = ๔.๖๕$)	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ($\bar{X} = ๔.๒๕$)	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ($\bar{X} = ๔.๒๘$)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ($\bar{X} = ๔.๖๕$)	-		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ($\bar{X} = ๔.๒๕$)	๐.๓๕*	-	
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ($\bar{X} = ๔.๒๘$)	๐.๓๗*	- ๐.๐๒	-

* $P < ๐.๐๕$

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า นักเรียนที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย แตกต่างกับผู้ที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ ๔.๓๐ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ
 บทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนอง
 อีรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 จำแนกตามชั้นปีการศึกษา

ชั้นปีการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๓๖	๔.๖๓	๐.๔๑	มากที่สุด
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๓๒	๔.๒๖	๐.๕๗	มากที่สุด
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๒๔	๔.๒๖	๐.๖๖	มากที่สุด
รวม	๙๒	๔.๔๑	๐.๕๖	มากที่สุด

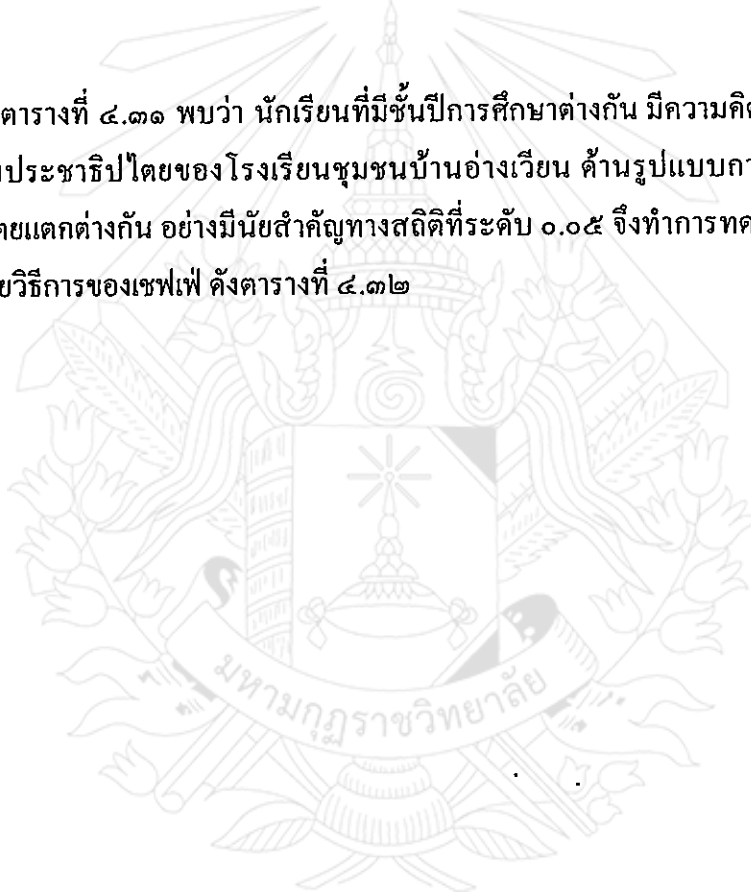
จากตารางที่ ๔.๓๐ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย จำแนกตามชั้นปีการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกตามชั้นปีการศึกษา พบว่า มากที่สุด คือ นักเรียนที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓๑ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อําเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย จําแนกตามชั้นปีการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๓.๐๗	๒	๑.๕๓	๕.๒๓	๐.๐๐*
ภายในกลุ่ม	๒๖.๑๕	๘๕	๐.๒๕		
รวม	๒๙.๒๒	๘๗			

* $P < 0.05$

จากตารางที่ ๔.๓๑ พบว่า นักเรียนที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ่ ดังตารางที่ ๔.๓๒

ตารางที่ ๔.๓๒ แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé)

ชั้นปีการศึกษา	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ($\bar{X} = ๔.๖๓$)	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ($\bar{X} = ๔.๒๖$)	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ($\bar{X} = ๔.๒๖$)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ($\bar{X} = ๔.๖๓$)	-		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ($\bar{X} = ๔.๒๖$)	๐.๓๗*	-	
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ($\bar{X} = ๔.๒๖$)	๐.๓๗*	- ๐.๐๐	-

* $P < ๐.๐๕$

จากตารางที่ ๔.๓๒ พบว่า นักเรียนที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย แตกต่างกับผู้ที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนนอกนั้นไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตารางที่ ๔.๓๓ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อ
 บทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบล
 หนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามชั้นปี
 การศึกษา

ชั้นปีการศึกษา	n	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๓๖	๔.๖๓	๐.๓๕	มากที่สุด
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๓๒	๔.๒๓	๐.๕๕	มากที่สุด
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๒๔	๔.๒๕	๐.๕๗	มากที่สุด
รวม	๙๒	๔.๔๐	๐.๕๓	มากที่สุด

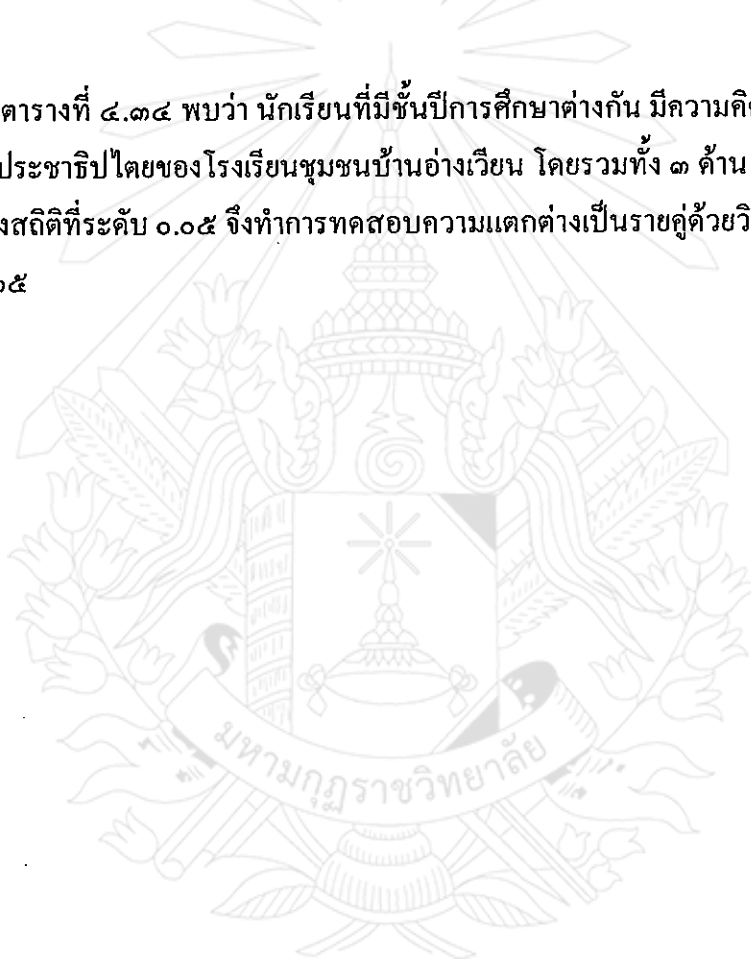
จากตารางที่ ๔.๓๓ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามชั้นปีการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกตามชั้นปีการศึกษา พบว่า มากที่สุด คือ นักเรียนที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ อยู่ในระดับมากที่สุด และน้อยที่สุดคือ ผู้ที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓๔ แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอ บ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามชั้นปีการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	๓.๑๗	๒	๑.๕๘	๖.๒๖	๐.๐๐*
ภายในกลุ่ม	๒๒.๕๔	๘๕	๐.๒๕		
รวม	๒๕.๗๑	๘๗			

* $P < ๐.๐๕$

จากตารางที่ ๔.๓๔ พบว่า นักเรียนที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ ดังตารางที่ ๔.๓๕

ตารางที่ ๔.๓๕ แสดงการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยรวม ๓ ด้าน ที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffé)

ชั้นปีการศึกษา	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ($\bar{X} = ๔.๖๓$)	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ($\bar{X} = ๔.๒๓$)	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ($\bar{X} = ๔.๒๕$)
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ($\bar{X} = ๔.๖๓$)	-		
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ($\bar{X} = ๔.๒๓$)	๐.๔๐*	-	
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ($\bar{X} = ๔.๒๕$)	๐.๓๒*	-๐.๐๕	-

* $P < ๐.๐๕$

จากตารางที่ ๔.๓๕ พบว่า นักเรียนที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง โดยรวม ๓ ด้านแตกต่างกันกับผู้ที่มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนนอกนั้น ไม่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) สำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๓๖ แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. ผู้บริหารและบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนต้องเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนอย่างจริงจัง โดยมีนโยบายและแผนงาน/โครงการ เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม	๑๐
๒. บุคลากรในโรงเรียนต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักกล้าแสดงออก รู้จักใช้ความคิด ฝึกฝนให้นักเรียนรู้จักปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อตกลง รู้จักสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น จะต้องปลูกฝังและพัฒนาวิถีชีวิตประชาธิปไตยอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และเป็นระบบ	๑๕
รวม	๒๕

จากตารางที่ ๔.๓๖ พบว่า นักเรียน จำนวน ๒๕ คน ได้เสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง มากที่สุด คือ บุคลากรในโรงเรียนต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักกล้าแสดงออก รู้จักใช้ความคิด ฝึกฝนให้นักเรียนรู้จักปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อตกลง รู้จักสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น จะต้องปลูกฝังและพัฒนาวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และเป็นระบบ และน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารและบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนต้องเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุน กิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนอย่างจริงจัง โดยมีนโยบายและแผนงาน/โครงการ เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ตารางที่ ๔.๓๗ แสดงจำนวนความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริม
ประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง
จังหวัดชลบุรี ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. โรงเรียนต้องพัฒนานักเรียนด้านปัญญารธรรม โดยปลูกฝังและสร้างเสริมให้นักเรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจโดยใช้เหตุผลและอธิบายได้ และสามารถแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผลบนพื้นฐานของข้อมูลที่ต้องการ	๘
๒. โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตยให้กับนักเรียนในลักษณะต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ การจัดกิจกรรมเพื่อรักษาศิลปวัฒนธรรมของไทย การจัดกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน การจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ การจัดกิจกรรมด้านอาสาพัฒนาและบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น	๑๖
รวม	๒๔

จากตารางที่ ๔.๓๗ พบว่า นักเรียน จำนวน ๒๔ คน ได้เสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง มากที่สุด คือ โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตประชาธิปไตยให้กับนักเรียนในลักษณะต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ การจัดกิจกรรมเพื่อรักษาศิลปวัฒนธรรมของไทย การจัดกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน การจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ การจัดกิจกรรมด้านอาสาพัฒนาและบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น และน้อยที่สุด คือ โรงเรียนต้องพัฒนานักเรียนด้านปัญญารธรรม โดยปลูกฝังและสร้างเสริมให้นักเรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจโดยใช้เหตุผลและอธิบายได้ และสามารถแก้ปัญหาโดยใช้เหตุผลบนพื้นฐานของข้อมูลที่ต้องการ

ตารางที่ ๔.๓๘ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้าน
อ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ด้านรูปแบบการปกครอง
ระบอบประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
๑. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน เน้นให้ครูผู้สอนทุกคนจัดกิจกรรม การเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่มในทุกกลุ่มประสบการณ์/รายวิชาตามหลักสูตร เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นกระบวนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันวางแผน และร่วมกันประเมินผล รวมทั้งช่วยสร้างเสริมให้นักเรียน ได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะทางสังคม ทักษะในการศึกษาค้นคว้า ทักษะทางปัญญา และทักษะในการทำงานกลุ่ม	๑๘
๒. โรงเรียนควรประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน เพื่อช่วยกันปลูกฝังและพัฒนาวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยของนักเรียน	๑๑
รวม	๒๙

จากตารางที่ ๔.๓๘ พบว่า นักเรียน จำนวน ๒๙ คน ได้เสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน มากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน เน้นให้ครูผู้สอนทุกคนจัดกิจกรรม การเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มในทุกกลุ่มประสบการณ์ / รายวิชาตามหลักสูตร เนื่องจากการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นกระบวนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันวางแผน และร่วมกันประเมินผล รวมทั้งช่วยสร้างเสริมให้นักเรียน ได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะทางสังคม ทักษะในการศึกษาค้นคว้า ทักษะทางปัญญา และทักษะในการทำงานกลุ่ม และน้อยที่สุด คือ โรงเรียนควรประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน เพื่อช่วยกันปลูกฝังและพัฒนาวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยของนักเรียน

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านมิ่ง จังหวัดชลบุรี” มีสภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา คือการจะส่งเสริมคุณค่าของระบอบประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงเพื่อให้เกิดขึ้นกับบุคคลได้นั้น จะต้องผ่านกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมและทางการเมือง (Political Socialization) ซึ่งโรงเรียนนับเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อการวางรากฐานประชาธิปไตยให้แก่นักเรียน เพราะการปลูกฝังแนวคิด อุดมการณ์ รูปแบบการปกครอง และวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยในโรงเรียนจะทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

บทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยจึงมีความสำคัญมาก นอกจากนี้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกหลักสูตร เช่น การจัดตั้งสภานักเรียน โดยอาศัยรูปแบบของรัฐบาล วิธีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร การทำงาน โดยอาศัยกระบวนการกลุ่ม ฯลฯ นับเป็นรูปแบบของรัฐบาล วิธีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร การทำงาน โดยอาศัยกระบวนการกลุ่ม ฯลฯ นับเป็นวิธีการที่ดีในการส่งเสริมให้นักเรียนมีความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ปัจจุบันนักเรียนยังขาดอุดมการณ์ แนวคิด วิถีชีวิต และรูปแบบของระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นเรื่องที่จะต้องเข้าใจถึงสิทธิหน้าที่พลเมืองตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้ไว้ และสภาพปัญหาในปัจจุบันการพัฒนาประเทศได้หยุดชะงัก กลับจะถดถอยหลังลงคลอง ทำให้ประชาธิปไตยไทยขาดความต่อเนื่องถลำหลัง เกิดจากบุคลากรในสังคมแสวงหาอำนาจ เพื่อประโยชน์ตนและพวกพ้อง เกิดการฉีกรัฐธรรมนูญ ไม่เคารพกฎกติกาของความชอบธรรม ใช้รัฐธรรมนูญเปลืองที่สุดก็ได้ เพราะนักการเมืองเป็นสำคัญที่ขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องแท้ และไม่ปฏิบัติตามอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย มัวหลงอยู่กับอำนาจเงิน อำนาจอิทธิพล อำนาจพวกมากลากไป จนถูกต่างชาติเข้าแทรกแซงกิจการภายในของประเทศชาติ มีการไหลของวัฒนธรรม นักการเมืองขาดผลประ โยชน์ที่กล่าวมาจึงขาดเสถียรภาพที่มั่นคง

โรงเรียนจึงจำเป็นต้องนำปัญหาในเรื่องของบทบาทดังกล่าว ไปจัดกระบวนการให้ครอบคลุมในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านความรู้หรือทฤษฎี เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถที่จะนำความรู้ไปปฏิบัติใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาของสังคม สามารถแก้ไขปัญหาและ

มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมตามบทบาทหน้าที่ของตน โดยใช้เหตุผล กระบวนการกลุ่มและวิธีการที่หลากหลาย ยึดมั่นในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย หลักธรรมและคุณธรรมที่มีค่านิยมที่พึงประสงค์ รักและผูกพันกับท้องถิ่นจนถึงประเทศชาติ มีความภูมิใจในความเป็นไทย และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ สามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มุ่งมั่นในการทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทที่โรงเรียนได้ปลูกฝัง เพื่อจะได้นำผลการวิจัยเป็นข้อมูล ในการประชาสัมพันธ์ อบรม พัฒนา ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยให้แก่นักเรียน ซึ่งจะนำไปสู่การปลูกฝังบ่มเพาะให้เกิดค่านิยมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดในโอกาสต่อไป

ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยว่า นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ที่มีเพศ อายุ และชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน แตกต่างกัน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓ โรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๕๒ คน โดยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเปิดตารางของเกรสซี (Krejcie) และมอร์แกน (Morgan) ใช้วิธีการสุ่มอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการจับฉลาก โดยวิธีหยิบครั้งละ ๑ ใบ และนำไปที่หยิบได้คืนเข้าที่เดิมแล้วจับฉลากอีกจนครบตามจำนวนที่ต้องการในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด ใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าที (t - test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffe) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ซึ่งสามารถสรุปผลของการวิจัย ตามข้อค้นพบ (Fact Findings) ได้ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๓๐ มีอายุ ๑๔ ปี จำนวน ๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๒๐ มีการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๐๐

๕.๑.๒ ผลการศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด และจำแนกในแต่ละด้าน โดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด มีดังต่อไปนี้

๑) ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง อยู่ในระดับมากที่สุด

๒) ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง อยู่ในระดับมากที่สุด

๓) ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง อยู่ในระดับมากที่สุด

๕.๑.๓ ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี พบว่า นักเรียนที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อแยกทดสอบในแต่ละด้าน มีรายละเอียดดังนี้

๑) ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนที่มีเพศ และอายุต่างก็มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๒) ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนที่มีเพศ และอายุต่างก็มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓) ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนที่มีเพศ และอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง ไม่แตกต่างกัน แต่นักเรียนที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๑.๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ ตำบลบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ดังนี้

๑) ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย บุคลากรในโรงเรียนต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี โดยต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักกล้าแสดงออก รู้จักใช้ความคิด ฝึกฝนให้นักเรียนรู้จักปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อตกลง รู้จักเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น จะต้องปลูกฝังและพัฒนาวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง และเป็นระบบ

๒) ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้กับนักเรียนในลักษณะต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ การจัดกิจกรรมเพื่อรักษาศิลปวัฒนธรรมของไทย การจัดกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน การจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ การจัดกิจกรรมด้านอาสาพัฒนาและบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

๓) ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน เน้นให้ครูผู้สอนทุกคนจัดกิจกรรม การเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่มในทุกกลุ่มประสบการณ์/รายวิชาตามหลักสูตร เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นกระบวนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันวางแผน และร่วมกันประเมินผล รวมทั้งช่วยสร้างเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้แก่ ทักษะทางสังคม ทักษะในการศึกษาค้นคว้า ทักษะทางปัญญา และทักษะในการทำงานกลุ่ม

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

๕.๒.๑ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนว่าต้องยึดหลักการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นสำคัญ และหลักการดังกล่าวนั้นต้องได้รับการยอมรับโดยทั่วกัน สร้างรูปแบบในการปกครองอย่างมีระบบ เพื่อสร้างผลผลิตทางสังคมให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์และสงบสุข ด้วยการแสดงออกทางด้านความคิดเห็นต่าง ๆ ในเรื่องการเมืองแบบตรงไปตรงมา จะต้องยึดหัวใจสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ ต้องมีความเอื้อเฟื้อทางใจว่าการใช้สิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคในทุก ๆ ด้านอย่างสมเหตุสมผล

และต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของทฤษฎีประชาธิปไตยว่าด้วยการประสานกลมเกลียวกัน สร้างความ
 ผาสุกในสังคม ไม่ให้สังคมแตกแยก ขอมรับการเลือกตั้งในรูปแบบมติเสียงข้างมาก และเคารพเสียง
 น้อยว่าเป็นเสียงสวรรค์ คือเสียงอันบริสุทธิ์ เป็นอธิปไตยของปวงชน (Popular Sovereignty) ถือเป็น
 เป็นความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ อมร รักษาสัตย์
 และคณะ ได้กล่าวถึงหลักการของประชาธิปไตยว่า ประชาธิปไตย คือ ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจ
 อธิปไตย เป็นผู้ทรงอำนาจสูงสุด รัฐบาลจะใช้อำนาจโดยได้รับความยินยอมจากประชาชน โดยผ่าน
 การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรและพนักงานของรัฐอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม โดยประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้ง
 ตามสิทธิของตนตามครรลองในระบอบประชาธิปไตยอย่างอิสระปราศจากการบงการจากผู้มี
 อำนาจ โดยประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศอยู่ตลอดเวลา อำนาจในการปกครอง
 ต้องไม่อยู่ในกำมือของคนเดียวหรือกลุ่มเดียว รัฐบาลจะต้องส่งเสริมสนับสนุนสิทธิเสรีภาพ ความ
 เสมอภาคของพลเมือง ต้องใช้กฎหมายหรือหลักนิติธรรม ไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจในการปกครอง
 ประเทศหรือประชาชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สมิท และชูร์เชอร์ (Smit and
 Shucher) ให้ความหมายว่า ประชาธิปไตยคือการปกครองโดยประชาชนในทางปฏิบัติหมายถึงว่า
 อำนาจที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับประเด็นปัญหาสำคัญของนโยบายสาธารณะต้องอยู่กับคนจำนวนมาก
 หรือข้างมากของชุมชนนั้น และในการตัดสินใจเช่นนั้นแต่ละคนจะออกเสียงได้เสียงเดียวไม่มีใคร
 จะมีเสียงได้มากกว่าหนึ่งเสียง ดังนั้น ประชาธิปไตย จึงอธิบายได้ว่า รัฐบาล คือความยินยอมและ
 ความเสมอภาคทางการเมืองประชาชนให้อำนาจโดยทางตรง (เช่น ในการลงมติขึ้นชั้น หรือในการ
 ประชุมชาวเมือง) หรือ โดยอ้อมผ่านสถาบันตัวแทนซึ่งบทบาทของประชาชนจะมาจำกัดอยู่ที่บัตร
 เลือกตั้งที่จะบังคับความรับผิดชอบให้บังเกิดแก่ผู้ที่ได้รับมอบอำนาจไป

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีค่าแปลผล อยู่ใน
 ระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนมีความสนใจและติดตามข่าวสารบ้านเมืองพอสมควรและ
 สามารถที่จะศึกษาหาความรู้ผ่านสื่อสารสนเทศหรืออินเทอร์เน็ต (Internet) ที่เกี่ยวกับหลักการของ
 ประชาธิปไตย นอกจากนี้นักเรียนยังได้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกให้รู้จักการทำงานร่วมกัน รู้จักแบ่งงาน
 กันรับผิดชอบ รู้จักการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ทำใ้
 นักเรียนมีประสบการณ์และวุฒิภาวะดีขึ้น ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดให้มีการเลือกตั้งสภา
 นักเรียน ตั้งแต่การหาเสียง สมัครเป็นประธานและคณะกรรมการสภานักเรียน มีการประชาสัมพันธ์
 แนะนำผู้สมัคร บรรยายภาคีถัก และกิจกรรมเข้าแถวก่อนเข้าชั้นเรียน เป็นการกระตุ้นให้นักเรียน
 ใช้สิทธิหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา จะเป็นพื้นฐานในการ
 ฝึกอบรมกระบวนการของประชาธิปไตยและจะมีส่วนอย่างสำคัญในการฝึกวิถีประชาธิปไตยให้กับ
 นักเรียนทำให้ส่งผลดีทั้งทางตรงและทางอ้อมในการพัฒนาประชาธิปไตย อีกทั้งยังจะเป็น

ประโยชน์อย่างยิ่ง เมื่อนักเรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งจะมีความรับผิดชอบต่อสังคมการเมืองในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กมล สมวิเชียร ได้วางหลักใหญ่ ๆ เพื่อใช้ในการวินิจฉัยว่าวิถีชีวิตอย่างไรเป็นประชาธิปไตย โดยมองว่าสังคมใดเป็นสังคมประชาธิปไตยนั้น บุคคลในสังคมจะต้องมีความเคารพในสิทธิของกันและกัน สิทธิที่ว่านี้เป็นสิทธิที่เห็นได้ในการดำรงชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคล การเคารพกันและกันนี้มีความหมายรวมไปถึงสมบัติสาธารณะและกฎหมายด้วยบุคคลในสังคมจะต้องมีการตกลงกันโดยสันติวิธี ใช้เหตุผลเข้าข้าง นอกจากนี้ยังเน้นถึงความยุติธรรมในสังคมซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งของวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย อันหมายถึงความถูกต้องของระบบสังคมและสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลที่อยู่ร่วมกันในสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสำราญ บรรณามล เรื่อง “การพัฒนาวิถีชีวิตประชาธิปไตยสำหรับนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไผ่ดำ อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี” พบว่า นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมมีการปฏิบัติตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านอุดมการณ์ของประชาธิปไตย ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนส่วนมากไม่ได้ตระหนักถึงการมีสิทธิ และหน้าที่ของตนในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับหลักอุดมการณ์ของประชาธิปไตยที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ตลอดจนการที่ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นในทางที่ถูกต้อง ถึงแม้ว่าหลักสูตรของการศึกษานั้นจะเน้นวิชาที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยตรงก็ตาม ก็ไม่ทำให้การเรียนรู้ทางประชาธิปไตย ด้านอุดมการณ์ประชาธิปไตยดีขึ้นเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อานนท์ อาภาภิรม ได้กล่าวถึงอุดมการณ์ประชาธิปไตยในเชิงปรัชญา ประกอบด้วยหลักการสำคัญ ๓ ประการ ดังนี้ ๑) ปึงเจกชนนิยม (Individualism) ได้แก่ การยกย่องนับถือสิทธิเสรีภาพของบุคคล กล่าวคือ ปึงเจกชนมีสิทธิเสรีภาพในการพัฒนาบุคลิกภาพและความถนัด โดยรัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซงในกิจการของปึงเจกชน รัฐควรจะมีหน้าที่ในการรักษาความสงบภายในรัฐและหน้าที่ในการตัดสินข้อพิพาทระหว่างบุคคล ๒) เสรีภาพ (Liberty) เป็นอุดมการณ์ที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมักกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เสรีภาพขั้นมูลฐานของประชาชน ได้แก่ เสรีภาพในการพูด และการแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการพิมพ์ เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในการศึกษา เสรีภาพในการประกอบอาชีพ เสรีภาพในการจัดตั้งสมาคม เสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย ๓) ความเสมอภาค (Equality) กล่าวได้ว่าความเสมอภาคเป็นอุดมการณ์พื้นฐานขององค์ประชาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วยความเสมอภาคในความเป็นมนุษย์ อันได้แก่ ศักดิ์ศรี เกียรติยศ และความสำคัญในคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาคทางกฎหมาย ได้แก่ การที่บุคคลพึงมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายโดยเสมอภาคกัน ความเสมอภาคในโอกาส หมายถึง บุคคลควรมีโอกาสอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันในการดำรงชีวิตส่วนตัวของแต่ละบุคคล ความเสมอภาคทางการเมือง หมายถึง การที่จะมี

สิทธิทางการเมืองโดยเสมอภาคทั่วหน้ากันทั้งในด้านการออกเสียงเลือกตั้ง และการสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือในรัฐธรรมนูญของประเทศและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สร้อยสุวรรณ พันธราช เรื่อง “ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนโยธินวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร” พบว่า เรื่องหลักการและอุดมการณ์ทางประชาธิปไตย โดยภาพรวม นักเรียนมีความเข้าใจในระดับดี

๕.๒.๒ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน จำแนกรายด้าน

๑) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ซึ่งมีค่าแปลผล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก นักเรียนได้เข้าใจถึงหลักการสำคัญในระบอบประชาธิปไตย เช่น หลักความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพ และต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย อำนาจอธิปไตย คือ อำนาจประชาชนทุกคน ไม่เลือกชั้นวรรณะ ความจนหรือร่ำรวย และทุกคนย่อมมีสิทธิในออกเสียงในการเลือกตั้งเท่า ๆ กัน ตัดสินผลแพ้ชนะในการเลือกตั้งทุกครั้งผ่านหลักเสียงข้างมาก และเคารพเสียงข้างน้อย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิสุทธิ โภธิแทน ที่ได้กล่าวถึง เชื่อในหลักเสมอภาค ในที่นี้หมายถึง ความเสมอภาคพื้นฐานที่พอจะทำให้ประชาชนในสังคมเดียวกันเท่าเทียมกันได้ ในประเด็นสำคัญ มิได้หมายความว่าเท่าเทียมกันทุกเรื่อง ซึ่งเป็นไปไม่ได้ ความเสมอภาคที่สำคัญ เช่น เสมอภาคตามกฎหมายที่กฎหมายจะต้องบังคับใช้กับทุกคนโดยเสมอกัน และโดยยุติธรรม เสมอภาคในโอกาสที่จะใช้ความสามารถที่คนมีในทางสุจริต ได้เต็มที่ เสมอภาคในการได้รับหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจในอัตราหนึ่ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทรวีภา ภัทรบดี เรื่อง “ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของระบอบประชาธิปไตยของผู้นำเยาวชน ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสระบุรี ลพบุรี และสิงห์บุรี” พบว่าการวิเคราะห์ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการสำคัญในระบอบประชาธิปไตยของผู้นำเยาวชน ผู้นำเยาวชนมีระดับความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการระบอบประชาธิปไตยในภาพรวมอยู่ในระดับสูง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ ๑ โรงเรียนสอนให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีค่าแปลผล อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย เน้นกระบวนการบริหารของผู้บริหาร โดยตรง ผู้บริหารที่มีลักษณะประชาธิปไตย ควรต้องมีบทบาทสำคัญ ๓ ประการ คือ บทบาทในฐานะผู้บังคับบัญชา บทบาทในฐานะผู้จัดการ และบทบาทในฐานะผู้ร่วมงาน ดังนั้น

องค์กรที่แสดงให้เห็นว่า เป็นองค์กรประชาธิปไตย ต้องดูที่ความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนว่า มีส่วนร่วมในการช่วยคิด ช่วยทำ ช่วยแก้ปัญหาและร่วมรับผิดชอบตามกฎหมาย ผู้บริหารโรงเรียนมีอำนาจหน้าที่เต็มใจในความรับผิดชอบงานในโรงเรียน แต่ถ้าผู้บริหารคนนั้นคิดและตัดสินใจผู้เดียว บางครั้งจะมีลักษณะเผด็จการผูกขาดความรับผิดชอบ โอกาสที่จะผิดพลาดในการบริหารจึงมีมาก และโอกาสจะพัฒนางาน พัฒนาคณจึงมีน้อย ดังนั้นผู้บริหารควรคำนึงถึงบทบาทในฐานะผู้จัดการ และผู้ร่วมงานคนหนึ่งในโรงเรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึง บทบาทของโรงเรียนในการพัฒนาประชาธิปไตยว่า โรงเรียนเป็น สถาบันทางสังคมสถาบันหนึ่งที่พยายามสร้างคนในชาติให้เป็นคนที่มีคุณภาพให้สามารถนำความรู้ และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีความสุข ฉะนั้นการที่สนับสนุนให้โรงเรียนทั่วประเทศจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ก็เท่ากับได้พยายามสร้างคนในชาติ ให้เป็นประชาธิปไตยด้วยเช่นเดียวกัน บทบาทของโรงเรียนในการพัฒนาประชาธิปไตยสู่ชุมชน กระทำได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความพร้อมและความเหมาะสมกับ โรงเรียนแต่ละแห่ง แนวทางที่ ดำเนินการอาจแบ่งได้เป็น ๒ แนวทาง คือ ๑) การขยายผลทางอ้อม โดยที่โรงเรียนจะให้ความรู้และ ประสบการณ์ต่าง ๆ ตามที่หลักสูตรกำหนด โดยฝึกฝนวิถีประชาธิปไตยและระบอบประชาธิปไตย ควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนการสอน จนกระทั่งเข้าสู่สังคม ๒) การขยายผลทางตรง เป็นการขยาย ผลการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยสู่ชุมชน โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน เพื่อต้องการ ให้บุคลากรในชุมชนได้เรียนรู้พฤติกรรมประชาธิปไตยและระบอบประชาธิปไตยอย่างถูกต้องและ รวดเร็ว

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ ๒ โรงเรียนส่งเสริมความสามัคคี และการทำ สาธารณะประโยชน์แก่สังคม รู้จักเสียสละ ขอมรับเสียส่วนมาก ซึ่งมีค่าแปลผล อยู่ในระดับมากที่สุด การจัดการศึกษาที่ไม่แบ่งแยกจากชุมชน เป็นบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนโดยตรง แต่เนื่องจาก ภาระงานที่หนักของครู จึงทำให้การประสานงานกับชุมชนและการขอความร่วมมือจากชุมชน ไม่ราบรื่นเท่าที่ควร รวมทั้งไม่มีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมกับชุมชน ในการพัฒนาและเสริมสร้างการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็น ประมุข กิจกรรมที่ควรส่งเสริม คือ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งควรมีแผนงาน และ มีแนวทางการปฏิบัติดังนี้ คือ (๑) โรงเรียนมีแผนและโครงการพัฒนาและให้ความสุขแก่ชุมชนใน เรื่องการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (๒) โรงเรียนและ ชุมชนร่วมกันวางแผนแก้ปัญหาและพัฒนาให้ประชาชนในชุมชนได้ตระหนักในสิทธิหน้าที่ของ ตนตามระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่ชาติบ้านเมืองมุ่งเน้น เช่น การไปใช้สิทธิ เลือกลง การต่อต้านการซื้อเสียง เป็นต้น (๓) บุคลากรในชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ และ

เจตคติที่ดีด้านประชาธิปไตยแก่นักเรียน เช่น การเชิญบุคลากรในชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถและ เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน เป็นต้น (๔) โรงเรียนจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย เช่น การจัดนิทรรศการ ร่วมกิจกรรมการแสดง ร่วมบำเพ็ญประโยชน์ หรืองานเฉพาะกิจบางอย่าง เป็นต้น (๕) บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้และ เจตคติด้านประชาธิปไตยแก่ชุมชน เช่น ส่งเสริมให้นักเรียนเขียนเรียงความเรื่องประชาธิปไตย แล้ว นำไปเผยแพร่แก่พ่อแม่ผู้ปกครอง โรงเรียนส่งครู อาจารย์ ที่มีความรู้ความสามารถเป็นวิทยากรให้ ความรู้แก่ชุมชน หรือการจัดนิทรรศการ ทำเอกสารเผยแพร่ เป็นต้น (๖) รมณรงค์ส่งเสริมด้วยการ ประชาสัมพันธ์หลาย ๆ รูปแบบ ให้ชุมชนไปใช้สิทธิและหน้าที่ตามระบอบประชาธิปไตย เช่น การ ออกเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จอห์น จาโรลิเมค (John Jarolimек) กล่าวถึง การสอนประชาธิปไตยในโรงเรียนว่านอกจากจะอบรมนักเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อประชาธิปไตยแล้ว ยังต้องฝึกทักษะต่าง ๆ เพื่อสามารถนำไปปฏิบัติในการ ดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตยด้วยทักษะที่ต้องฝึกหัด ได้แก่ ๑) ทักษะทางสังคม คือ การรู้จัก ทำงานร่วมกัน การรู้จักให้ การรับผิดชอบ การยอมรับสิทธิของผู้อื่น ๒) ทักษะการทำงาน เช่น การ ตั้งสมมติฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูล การเขียน การรายงาน การพูดในกลุ่ม ๓) ทักษะการทำงาน เป็นกลุ่ม ได้แก่ การวางแผนร่วมมือกัน การเป็นผู้นำ การตัดสินใจร่วมกันในกลุ่ม และการ ประเมินผลการทำงานของกลุ่ม ๔) ทักษะทางปัญญา ได้แก่ การรู้จักคิด การใช้และการประยุกต์ เหตุผลสำหรับการแก้ปัญหาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ร้อยเอกทวีศักดิ์ ศรีสละ เรื่อง “ความ เข้าใจเรื่องประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ : ศึกษาเฉพาะกรณีกรมทหารราบที่ ๒๑ รักษา พระองค์ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ” พบว่า พลทหารกองประจำการกรมทหาร ราบที่ ๒๑ รักษาพระองค์ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ มีความเข้าใจเรื่อง ประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย โดยรวม อยู่ในระดับมาก

๒) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย โดยรวม พบว่า นัก เรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน ด้านวิถีชีวิตแบบ ประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากว่า โรงเรียนได้มีการจัดการเรียนการสอนถึงวิถี ชีวิตแบบประชาธิปไตยโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคของทุกคน โดยมองว่าสังคมใดจะ เป็นสังคมประชาธิปไตยนั้น บุคคลในสังคมจะต้องมีความเคารพสิทธิของกันและกัน สิทธิในการ ดำเนินชีวิตในแต่ละบุคคล เคารพกันและกันนี้มีความหมายรวมไปถึงสมบัติสาธารณะและกฎหมาย ด้วยบุคคลในสังคมจะต้องมีการตกลงกัน โดยสันติวิธี มีเหตุมีผล นอกจากนี้ยังเน้นถึงความยุติธรรม ในสังคมซึ่งถือว่าเป็นหัวใจอันสำคัญอย่างยิ่ง อันหมายถึงความถูกต้องของระบบสังคม และ สัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่อยู่ร่วมกันในสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ วิสุทธิ์ โปธิ์แทน ได้

สรุปถึงลักษณะของบุคคลที่มีวิถีชีวิตประชาธิปไตย คือความมีเหตุผล หรือการกระทำที่มีเหตุผล การเคารพซึ่งกันและกัน การตกลงกัน โดยการถกเถียงด้วยเหตุผล มีการประนีประนอมและอดกลั้น ในความคิดเห็นที่แตกต่าง การดำเนินชีวิตอย่างเสรีภาพ ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายและไม่ถูกแทรกแซงอย่างไม่จำเป็นของรัฐ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชโลธรา อโนมาส ได้ทำการวิจัย เรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน” วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษา พบว่า โดยรวมมีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ ๖ โรงเรียนได้จัดให้นักเรียนได้มีการเลือกตั้ง ประธานนักเรียนตามระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการเลือกตั้งเป็น เครื่องมือสำคัญที่ทำให้นักเรียนสามารถได้เรียนรู้ และมีประสบการณ์จริง โดยตรงเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตามหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นเครื่องมือของนักเรียนเป็นปากเป็นเสียง และเป็นตัวแทนในการทำงานในสภา เคารพซึ่งกันและกัน อดทนต่อความคิดที่แตกต่างกัน เป็นการฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ช่วยกันรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน แบ่งเวรหน้าที่ ความรับผิดชอบในการทำความสะอาดห้องเรียน การทิ้งขยะลงในภาชนะที่จัดเตรียมไว้ให้ ปลูกจิตสำนึกในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่านักเรียนทุกคนเป็นเจ้าของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิสุทธิ โภชน์แทน ได้สรุปถึงลักษณะของบุคคลที่มีวิถีชีวิตประชาธิปไตย คือความมีเหตุผล หรือการกระทำที่มีเหตุผล การเคารพซึ่งกันและกัน การตกลงกัน ด้วยการถกเถียงประนีประนอมและอดกลั้น ในความคิดเห็นที่แตกต่าง การดำเนินชีวิตอย่างเสรีภาพ ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายและไม่ถูกแทรกแซงอย่างไม่จำเป็นของรัฐ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัย ภูวน อุ่นจันทร์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิต นักศึกษา : ศึกษาเปรียบเทียบนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง” ผลการศึกษาพบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมี วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อที่ ๑๐ เพื่อนร่วมห้องเป็นตัวแทนของห้องเรียนเข้าร่วมประชุม แล้วนำหัวข้อประชุมมาชี้แจงให้นักเรียนทราบในกิจกรรมต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก หัวหน้าห้องหรือตัวแทนนักเรียนไม่ได้มาชี้แจงหรือแจ้งให้ทราบ ให้ได้รับรู้ในกิจกรรมต่าง จึงไม่ได้มีส่วนร่วมในการสร้างกฎ กติกา ระเบียบวินัยของโรงเรียน แล้วยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ให้ความยุติธรรม เสมอภาคเท่าเทียมกันทุกคน ไม่ควรเลือกปฏิบัติหรือยกเว้นให้แก่ นักเรียนคนใดคนหนึ่งเป็นพิเศษ และเป็น การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติตาม กระบวนการกลุ่ม คือ มีการระดมสมอง วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินผล และปรับปรุงพัฒนา

กระบวนการดังกล่าว จะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในกลุ่ม มีการอภิปราย เสนอความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งมีความหลากหลายและแตกต่างกันไป หากหาข้อยุติไม่ได้ให้ใช้หลักการยึดถือเสียงข้างมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุนทรนวดสกุล และวิศิษย์ ทวีเศรษฐ ได้จำแนกวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ดังนี้ (๑) เคารพเหตุผลมากกว่าบุคคล คือจะต้องไม่ศรัทธาในตัวบุคคลหนึ่งบุคคลใดจนลืมนึกถึงความสามารถที่แท้จริง โดยต้องยอมรับคนทุกคนที่มีความสามารถ และมีสติปัญญาอยู่ในวงจำกัด อาจจะมีทักษะที่ถูกต้องในบางเรื่องและผิดในบางเรื่อง จะต้องไม่เคร่งครัดในระบบอาวุโสมากเกินไป ต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ๆ เพื่อค้นหาเหตุผลที่ถูกต้องแท้จริง เพราะเหตุผลจะช่วยจรรโลงให้ประชาธิปไตยดำเนินไปได้ (๒) รู้จักการประนีประนอม ผู้ที่ศรัทธาในระบบประชาธิปไตยจะต้องรู้จักการยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น ไม่ยึดมั่นในความคิดเห็นของตนเอง ยอมผ่อนปรนหรือแก้ไขปัญหาค้าง ๆ ตามเหตุผลที่ถูกต้องและเหมาะสม ยอมรับการแก้ไขปัญหาค้าง ๆ โดยสันติวิธีมากกว่าการแก้ไขด้วยวิธีที่รุนแรง (๓) มีระเบียบวินัย ผู้ที่อยู่ในสังคมแบบประชาธิปไตย ต้องเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย ประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ถึงแม้ว่าการปกครองแบบประชาธิปไตยจะให้สิทธิเสรีภาพเกินขอบเขตจนอาจไปละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ย่อมทำให้เกิดความสับสนอลเวง ความไร้ระเบียบในสังคม ฉะนั้นสังคมประชาธิปไตยจะดำรงอยู่ได้ ถ้าคนในสังคมเป็นผู้มีระเบียบวินัย (๔) มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม มักเกิดขึ้น เนื่องจากคนเป็นเจ้าของประเทศ จะต้องประพฤติตนให้เป็นพลเมืองดี โดยการทำให้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง เป็นต้นและไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมฤตา สารธีวงศ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่หลังรัฐประหาร ๑๙ กันยายน ๒๕๕๘ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๑” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่อยู่ในระดับปานกลาง

๓) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านรูปแบบของประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าวเวียง ด้านรูปแบบของประชาธิปไตย ซึ่งมีค่าแปลผล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนได้จัดให้มีสถานักเรียนขึ้น และมีการรณรงค์ให้นักเรียนทุกคนไปใช้สิทธิเลือกตั้งกรรมการนักเรียน และปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายอย่างมีระเบียบและเคร่งครัด ตลอดจนนักเรียนส่วนมากเข้าร่วมจัดกิจกรรมในรูปแบบของนิทรรศการ การแข่งขันตอบปัญหาเกี่ยวกับความเข้าใจเรื่องระบอบประชาธิปไตย ให้นักเรียนร่วมกันคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ หาข้อสรุปให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย โดยจัดให้มีการตอบปัญหาตรงตามเนื้อหาสาระ ในวันรัฐธรรมนูญเป็นประจำทุกปี เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนยึดมั่นในวิถีชีวิตตามแบบประชาธิปไตย นอกจากนั้นทางโรงเรียนยังได้เร่งรัดในการส่งเสริมความ

เข้าใจที่เกี่ยวกับประชาธิปไตยให้แก่นักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ กอร์ดอน มาร์ค (Gordon Mark) ได้เสนอแนะการจัดประชาธิปไตยในโรงเรียนแบบใหม่ สรุปได้ว่า ๑) การทำงาน การเรียน เป็นไปตามกฎธรรมชาติ ห้องเรียนจัดแบบตามความเหมาะสมครูและนักเรียนมีอิทธิพลที่ดี และให้ความพึงพอใจต่อกัน ๒) กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ครูต้องทำความเข้าใจ และยินยอมจากนักเรียนเสียก่อน โดยจัดให้เหมาะกับวัย บุคลิกของแต่ละคน ๓) ครูต้องเป็นผู้แนะนำแนวทางเป็นรายบุคคลตามความแตกต่างของแต่ละบุคคลระดับความสนใจและความสามารถของตน ๔) นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดสร้างสรรค์ แสดงความคิดเห็นตามความสนใจและความสามารถของตน ๕) การจัดบทเรียน ประสบการณ์ ต้องเหมาะสมตามโอกาสขอบเขตและระดับความสนใจและความสามารถของตน ๖) การจัดประสบการณ์ของประชาธิปไตย เช่น การเลือกตั้ง การเคารพในตำแหน่ง หน้าที่ การทำงานเป็นกลุ่ม การยอมรับการตัดสินใจของผู้แทน การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ๗) การแสดงความพอใจและเจ้าบุคคล หรือกลุ่มคนที่มีความแตกต่างไปจากคนทั้งในด้านสีผิว ศาสนา ประเพณี และความสามารถ ๘) สอนให้นักเรียนได้มีการตัดสินใจด้วยวิธีการประชาธิปไตยและยอมรับข้อผิดพลาดของตน ๙) แบ่งความรับผิดชอบให้นักเรียนรักษานูริชต่าง ๆ ในห้องเรียน โดยจัดทำเป็นรายบุคคล และร่วมกันเป็นกลุ่มตามความสามารถ และสอดคล้องกับแนวคิดของ คานิง ชัยสุวรรณ และ ชีระพล บุญสร้าง ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนให้นักเรียนได้เข้าใจถึงวิถีชีวิตประชาธิปไตยและกระบวนการประชาธิปไตย จะทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ความเข้าใจที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณา ขันทอง ได้ศึกษาเรื่อง “ความรู้เรื่องประชาธิปไตยของพนักงาน บริษัท รอยัลอินดัสตรี (ไทยแลนด์) จำกัด มหาชน” ผลการวิจัยพบว่า พนักงาน บริษัท รอยัลอินดัสตรี (ไทยแลนด์) จำกัด มหาชน มีความรู้เรื่องประชาธิปไตย ด้านรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ ๑๑ ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมีค่าแปลผล อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนมีความคิดเห็นว่าในระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยว่า มีหลายรูปแบบ เช่น ในบางประเทศมีพระมหากษัตริย์เป็นจุดศูนย์กลางของคนภายในชาติและเป็นสัญลักษณ์ของรัฐนั้น ๆ ที่ใช้ระบบแบบรัฐสภาและส่วนมากแล้วจะเป็นแบบรัฐเดี่ยว ซึ่งสืบราชสันตติวงศ์มาเป็นลำดับ นอกจากนั้นระบบประธานาธิบดีประมุขของรัฐนั้น ๆ มาจากคนธรรมดา ที่ผ่านกระบวนการยอมรับของคนในรัฐนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ คานิง ชัยสุวรรณรักษ์ และ ชีระพล บุญสร้าง ได้กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาทุกระดับชั้นและการสื่อสารมวลชนภาครัฐและเอกชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจ และความศรัทธาในวิธีการและเนื้อหาสาระ

ของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขไม่ว่าด้าน ภาวทฤษฎีและการปฏิบัติ ส่งเสริมและเร่งอบรมปลูกฝังให้ประชาชนมีจิตสำนึกถึงความสำคัญของ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การปฏิบัติ ตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชนนั้น ไม่ว่าจะในด้านคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่เน้น ประโยชน์ส่วนรวม โดยเน้นความร่วมมืออย่างจริงจังและใกล้ชิดของสถาบันการศึกษา ศาสนา สังคม และครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุษงา ทาระพันธ์ ได้ศึกษาเรื่อง “ความเข้าใจเรื่อง การปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนโยธร พิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ปีการศึกษา ๒๕๔๘” ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มีความเข้าใจเรื่องการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย ด้านรูปแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ ๑๒ โรงเรียนมีระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการ ดำเนิน การของคณะกรรมการนักเรียนเหมือนรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งมีค่า แปลผล อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนไม่ให้ความสำคัญในการให้ความรู้ หล่อหลอม ชีวิตจิตใจของนักเรียน เพราะนักเรียนจะฟังครูมากกว่าบิดามารดา โอกาสเช่นนี้เป็น โอกาสที่ โรงเรียนจะฝึกอบรม สั่งสอน ถ่ายทอดความรู้ด้านประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะในรูปแบบ การปกครอง อุดมการณ์หรือวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทินพันธุ์ นา คตะ ได้กล่าวถึงสถาบันการศึกษาว่า เป็นสถาบันสำคัญที่ทำให้ทั้งความรู้ ทักษะ ประสพการณ์ และ การอบรมกล่อมเกลাজิตใจแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา การที่คนเราจะมึจิตใจประชาธิปไตยได้ ย่อม ต้องอาศัยการถ่ายทอดความรู้และการปลูกฝังจากสถาบันการศึกษาด้วย ในด้านความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียนนั้น นอกจากครูจะมีหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการ วิธีการ และ วัตถุประสงค์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามหลักสูตรแล้ว ประชาธิปไตยในฐานะที่ เป็นวิถีชีวิตส่วนหนึ่งน่าจะได้รับการส่งเสริมให้มาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษณี เทศนา เรื่อง “การศึกษาความรู้และเจตคติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีต่อการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย” พบว่า นักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีความรู้เกี่ยวกับการปกครองตาม ระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง

๕.๒.๓ การศึกษาวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริม ประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี โดย จำแนกตาม เพศ อายุ และชั้นปีการศึกษา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑) จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน แตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่านักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน โดยรวมทั้ง ๓ ด้านไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อธิบายได้ว่านักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีการเรียนรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่เหมือนกัน จึงทำให้มีความรู้เรื่องประชาธิปไตยที่ไม่แตกต่างกัน จึงทำให้ไม่มีผลทำให้มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนแตกต่างกัน ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สร้อยสุวรรณ พันธราช เรื่อง “ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนยโสธรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร” ผลการศึกษา พบว่า เพศ ไม่มีผลให้เกิดความแตกต่างในระดับความเห็น

๒) จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน แตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน ไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อธิบายได้ว่านักเรียนที่มีอายุต่างกัน แต่ได้เข้ามาศึกษาในโรงเรียนเดียวกัน ได้รับการอบรมสั่งสอนที่เหมือนกัน จึงทำให้นักเรียนมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน และจึงไม่มีผลทำให้มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนต่างกัน ได้ และสอดคล้องกับการวิจัยของ นิรุศต์ ดันแปรมวงษ์ เรื่อง “ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมปีที่ ๖ : ศึกษาเฉพาะโรงเรียนในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร” ผลการศึกษา พบว่าตัวแปรพื้นฐานกับตัวแปรที่ศึกษา พบว่า อายุ แตกต่างกัน มีความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน

๓) จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่า นักเรียนที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน แตกต่างกัน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน โดยรวมทั้ง ๓ ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อธิบายได้ว่าชั้นปีการศึกษาที่แตกต่างกัน มีวิชาที่เรียนว่าด้วยการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยโดยตรงแตกต่างกัน แต่เป็นวิชาที่สอดคล้องแทรกเข้ากับวิชาสังคมศึกษา ซึ่งเห็นว่าเนื้อหาที่เรียนยังไม่ครอบคลุมความเป็นประชาธิปไตย หรือระบอบการปกครองประชาธิปไตยอย่างแท้จริง กล่าวคือ ไม่ได้สร้างอุดมการณ์ทางการเมืองให้กับนักเรียน ไม่ได้สอนรูปแบบการปกครองที่ดีที่สุดให้กับนักเรียน เพื่อที่สามารถนำไปใช้ในอนาคตได้ ตลอดจนไม่ได้อบรมสั่งสอนวิถีชีวิตที่เป็นประชาธิปไตยให้กับนักเรียน จึงทำให้นักเรียนมีความ

คิดเห็นต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการวิจัยของ พิบูลย์ สุขโพธิญาณ เรื่อง “การเรียนรู้ทางการเมืองของสามเณรนักเรียน โรงเรียนสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษา พบว่าสำหรับปัจจัยทางการศึกษา ไม่ได้มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลแล้วสามารถสรุปผลโดยแบ่งเป็น ๒ ระดับ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัย จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นจึงควรรักษามาตรฐานความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน โดยให้ส่งเสริมด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยและด้านรูปแบบการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นจึงควรรักษามาตรฐานบทบาทการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนไว้ เพื่อใช้ในการวินิจฉัยว่าวิถีชีวิตอย่างไรเป็นประชาธิปไตย โดยมองว่าสังคมใดเป็นสังคมประชาธิปไตยนั้น บุคคลในสังคมจะต้องมีความเคารพในสิทธิของกันและกัน สิทธิที่ว่าเป็นสิทธิที่เห็นได้ในการดำรงชีวิต แต่ละวันของแต่ละบุคคล

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นจึงควรรักษามาตรฐานการเรียนรู้ถึงรูปแบบต่าง ๆ ตามแนวทางของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้มีความกระฉับและชัดเจนอย่างนี้ตลอดไป

และแบ่งเป็นรายด้านในการเสนอแนะเชิงนโยบายตามลำดับ ดังนี้

๑) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ ๑ คือ ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย พบว่ามีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นจึงควรรักษามาตรฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยว่าเป็นการปกครองที่ดี

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ ๑ โรงเรียนสอนให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นจึงควรรักษามาตรฐาน การเรียนการสอนและพัฒนาารูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับระบอบ

ประชาธิปไตยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้องและเติบโตอย่างมีคุณภาพต่อไป

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ ๒ โรงเรียนส่งเสริมความสามัคคี และการทำสาธารณประโยชน์แก่สังคม รู้จักเสียสละยอมรับเสี่ยงส่วนมาก ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด จึงควรรักษามาตรฐาน เคารพเสียงข้างมากและให้เกียรติเสียงข้างน้อย เพราะทุกเสียงถือเป็นสาระในการปกครองของประชาธิปไตย

๒) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ ๒ คือ ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย พบว่า มีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นจึงควรรักษามาตรฐานให้นักเรียนได้ตระหนักถึงวิถีชีวิตของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ ๖ โรงเรียนได้จัดให้นักเรียน ได้มีการเลือกตั้งประธานนักเรียนตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นจึงควรรักษามาตรฐานให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ ๑๐ เพื่อนร่วมห้องเป็นตัวแทนของห้องเรียนเข้าร่วมประชุม แล้วนำหัวข้อประชุมมาชี้แจงให้นักเรียนทราบในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นจึงควรรักษามาตรฐานไว้

๓) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านที่ ๓ คือ ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย พบว่า มีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นจึงควรรักษามาตรฐานทางด้านประชาธิปไตย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ ๑๑ ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นจึงควรรักษามาตรฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ ๑๒ โรงเรียนมีระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินการของคณะกรรมการนักเรียนเหมือนรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นจึงควรรักษามาตรฐานการเรียนการสอนและยึดเป็นแบบอย่างให้นักเรียนได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย

จากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย ดังนี้

- ๑) ควรศึกษาเรื่อง “บทบาทของครูที่มีต่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน”
- ๒) ควรศึกษาเรื่อง “การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการนักเรียนในโรงเรียน”
- ๓) ควรศึกษาเรื่อง “การปลูกฝังวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยของครูและผู้ปกครอง

นักเรียน”

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

๑) หนังสือ

กนก วงษ์ตระหง่าน. การเมืองในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

กมล สมวิเชียร. ประชาธิปไตยกับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๐.

กระมล ทองธรรมชาติ. การเมืองการปกครองของไทย. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๑๕.

กัลยา วานิชย์บัญชา. สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

กาญจนา คำสุวรรณ และนิตยา เสาร์มณี. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒.

กาญจนา ศรีกาพสินธุ์. การบริหารกิจการนักเรียน. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๓๓.

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. รัฐศาสตร์กับการเมือง. กรุงเทพมหานคร : ตะเกียง, ๒๕๓๔.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา เล่มที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : อรุณลาดพร้าว, ๒๕๓๑.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, หม่อมราชวงศ์และชาวยุวิทย์ เกษตรศิริ. ประชาธิปไตยของชาวบ้าน. กรุงเทพมหานคร : พิชฌเนศ, ๒๕๑๘.

คำนึ่ง ชัยสุวรรณรักษ์ และธีรพล บุญสร้าง. ประชาธิปไตยในวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิเจ 프린ติ้ง, ๒๕๔๖.

จรรยา สุภาพ. ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๘.

จิรโชค วีระชัย. รัฐศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๐.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ลัทธิการเมือง. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์การพิมพ์, ๒๕๒๕.

_____ . อุดมการณ์ทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร : เตล็ดไทยการพิมพ์, ๒๕๑๗.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. ขยายฐานประชาธิปไตยสู่ปวงชน. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครอง, ๒๕๓๕.

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. สังคมกับการปกครอง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๐.

- เดโช สวานานนท์. พจนานุกรมศัพท์การเมือง. กรุงเทพมหานคร : หน้าจ่างสู่โลกกว้าง, ๒๕๔๕.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. ประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหภาพบล็อกและการพิมพ์, ๒๕๔๓.
- ทดสอบทางการศึกษา, สำนักงาน กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. การประเมินผลการเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ลาดพร้าว, ๒๕๓๑.
- ธง เอื้อเฟื้อ และสังคม ลากเจริญ. เอกสารประกอบการบรรยาย กระบวนวิชา EA ๑๖๕ การศึกษากับการพัฒนาทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร : มิตรภาพการพิมพ์และสตูดิโอ, ๒๕๔๕.
- ธานีรินทร์ ภัยวิเชียร. ระบอบประชาธิปไตย. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : กรมยุทธการทหารกระทรวงกลาโหม, ๒๕๑๘.
- ธีระศักดิ์ อุ่ณารมณต์เลิศ. เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๕.
- นวม สวงทรัพย์. สารัตถจิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรินติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๕.
- นิภา เมธาวิชัย. วิทยาการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๔๓.
- บรรจง ชูสกุลชาติ. ประชาธิปไตยในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สภา, ๒๕๔๓.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทักษะการวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐.
- พนัส หันนาคินทร์. หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒.
- พรรณี ช. เจริญจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๘.
- โยธิน ศันสนยุทธ และจุมพล พูลภัทรชีวิน. จิตวิทยาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๓๕.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด, ๒๕๔๖.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐.
- ลัดดา กิตติวิภาค. ทักษะทางสังคมเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : แสงจันทร์การพิมพ์, ๒๕๒๕.
- วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. สื่อการเรียนรู้กระบวนการเลือกตั้งและการเรียนรู้ประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สภา ลาดพร้าว, ๒๕๔๒.

วิสุทธิ โพธิ์แท่น. ประชาธิปไตย : แนวคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตยในอุดมคติ. กรุงเทพฯ
มหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร : บริษัท วิสิทธิ์พัฒนา จำกัด,
๒๕๔๐.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : ชัยศิริการพิมพ์, ๒๕๒๒.

สงศรี ชมพวงศ์. การวิจัย. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๗.

สนธิ เตชานนท์. พื้นฐานทางรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : ฟีนีქซ์บุ๊คซิง, ๒๕๔๐.

สมบัติ ชำรงชัญญ์. การเมือง : แนวคิดและการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ ๘, กรุงเทพมหานคร : เสมา
ธรรม, ๒๕๔๒.

สมยศ นาวิกการ. องค์กร : ทฤษฎีและพฤติกรรม. กรุงเทพมหานคร : ดวงกมล, ๒๕๔๖.

สตรีศึกษา, โรงเรียน. คู่มือนักเรียน ผู้ปกครอง ปีการศึกษา ๒๕๕๐. กภาพสินธุ์ : ประสานการพิมพ์,
๒๕๕๐.

สิทธิพันธ์ พุทธหุน, รองศาสตราจารย์. ทฤษฎีการเมืองและจริยธรรม ๓. กรุงเทพมหานคร : มหา
วิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๗.

สุกิจ เจริญรัตนกุล. วิเคราะห์การเมือง สรุปลักษณะของสำนักวิชาการอเมริกัน. กรุงเทพมหานคร :
โอเคียนสโตร์, ๒๕๓๐.

สุขุม นวลสกุล. การเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๒.

สุขุม นวลสกุล และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ์. การเมืองและการปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. กรุงเทพมหา
นคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓.

สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. การบริหารบุคลากรในโรงเรียน. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช, ๒๕๓๕.

สุชา จันทร์เอม. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒.

สุโท เจริญสุข. หลักจิตวิทยาและพัฒนาการของมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา, ๒๕๒๕.

สุรางค์ จันทร์เอม. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แพร์พิทยา, ๒๕๒๐.

เสถียร เหลืองอร่าม. มนุษย์สัมพันธ์ในองค์กร. กรุงเทพมหานคร : วัชรินทร์การพิมพ์, ๒๕๔๕.

ศาลรัฐธรรมนูญ. สำนักงาน. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. พ.ศ. ๒๕๕๐. กรุงเทพมหานคร :
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, ๒๕๕๐.

อมร รักษาสัตย์ และคณะ. ประชาธิปไตย : อุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่างการปกครองหลาย
ประเทศ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

อมร รักษาสัตย์. การศึกษากับการพัฒนาประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : เจริญผล, ๒๕๔๑.

อานนท์ อากาภิรม, รัฐศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนส์โตร์, ๒๕๒๘.

๒) บทความจากวารสาร

พยุงศักดิ์ สนเทศ. “การบริหารงานปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา”. สารพัฒนาหลักสูตร. ฉบับที่ ๕๖ ปีที่ ๔ มีนาคม ๒๕๓๓.

วรรณ ช่องดารากุล. “บทบาทของโรงเรียนในการเสริมสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตย”. วารสารแนะแนว. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ มีนาคม ๒๕๓๗.

๓) สารนิพนธ์ / วิทยานิพนธ์

กรรณา ชันทอง. “ความรู้เรื่องประชาธิปไตยของพนักงานบริษัทรอยัลอินดัสตรี (ไทยแลนด์) จำกัดมหาชน”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

เกษณี เทศนา. “การศึกษาความรู้และเจตคติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๘.

ขวัญใจ สมรรถบุตร. “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่กรป. กลางที่มีต่องานอาสาพัฒนาชนบทของนิสิตนักศึกษาระหว่างปี พ.ศ.๒๕๒๑-๒๕๒๓”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๔.

จักรกริช ใจดี, ร้อยคำรวเอก. “ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒.

จันทร์วิภา ภัทรบดี. “ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของระบอบประชาธิปไตยของผู้นำเยาวชน ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสระบุรี ลพบุรี และสิงห์บุรี”. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๐.

ชโลธรา อโนมาศ. “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

ทวีศักดิ์ ศรีสละ, ร้อยเอก. “ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยของพลทหารกองประจำการ : ศึกษาเฉพาะกรณี กรมทหารราบที่ ๒๑ รักษาพระองค์ ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินี

- นาถ”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- นิรุตต์ ดันเปรมวงษ์. “ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมปีที่ ๖ : ศึกษาเฉพาะโรงเรียนในเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- บุหงา ทาระพันธ์. “ความเข้าใจเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนช่วงชั้นที่ ๔ : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนยโสธรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ปีการศึกษา ๒๕๔๘”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- พลกฤต ทุ่มแก้ว. “ความคิดเห็นและความคาดหวังของนักเรียนต่อการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย”. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖.
- พิบูลย์ สุขโพธิญาณ. “การเรียนรู้ทางการเมืองของสามเณรนักเรียนโรงเรียนสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่”. สารนิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒.
- พิมพ์พิชชา อ่อนฉะนัย. “ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการถ่ายโอนสถานศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลนาจารย์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
- เพ็ญ อารีรัตน์. “ความคิดเห็นของผู้ประกอบการสถานบริการต่อมาตรการการจัดระเบียบสังคมของกระทรวงมหาดไทย”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๖.
- ภูวน อุ่นจันทร์. “วัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษา : ศึกษาเปรียบเทียบนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กับนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๘.
- วิเชียร เปลียนวิจิตร. “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารระดับกลางของกระทรวงศึกษาธิการกับบรรยากาศขององค์กร”. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๑.

สมชัย ธีรปญโญ, พระมหา. “ความรู้ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะกรณี นักเรียนธรรมศึกษา อำเภอเมืองเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

สร้อยสุวรรณ พันธราช. “ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนยโสธรพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

สำราญ บรรณามล, พระมหา. “การพัฒนาวิถีชีวิตประชาธิปไตยสำหรับนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดไผ่คำ อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๐.

อัมฤดา สารธิวงศ์. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่หลังการรัฐประหารวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๑”. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒.

๔) เอกสารอื่น ๆ ที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์

งานทะเบียนและวัดผล. โรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕, (อัดสำเนา).

๒. ภาษาอังกฤษ

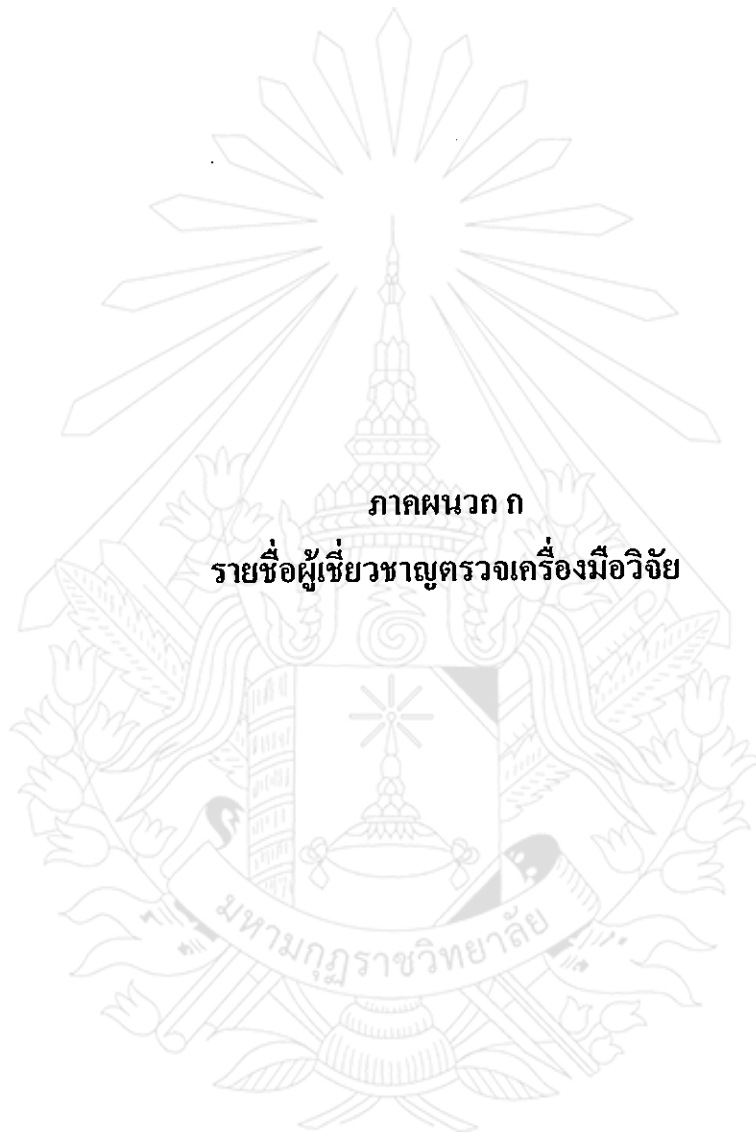
1) BOOK

Almond, Gabriel A. Almond and Sidney Verba. **The Civic Culture**. Princeton, New Jersey : Princeton University Press, 1963.

ภาคผนวก

มหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ ศธ ๖๐๑๑ (๒.๖) / ๖๖๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๖ หมู่ ๗ ต.ห้อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๐๖๐
โทร.(๐๒) ๔๒๙-๑๖๖๓, ๔๒๙-๑๒๔๒ FAX ๔๒๙-๑๒๔๑

๑ มีนาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน พระมหาพรประสงค์ ปริณูวารเมธี

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างวิทยานิพนธ์และเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมนัส มหาวิริโย (ฉัตรวิเชียร) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ ๖ / ๒๕๕๓ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูลโดยมี พลเรือตรี รองศาสตราจารย์ทองใบ ชีรานันท์ทางกูร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และ พระครูศรีปริยัติวิธาน (ดร.) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยดังกล่าวแก่นักศึกษา จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(พระครูสุนทรธรรมโสภณ ผศ.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓ ต่ย ๑๑๖, ๐๓๘-๓๑-๑๕๒

ที่ ศธ ๖๐๑๑ (๒.๖) / ว ๖๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๖ หมู่ ๗ ต.ช่อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๙๓๑๖๐
โทร.(๐๒) ๕๒๙-๑๖๖๓, ๕๒๙-๑๒๔๒ FAX ๕๒๙-๑๒๔๑

๑ มีนาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร อาจารย์สมบุญ พรหมหาราช

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างวิทยานิพนธ์และเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมณัส มหาวิริโย (ฉัตรวิเชียร) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ ๖ / ๒๕๕๓ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยมี พลเรือตรี รองศาสตราจารย์ทองใบ วีรานันท์ทางกูร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และ พระครูศรีปริยัติวิธาน (ดร.) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยดังกล่าวแก่นักศึกษา จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุนทรธรรมโสภณ ผศ.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓ ต่ข ๑๑๖, ๐๓๙-๓๑-๑๕๒

ที่ ศธ ๖๐๑๑ (๒.๖) / ว ๖๕๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๖ หมู่ ๘ ต.ห้อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๙๓๑๖๐
โทร.(๐๒) ๔๒๙-๑๖๖๓, ๔๒๙-๑๒๕๒ FAX ๔๒๙-๑๒๕๑

๑ มีนาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือการวิจัย
เจริญพร นายอรรถพล ปิ่นมัน
สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงร่างวิทยานิพนธ์และเครื่องมือการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมณีส มหาวิริโย (ฉัตรวิเชียร) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ ๖ / ๒๕๕๓ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยมี พลเรือตรี รองศาสตราจารย์ทองใบ ธีรานันท์ทางกูร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และ พระครูศรีปริยัติวิธาน (ดร.) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยดังกล่าวแก่นักศึกษา
จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา และขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุนทรธรรมโสภณ ผศ.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓ ต่ย ๑๑๖, ๐๓๙-๓๑-๑๕๒

ที่ ศธ ๖๐๑๑ (๒.๖) / ๖๕๕

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๖ หมู่ ๘ ต.ห้อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๙๓๑๖๐
โทร.(๐๒) ๔๒๙-๑๖๖๓, ๔๒๙-๑๒๔๒ FAX ๔๒๙-๑๒๔๑

๑๒ มีนาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการทดลองเครื่องมือเพื่อการวิจัย
เจริญพร ผู้อำนวยการ โรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย พระมนัส มหาวิริโย (ฉัตรวิเชียร) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ ๖ / ๒๕๕๓ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี” ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยด้วยการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือการวิจัยก่อนทำการเก็บข้อมูล โดยมี พลเรือตรี รองศาสตราจารย์ทองใบ วีรานันท์ทางกูร เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และ พระครูศรีปรีชัตติวิชาน (ดร.) เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม มีความประสงค์จะขอความอนุเคราะห์เพื่อแจกแบบสอบถามแก่นักเรียนในกำกับดูแลของท่าน จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อทดลองเครื่องมือการวิจัยดังกล่าว

บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยดังกล่าวแก่นักศึกษา จึงเจริญพรมมาเพื่อพิจารณา และขออนุโทนาขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุนทรธรรมโสภณ ผศ.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓ ต่อก ๑๑๖, ๐๓๘-๓๑-๑๕๒

ที่ ศท ๖๐๑๑ (๒.๖) / ๖๕๖

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์
๒๖ หมู่ ๘ ต.ช่อมใหญ่ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๙๓๑๖๐
โทร.(๐๒) ๕๒๙-๑๖๖๓, ๕๒๙-๑๒๕๒ FAX ๕๒๙-๑๒๕๑

๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล
เจริญพร ผู้อำนวยการ โรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

ด้วย พระมณีส มหาวิริโย (ฉัตรวิเชียร) นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง รุ่นที่ ๖ / ๒๕๕๓ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี” มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์ จึงขอความอนุเคราะห์ใช้พื้นที่เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนในโรงเรียนของท่าน เพื่อนำไปประกอบการดำเนินการวิจัย

บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ จึงใคร่ขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือการวิจัยดังกล่าวแก่นักศึกษา
จึงเจริญพรมาเพื่อพิจารณา และขออนุทโมนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระครูสุนทรธรรม ไสภณ ผศ.)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์

โครงการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๔๒๕-๑๖๖๓ ต่อ ๑๑๖, ๐๓๘-๓๑-๑๕๒

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียน
ชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง

ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามนี้ตามความเป็นจริง โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ()
หรือเติมข้อความลงในช่องว่างข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจะปกปิดเป็นความลับแต่จะนำไป วิเคราะห์เพื่อ
นำผลการวิจัยไปแก้ไขปรับปรุงเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริม
ประชาธิปไตยของ โรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของ
โรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยของ โรงเรียนชุมชน
บ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

ตอนที่ ๑ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

เลขที่แบบสอบถาม.....

สำหรับผู้วิจัย

๑ ๒ ๓

๑. เพศ

๑ () ชาย

๒ () หญิง

๔

๒. อายุ

๑ () ๑๒ ปีลงมา

๒ () ๑๓ ปี

๕

๓ () ๑๔ ปี

๔ () ๑๕ ปีขึ้นไป

๓. ชั้นปีการศึกษา

๑ () ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

๒ () ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

๖

๓ () ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชน
บ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

- ๕ มีค่าเท่ากับ มากที่สุด
๔ มีค่าเท่ากับ มาก
๓ มีค่าเท่ากับ ปานกลาง
๒ มีค่าเท่ากับ น้อย
๑ มีค่าเท่ากับ น้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		๕	๔	๓	๒	๑	
๑. ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย							
๑	โรงเรียนสอนให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย						☐ ๘
๒	โรงเรียนส่งเสริมความสามัคคี และการทำสาธารณะประโยชน์แก่สังคม รู้จักเสียสละยอมรับความเสี่ยงส่วนมาก						☐ ๑๐
๓	โรงเรียนมีการส่งเสริมความรู้ด้านการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยสอนให้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการดำเนินชีวิต						☐ ๑๑
๔	ครูสอนให้นักเรียนได้ตัดสินใจด้วยวิธีการแบบประชาธิปไตย และยอมรับข้อผิดพลาดของตนเอง						☐ ๑๒
๕	โรงเรียนสอนให้นักเรียนรู้จักสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ในการแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น						☐ ๑๓
๒. ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย							
๖	โรงเรียน ได้จัดให้นักเรียน ได้มีการเลือกตั้งประธานนักเรียนตามระบอบประชาธิปไตย						☐ ๑๔
๗	นักเรียนยึดมั่นในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย มีความภูมิใจในความเป็นไทยและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์						☐ ๑๕
๘	ครูและนักเรียนร่วมมือกันทำกิจกรรมใน โรงเรียนตามระบอบประชาธิปไตย						☐ ๑๖

ข้อที่	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น					สำหรับ ผู้วิจัย
		๕	๔	๓	๒	๑	
๘	ครูสอนให้นักเรียนรู้จักทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยรู้จักการให้ รับผิดชอบ และยอมรับสิทธิผู้อื่น						☐ ๑๗
๑๐	เพื่อนร่วมห้องเป็นตัวแทนของห้องเรียนเข้าร่วมประชุม แล้วนำหัวข้อประชุมมาชี้แจงให้นักเรียนทราบในกิจกรรมต่าง ๆ						☐ ๑๘
๓. ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย							
๑๑	ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข						☐ ๑๙
๑๒	โรงเรียนมีระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินการของคณะกรรมการนักเรียนเหมือนรัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ						☐ ๒๐
๑๓	นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดสร้างสรรค์ตามความสนใจ ความรู้ความสามารถของตนเอง						☐ ๒๑
๑๔	โรงเรียนจำลองรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยมาใช้ เช่น มีประธาน รองประธาน คณะกรรมการ และมีครูเป็นที่ปรึกษา						☐ ๒๒
๑๕	นักเรียนมีการทำงานเป็นกลุ่ม โดยมีครูวางแผนเลือกผู้นำ ตัดสินใจร่วมกัน และประเมินผลการทำงาน						☐ ๒๓

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมประชาธิปไตยของโรงเรียนชุมชนบ้านอ่าง
เวียง ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

๑) ด้านอุดมการณ์แบบประชาธิปไตย

.....

.....

.....

.....

๒) ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

.....
.....
.....
.....

๓) ด้านรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย

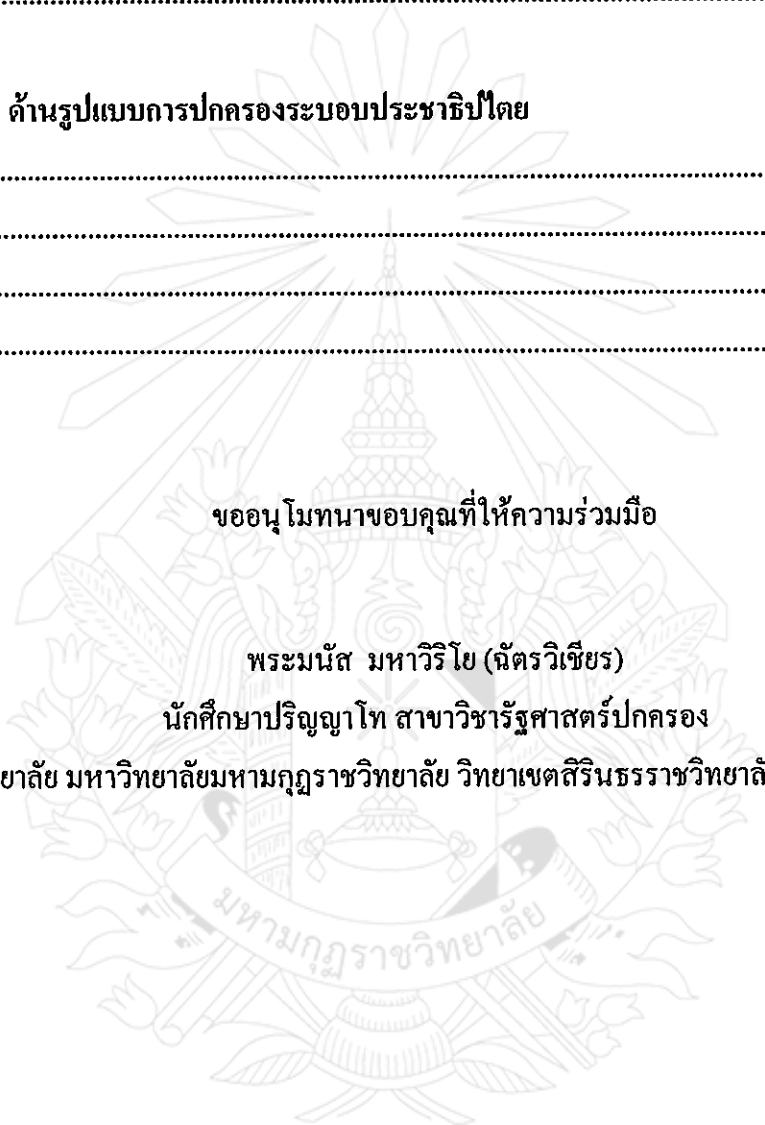
.....
.....
.....
.....

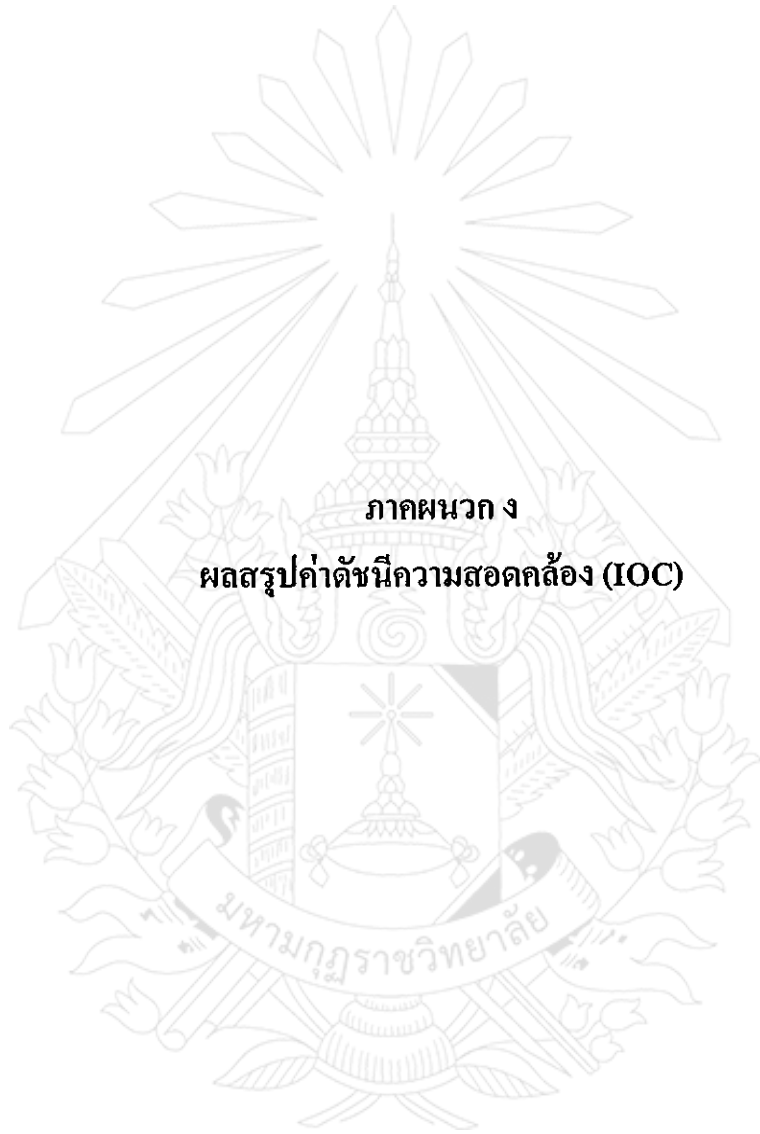
ขออนุโมทนาขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

พระมนัส มหาวิริโย (ฉัตรวิเชียร)

นักศึกษาศรีวิภา โท สาขาวิชารัฐศาสตร์ปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีนครราชวิทยาลัย ในพระราชูปถัมภ์

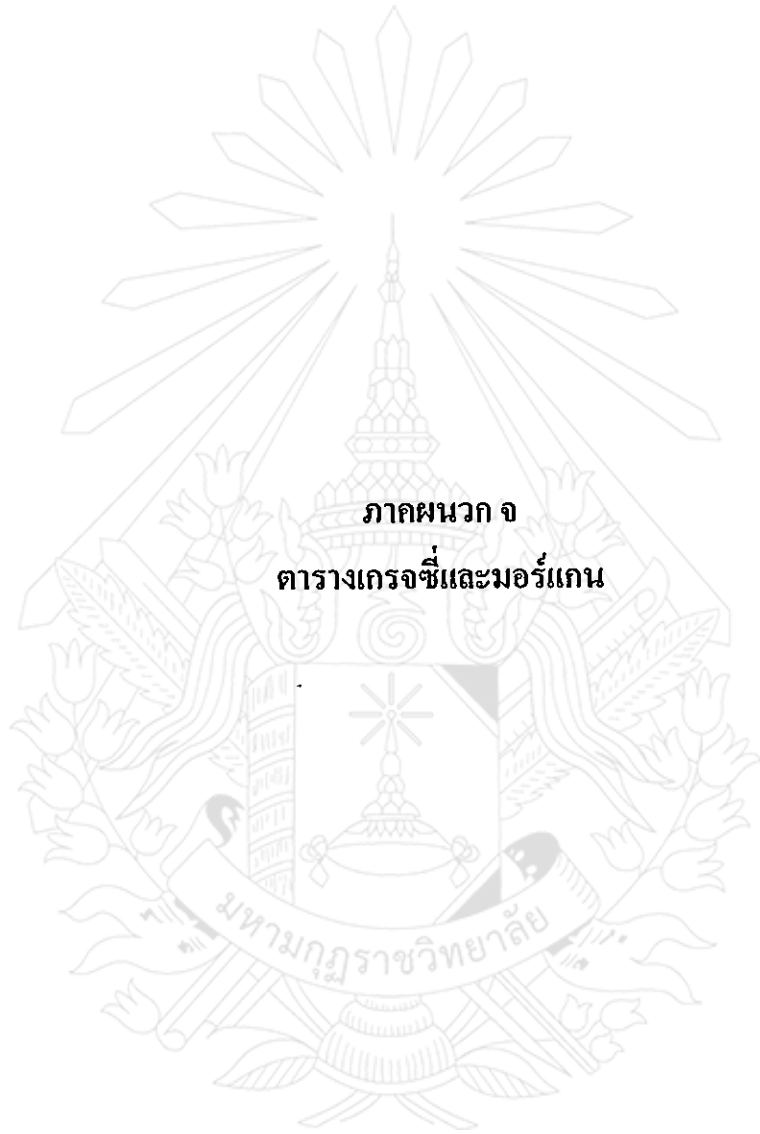

ภาคผนวก ง
ผลสรุปค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม
เรื่อง ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อบทบาทในการส่งเสริมประชาธิปไตยของ
โรงเรียนชุมชนบ้านอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของคะแนน ($\sum R$)	$IOC = \frac{\sum R}{N}$	หมายเหตุ
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓			
๑) ด้านอุดมการณ์ของประชาธิปไตย						
๑	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๒	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๓	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๔	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๕	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๒) ด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย						
๖	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๗	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๘	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๙	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๑๐	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๓) ด้านรูปแบบของประชาธิปไตย						
๑๑	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๑๒	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๑๓	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๑๔	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้
๑๕	+๑	+๑	+๑	๓	๑.๐๐	นำไปใช้ได้

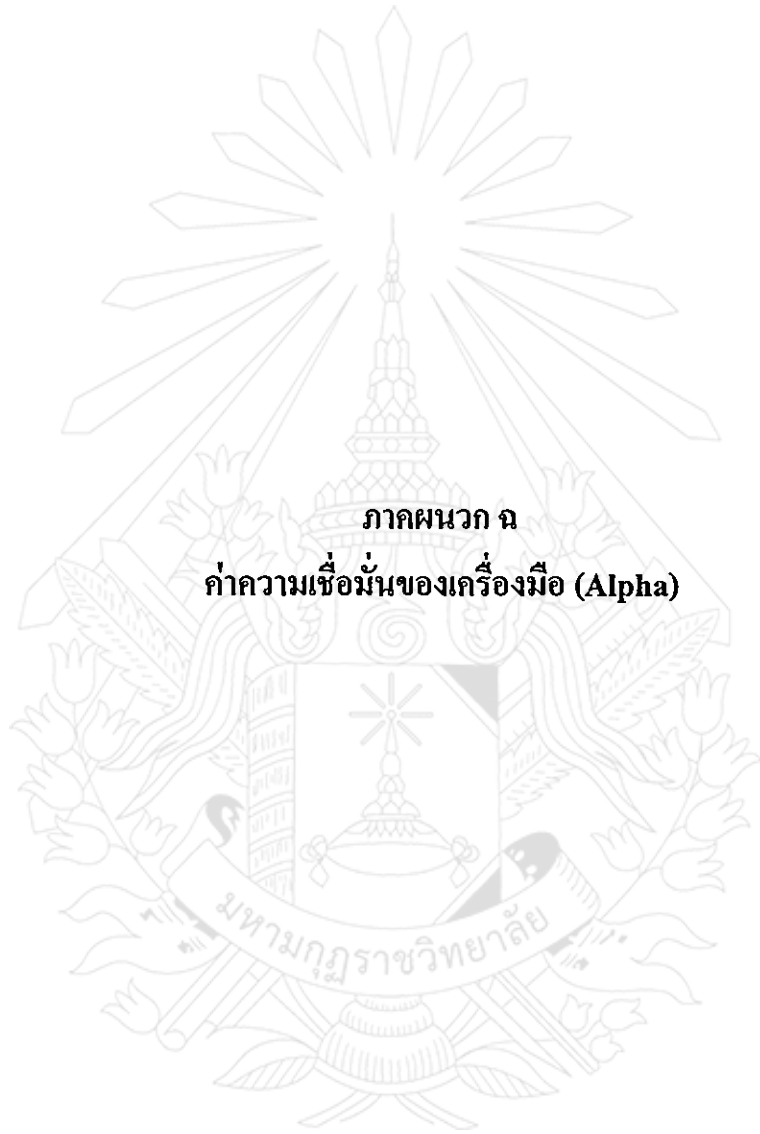

ภาคผนวก จ
ตารางเกรงซีและมอร์แกน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเกรจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan)

จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
๑๐	๑๐	๑๕๐	๑๐๗	๔๖๐	๒๑๐	๒,๒๐๐	๓๒๗
๑๕	๑๔	๑๖๐	๑๑๓	๔๗๐	๒๑๔	๒,๔๐๐	๓๓๑
๒๐	๑๙	๑๗๐	๑๑๗	๕๐๐	๒๑๗	๒,๖๐๐	๓๓๕
๒๕	๒๔	๑๘๐	๑๒๑	๕๕๐	๒๒๖	๒,๘๐๐	๓๓๙
๓๐	๒๘	๑๙๐	๑๒๕	๖๐๐	๒๓๕	๓,๐๐๐	๓๔๓
๓๕	๓๒	๒๐๐	๑๓๐	๖๕๐	๒๔๒	๓,๕๐๐	๓๔๖
๔๐	๓๖	๒๑๐	๑๓๖	๗๐๐	๒๔๙	๔,๐๐๐	๓๕๑
๔๕	๔๐	๒๒๐	๑๔๐	๗๕๐	๒๕๕	๔,๕๐๐	๓๕๔
๕๐	๔๔	๒๓๐	๑๔๔	๘๐๐	๒๖๐	๕,๐๐๐	๓๕๗
๕๕	๔๘	๒๔๐	๑๔๘	๘๕๐	๒๖๕	๖,๐๐๐	๓๖๑
๖๐	๕๒	๒๕๐	๑๕๒	๙๐๐	๒๖๙	๗,๐๐๐	๓๖๔
๖๕	๕๖	๒๖๐	๑๕๕	๙๕๐	๒๗๔	๘,๐๐๐	๓๖๗
๗๐	๕๙	๒๗๐	๑๕๙	๑,๐๐๐	๒๗๘	๙,๐๐๐	๓๖๙
๗๕	๖๓	๒๘๐	๑๖๓	๑,๑๐๐	๒๘๕	๑๐,๐๐๐	๓๗๐
๘๐	๖๖	๒๙๐	๑๖๕	๑,๒๐๐	๒๙๑	๑๕,๐๐๐	๓๗๕
๘๕	๗๐	๓๐๐	๑๖๙	๑,๓๐๐	๒๙๗	๒๐,๐๐๐	๓๗๗
๙๐	๗๓	๓๑๐	๑๗๕	๑,๔๐๐	๓๐๒	๓๐,๐๐๐	๓๗๙
๙๕	๗๖	๓๒๐	๑๗๙	๑,๕๐๐	๓๐๖	๔๐,๐๐๐	๓๘๐
๑๐๐	๘๐	๓๓๐	๑๘๖	๑,๖๐๐	๓๑๐	๕๐,๐๐๐	๓๘๑
๑๑๐	๘๖	๓๔๐	๑๙๑	๑,๗๐๐	๓๑๓	๖๕,๐๐๐	๓๘๒
๑๒๐	๙๒	๓๕๐	๑๙๖	๑,๘๐๐	๓๑๖	๑๐๐,๐๐๐	๓๘๔
๑๓๐	๙๗	๓๖๐	๒๐๑	๑,๙๐๐	๓๒๐		
๑๔๐	๑๐๓	๓๗๐	๒๐๕	๒,๐๐๐	๓๒๒		

ภาคผนวก ฉ

ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Alpha)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล : พระมนัส มหาวิริโย (ฉัตรวิเชียร)
 วัน เดือน ปี เกิด : ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๑
 ภูมิลำเนา : ๑๗ หมู่ ๑ ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี
 ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดอ่างเวียน เลขที่ ๕๕/๑ หมู่ ๑๐ ตำบลหนองอิรุณ
 อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ๒๐๒๒๐
 เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๗ - ๑๓๐๔๖๖๖, ๐๘๖ - ๘๔๘๕๓๓๓

การศึกษา

พ.ศ. ๒๕๓๑ : นักธรรมชั้นตรี
 พ.ศ. ๒๕๓๒ : นักธรรมชั้นโท
 พ.ศ. ๒๕๓๔ : นักธรรมชั้นเอก
 พ.ศ. ๒๕๕๑ : ศาสตราจารย์บัณฑิต ศน.บ. (รัฐศาสตร์การปกครอง)
 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประสบการณ์การทำงาน

พ.ศ. ๒๕๓๓ : ผู้ทรงแสดงพระภิกษุปาฏิโมกข์
 พ.ศ. ๒๕๓๖ : ครูสอนพระปริยัติธรรม
 พ.ศ. ๒๕๔๓ : พระกรรมวาจาจารย์
 พ.ศ. ๒๕๔๓ : ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดอ่างเวียน ตำบลหนองอิรุณ อำเภอบ้านบึง
 จังหวัดชลบุรี
 พ.ศ. ๒๕๔๘ : เลขานุการเจ้าคณะตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี
 พ.ศ. ๒๕๔๘ : ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
 พ.ศ. ๒๕๕๑ : กรรมการคณะสงฆ์อำเภอบ้านบึง
 พ.ศ. ๒๕๕๕-ปัจจุบัน : สมาชิกสภาสงฆ์จังหวัดชลบุรี